B/12207

A legfőbb ügyész országgyűlési beszámolója az ügyészség 2019. évi tevékenységéről

TARTALOMJEGYZÉK

1. Az ügyészi szervezet . . . 3
1.1. Az ügyészi szervezet felépítése és változásai . . . 3
1.2. Az ügyészi szervezet ügyiratforgalma . . . 5
2. A büntetőjogi ügyészségi tevékenység . . . 7
2.1. A nyomozás felügyelete, irányítása és az ügyészségi nyomozás . . . 7
2.1.1. A bűnözésre vonatkozó főbb adatok . . . 7
2.1.2. Az ügyészségi nyomozás . . . 16
2.1.3. A nyomozás felügyelete és irányítása . . . 18
2.2. A büntetőbíróság előtti ügyészségi tevékenység . . . 28
2.3. A fiatalkorúak büntetőügyeiben kifejtett ügyészségi tevékenység . . . 40
2.4. Az egységes jogalkalmazást segítő állásfoglalások a büntetőjogi szakágban . . . 48
3. A közjogi ügyészi tevékenység . . . 51
3.1. A közérdekvédelmi ügyészi tevékenység . . . 51
3.2. A büntetés-végrehajtás törvényességi felügyelete . . . 65
4. A legfőbb ügyész tevékenysége . . . 72
4.1. Az Országgyűléshez kapcsolódó tevékenység . . . 72
4.2. A legfőbb ügyészt megillető egyes jogosítványok gyakorlása . . . 73
4.3. A legfőbb ügyész nemzetközi tevékenysége . . . 75
5. Az ügyészség nemzetközi tevékenysége . . . 77
5.1. A nemzetközi kapcsolatok . . . 77
5.2. A jogsegélyügyek . . . 79
5.3. Az Eurojust magyar nemzeti tag tevékenysége . . . 84
6. Az ügyészség személyügyi helyzete . . . 87
6.1. A személyügyi helyzet . . . 87
6.2. Az ügyészségi alkalmazottak képzése, továbbképzése . . . 90
7. Az ügyészség kommunikációs tevékenysége . . . 91
8. Az ügyészségi informatikai és statisztikai tevékenység . . . 93
8.1. Az ügyészségi informatika . . . 93
8.2. Az ügyészségi statisztika . . . 96
9. Az ügyészség működésének gazdasági feltételei . . . 97
10. Az ügyészségi alkalmazottak tudományos tevékenysége és az Országos Kriminológiai Intézet . . . 101
1. melléklet: A Legfőbb Ügyészség szervezete . . . 103
2. melléklet: A legfőbb ügyészhez intézett kérdések . . . 104
3. melléklet: Ábra- és táblázatjegyzék, a statisztikai adatok forrásai, valamint egyes statisztikai fogalmak . . . 107

Tisztelt Országgyűlés!

Magyarország Alaptörvénye 29. cikkének (5) bekezdésében, valamint az egyes házszabályi rendelkezésekről szóló 10/2014. (II. 24.) OGY határozat (Házszabály) 84. §-ában foglaltak szerint az ügyészség 2019. évi működéséről – a szervezet alaptevékenységét illetően a Legfőbb Ügyészség mint a Hivatalos Statisztikai Szolgálat tagja által előállított és ellenőrzött statisztikai adatok és más nyilvántartási adatok alapulvételével – a következő beszámolót nyújtom be:

1. Az ügyészi szervezet

Az ügyészség működésének kereteit elsősorban az Alaptörvény, továbbá az ügyészségre vonatkozó sarkalatos törvények, nevezetesen az ügyészségről szóló 2011. évi CLXIII. törvény (Ütv.), valamint a legfőbb ügyész, az ügyészek és más ügyészségi alkalmazottak jogállásáról és az ügyészi életpályáról szóló 2011. évi CLXIV. törvény (Üjt.) tartalmazza.

1.1. Az ügyészi szervezet felépítése és változásai

Az Ütv. meghatározza az ügyészi szervezet szintjeit, és kimondja, hogy az ügyészségi nyomozás, továbbá indokolt esetben más ügyészségi feladatok ellátására önálló főügyészség, illetve járási szintű ügyészség létesíthető. Az Ütv. a teljes szervezeti struktúra kialakítását azonban a legfőbb ügyészre bízza, mivel a teljesítendő feladatoknak megfelelő és a bírósági szervezethez igazodó ügyészi szervezet így alakítható a leghatékonyabban.

Az ügyészi szervezet négyszintű. A Legfőbb Ügyészség irányítása alá 5 fellebbviteli főügyészség és 21 (19 megyei, a fővárosi és a központi nyomozó) főügyészség tartozik. A Központi Nyomozó Főügyészség kivételével a főügyészségek szervezete alapvetően a büntetőjogi, valamint a közérdekvédelmi és a büntetés-végrehajtási törvényességi felügyeleti és jogvédelmi tevékenység alapján tagozódik.

Az ügyészségi nyomozás szervezete 2019. február 1-jével megújult, amelynek keretében az ügyészségi nyomozás eddigi széttagolt rendszere egy egységes struktúrába, a Központi Nyomozó Főügyészséghez és az alárendeltségében működő – járási szintű – regionális illetékességű ügyészségekhez került.

A 2018. július 1-jén hatályba lépett büntetőeljárásról szóló 2017. évi XC. törvény (Be.) módosította az ügyészségi nyomozás kizárólagos hatáskörébe tartozó bűncselekmények körét. A jogszabályváltozás miatt és az ügyészségi nyomozás hatékonyságának növelése érdekében annak szervezeti megújítására is sor került, amelynek eredményeképpen a járási és nyomozó ügyészségeken az ügyészségi nyomozással kapcsolatos tevékenység 2019. január 31-ével megszűnt. A szervezeti egységek elnevezése ismét járási ügyészség lett. Megszűnt továbbá az eddigiekben szintén ügyészségi nyomozást végző Pestvidéki Nyomozó Ügyészség és Budapesti Nyomozó Ügyészség is.

Ezzel egyidejűleg, 2019. február 1-jétől a kizárólagos ügyészségi nyomozás hatáskörébe tartozó bűncselekmények nyomozását teljeskörűen átvette a Központi Nyomozó Főügyészség, valamint az alárendeltségében működő járási szintű és regionális illetékességű

- Budapesti Regionális Nyomozó Ügyészség (Budapest főváros, Fejér, Heves, Jász-Nagykun-Szolnok, Komárom-Esztergom, Nógrád és Pest megye),
- Debreceni Regionális Nyomozó Ügyészség (Borsod-Abaúj-Zemplén, Hajdú-Bihar és Szabolcs-Szatmár-Bereg megye),
- Győri Regionális Nyomozó Ügyészség (Győr-Moson-Sopron, Vas és Veszprém megye),
- Kaposvári Regionális Nyomozó Ügyészség (Baranya, Somogy, Tolna és Zala megye) és
- Szegedi Regionális Nyomozó Ügyészség (Bács-Kiskun, Békés és Csongrád megye).

További változás az ügyészségi nyomozás megújítása kapcsán, hogy a fővárosra kiterjedő illetékességgel szintén 2019. február 1-jével létrejött a Fővárosi Főügyészségnek alárendelt, járási szintű Fővárosi Nyomozó Ügyészség.

A fővárosi és a megyei főügyészségek irányítása alá tartozó járási és járási szintű ügyészségek azokban az ügyekben járnak el, amelyeket jogszabály vagy legfőbb ügyészi utasítás nem utal más ügyészi szerv hatáskörébe. A járási és járási szintű ügyészségek száma az Érdi Járási Ügyészség 2019. január 1-jei létesítésével, valamint az ügyészségi nyomozás 2019. február 1-jei átszervezésével 124-re emelkedett.

Az ügyészség szervezetéről és működéséről szóló 12/2012. (VI. 8.) LÜ utasítás tételesen meghatározza a Legfőbb Ügyészség szervezetét, és felsorolja a fellebbviteli főügyészségeket, a főügyészségeket, a járási és járási szintű ügyészségeket.

Az ügyészi szervezethez tartozik a Magyar Ügyészképző Központ is, amely elsősorban az ügyészségi fogalmazók képzését és jogi szakvizsgára való felkészítését végzi, valamint – nem ügyészi szervként – az ügyészség tudományos és kutató intézménye, az Országos Kriminológiai Intézet (OKRI).

Az ügyészség tárgyidőszaki szervezeti felépítését a következő ábra szemlélteti:

1. ábra

Az ügyészség szervezete

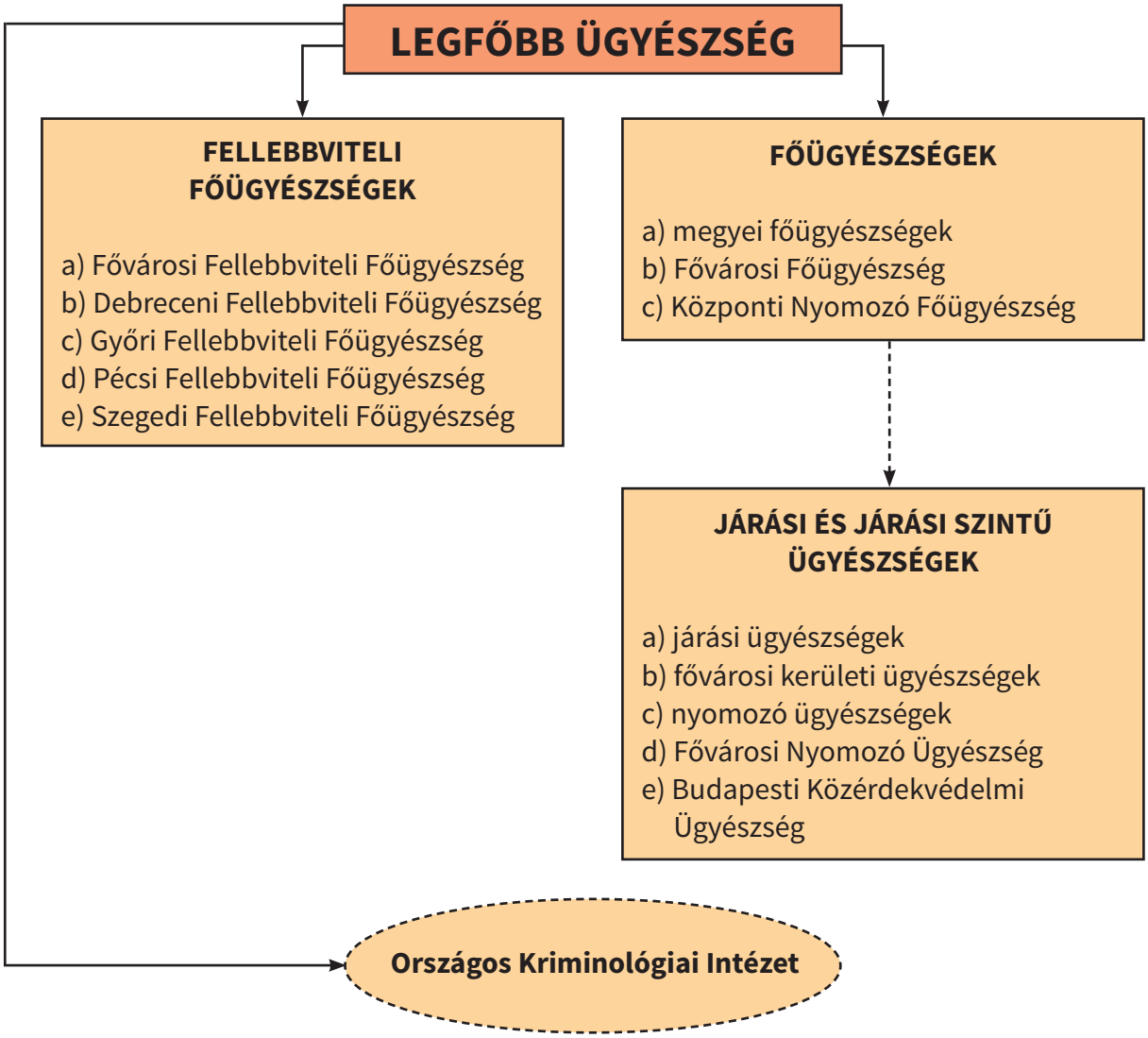

A Legfőbb Ügyészség 2019. évi szervezeti felépítését az 1. melléklet mutatja.

1.2. Az ügyészi szervezet ügyiratforgalma

Az ügyészség ügyiratforgalmában a 2019. évben a következő ábrából láthatóan – a Be. változásait követő ügyviteli rendszer specifikációiból adódóan – jelentős növekedés tapasztalható. (A szakterületi változások miatt a 2012. évig a büntetőjogi szakág, a 2013. évtől kezdődően pedig a közjogi szakág tartalmazza a büntetés-végrehajtási törvényességi felügyeleti és jogvédelmi szakterület adatait.)

2. ábra

Az ügyészségi ügyiratforgalom a 2010–2019. években

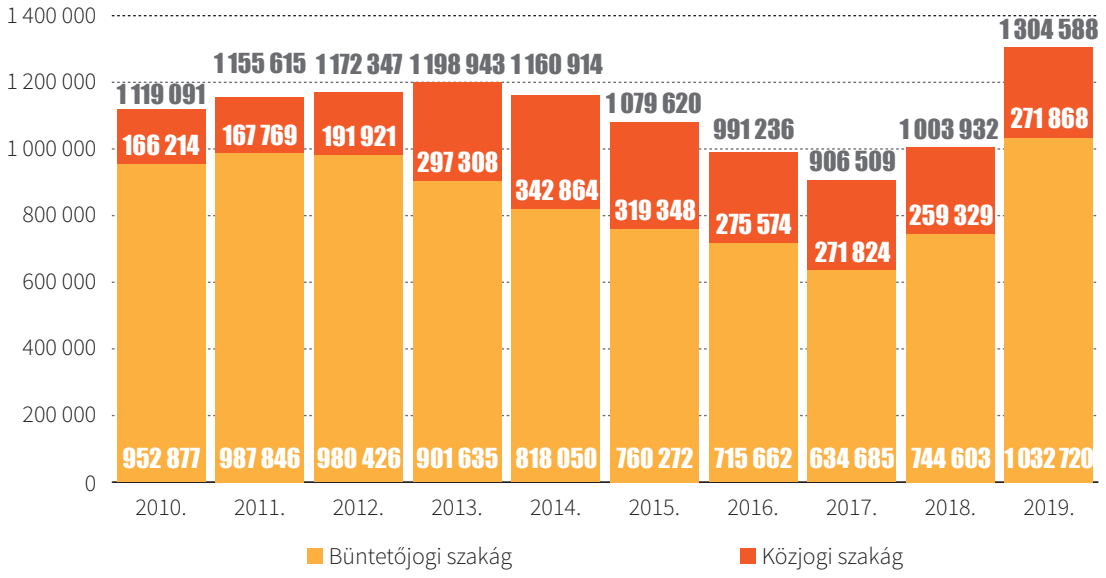

A teljes ügyiratforgalom 23,9%-át a Fővárosi Főügyészség intézte. A megyénkénti megoszlás tekintetében megállapítható, hogy a legnagyobb ügyiratforgalma Pest, Borsod-Abaúj-Zemplén, Szabolcs-Szatmár-Bereg, valamint Bács-Kiskun megyéknek volt. A négy megyei főügyészség ügyiratforgalma összesen az országosnak mintegy 28,3%-át tette ki. A főügyészségek eltérő ügyiratforgalmi adatai a következő ábrából láthatók:

3. ábra

A főügyészségek ügyiratforgalma a 2019. évben

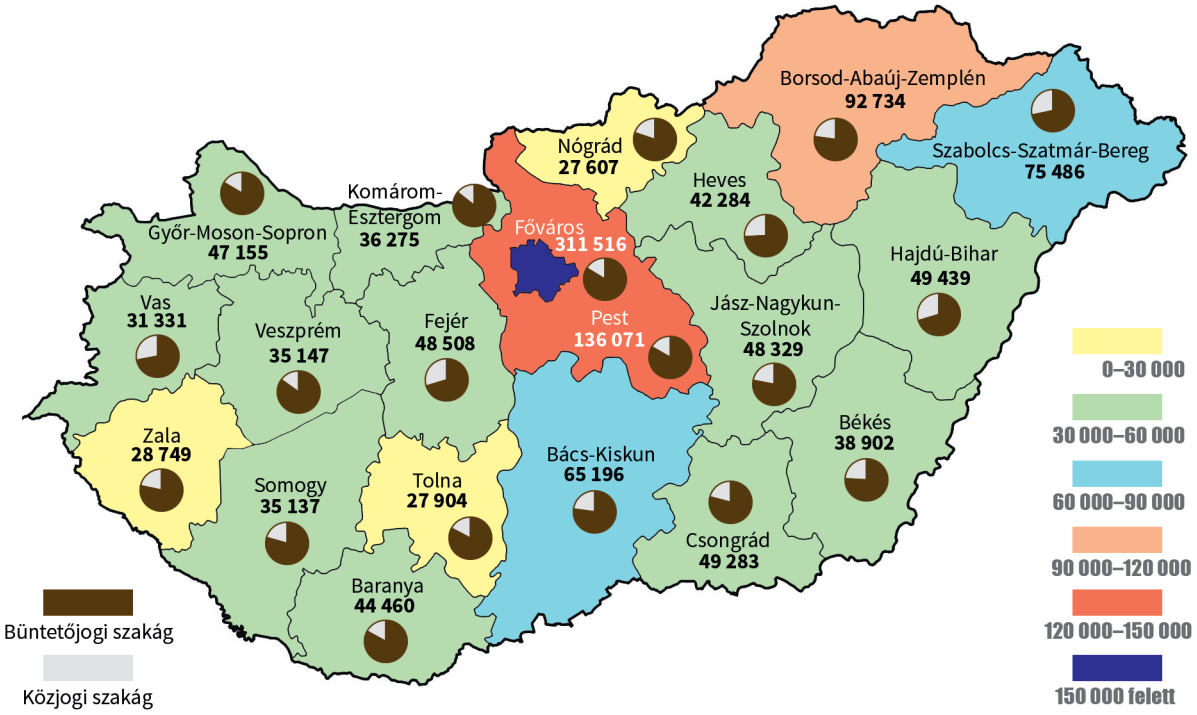

2. A büntetőjogi ügyészségi tevékenység

Az ügyészség feladatainak jelentős részét a büntető igazságszolgáltatáshoz kapcsolódó tevékenység képezi. Az ügyészség működésének alkotmányos alapjait az Alaptörvény 29. cikke határozza meg. Ez kimondja, hogy az ügyészség az igazságszolgáltatás közreműködőjeként mint közvádló az állam büntetőigényének kizárólagos érvényesítője.

2.1. A nyomozás felügyelete, irányítása és az ügyészségi nyomozás

2.1.1. A bűnözésre vonatkozó főbb adatok

A büntetőjogi szakágban iktatott és elintézésre váró ügyek száma, miként azt az ügyészségi ügyiratforgalomra vonatkozó 2. ábra mutatja, 2012-től 2017-ig folyamatosan csökkent. A Be. 2018. július 1-jén történt hatálybalépését követő időszakban azonban, így a tavalyi évben is, az ügyészségi ügyiratforgalomban többszázezres nagyságrendű növekedés következett be. Ennek okai a Be. új vagy más alapokra helyezett jogintézményeinek változásait követő ügyviteli rendszer részletszabályaiban keresendők. A regisztrált bűncselekmények az egységes nyomozó hatósági és ügyészségi bűnügyi statisztika adatai alapján adnak képet a bűnözés alakulásáról. A 2.1.1. pontban bemutatott regisztrált bűncselekményi adatok azokat a bűncselekményeket jelölik, amelyekben a büntetőeljárást a nyomozó hatóság, illetve az ügyészség befejezte (pl. megszüntette, felfüggesztette, vádat emelt), és amelyhez kapcsolódóan statisztikai adatot szolgáltatott.

A regisztrált bűncselekmények számának alakulásában 2013 óta tapasztalható csökkenő tendencia a múlt évben is folytatódott. Az elmúlt tíz év változásai a következő ábrán láthatók:

4. ábra

A regisztrált bűncselekmények száma a 2010–2019. években

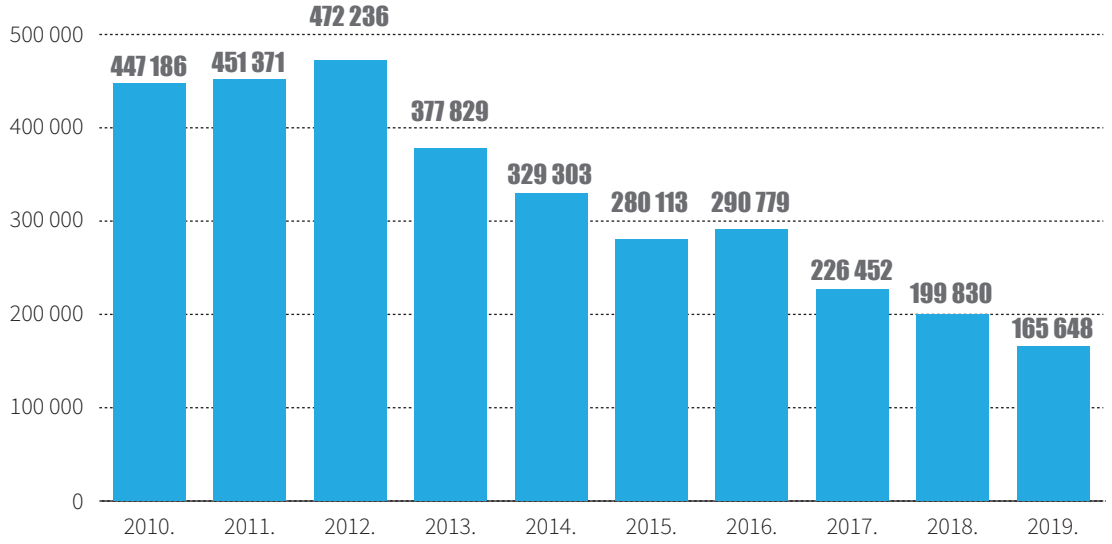

A regisztrált elkövetők számának alakulását a következő ábra szemlélteti:

5. ábra

A regisztrált elkövetők számának alakulása a 2017–2019. években

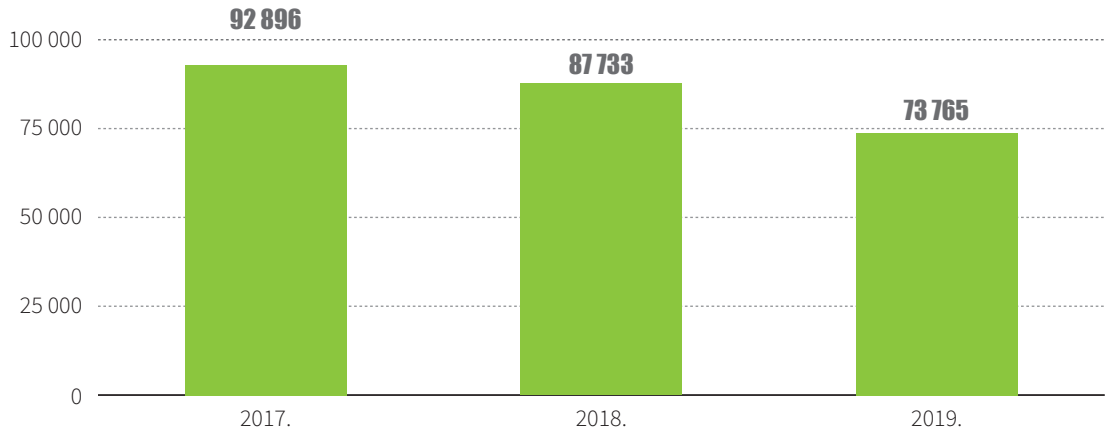

A 2019. évben – ahogy azt az 1. táblázat szemlélteti – a legtöbb bűncselekményt érintően csökkent a regisztrált bűncselekmények száma. Örvendetes, hogy a 2018-as évben növekedést mutató közlekedési és korrupciós bűncselekmények, a kábítószerrel kapcsolatos bűncselekmények, a szerzői vagy szerzői joghoz kapcsolódó jogok megsértése és az embercsempészés esetében ismét csökkenés volt tapasztalható.

A pénz- és bélyegforgalom biztonságát sértő bűncselekmények közül a társadalom és a gazdaság működésére egyaránt kiemelt veszélyt jelentő pénzhamisítások száma a 2018-as év enyhe növekedésével szemben erőteljesen csökkenő tendenciát mutat. Ezzel ellentétben a bélyeghamisítások száma a megelőző évben mért érték több mint kétszeresére nőtt, de alatta marad a 2017-ben regisztrált esetszámnak.

Az elmúlt évekhez hasonlóan a készpénz-helyettesítő fizetési eszközök használatának biztonságát sértő bűncselekmények között vettük számba a készpénz-helyettesítő fizetési eszköz hamisítását, a készpénz-helyettesítő fizetési eszközzel visszaélést, a készpénz-helyettesítő fizetési eszköz hamisításának elősegítését, valamint a bűncselekménytípus károkozással járó formáját, az információs rendszer felhasználásával elkövetett csalást is, amelyet a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény (Btk.) 375. §-ának (5) bekezdése rendel büntetni. A tárgyidőszakban az említett bűncselekményeknek az előző években regisztrált esetszámokhoz képest nagymértékű csökkenését tapasztalhattuk.

Az egyes bűncselekmények főbb adatairól a következő táblázat ad tájékoztatást:

1. táblázat

Egyes regisztrált bűncselekmények száma a 2017–2019. években

Bűncselekmények	2017.	2018.	2019.
Szándékos befejezett emberölés	92	84	60
Emberölés kísérlete	71	60	57
Lopás	78 311	62 349	55 059
Csalás	22 197	19 180	14 350
Rablás	853	710	637
Szerzői vagy szerzői joghoz kapcsolódó jogok megsértése	575	953	106
Közlekedési bűncselekmények	20 651	20 922	18 458
járművezetés ittas állapotban (közúti)	15 732	16 008	13 773
közúti baleset okozása	2 807	2 706	2 436
Embercsempészés	179	215	90
Hivatalos személy, közfeladatot ellátó személy és hivatalos személy vagy közfeladatot ellátó személy támogatója elleni erőszak	916	756	564
Igazságszolgáltatás elleni bűncselekmények	2 867	2 637	1 449
Garázdaság	10 547	9 386	8 587
Okirattal kapcsolatos bűncselekmények	19 689	19 876	13 758
Kábítószerrel visszaélés	6 544	8 146	6 566
Korrupciós bűncselekmények	1 123	2 046	460
hivatali vesztegetés	945	1 653	242
gazdasági vesztegetés	50	146	115
Pénzhamisítás	544	587	451
Bélyeghamisítás	238	91	200
Készpénz-helyettesítő fizetési eszközökhöz kapcsolódó bűncselekmények	3 667	3 651	1 771
Költségvetési csalás	1 880	1 749	1 503
Csődbűncselekmény	218	207	126
Pénzmosás	90	259	188
Információs rendszer vagy adat megsértése	586	562	587
Információs rendszer védelmét biztosító technikai intézkedés kijátszása	8	9	38
Környezetkárosítás	37	32	19
Természetkárosítás	81	450	165
Hulladékgazdálkodás rendjének megsértése	748	372	402
Katonai bűncselekmények	381	452	199

Továbbra is kiemelt jelentőségű bűncselekmény a költségvetési csalás, amely a gazdasági bűncselekmények körében a munkateher szempontjából változatlanul meghatározó szerepet játszik. Ez a megállapítás annak tükrében is helytálló, hogy az érintett bűncselekmények száma 2017-től, ha viszonylag csekélyebb mértékben is, de csökken.

Változást a korábbi, hosszabb időszakhoz képest az elkövetési formák tekintetében sem tapasztaltunk, továbbra is jellemző a tényleges gazdasági eseményt nem tükröző számlák összegének az adóbevallásokban történő szerepeltetése, amelyek célja tipikusan az általános forgalmi adó elkerülése, illetve a ténylegesen fizetendő adó összegének csökkentése.

Tipikusnak mondható az egyes költségvetésekből származó források jogtalan haszon céljából történő megszerzése, illetve az adóhatóság különböző adókedvezmények jogosulatlan elérése érdekében történő megtévesztése. A költségvetési csaláshoz – a leleplezés megnehezítése céljából – rendszerint közbizalom elleni bűncselekmények is párosulnak, amelyek elsősorban hamis számlák kiállításában és a könyvelési iratok közötti elhelyezésében öltenek testet.

Továbbra is elterjedt módszer, hogy a bűncselekmények tényleges haszonélvezői látják el a költségvetési csaláshoz felhasznált cég tényleges irányítását, de az érintett gazdasági társaságok vezető tisztségviselőiként más, a gazdasági és pénzügyi folyamatokra tényleges rálátással nem vagy csupán korlátozott mértékben rendelkező személyeket tüntetnek fel. Mindennek következtében a cégnyilvántartásba is valótlan adatok kerülnek, amely a Btk. 342. §-a (1) bekezdésének c) pontjába ütköző közokirat-hamisítás bűntettének egyik tipikus esete. Az ügyek bonyolultsága a nyomozások felügyelete és különösen irányítása tekintetében az átlagosnál nagyobb felkészültséget, az adójogszabályok és az adózással összefüggő ügyintézési folyamatok elmélyült ismeretét igénylik.

A leírtak jól szemléltethetők a következő példával.

A terhelt a 2015–2017. években az általa képviselt két korlátolt felelősségű társaság nevében különféle élelmiszeripari termékek közösségi beszerzésével és belföldön történő értékesítésével foglalkozott. A terhelt annak érdekében, hogy az általa képviselt gazdasági társaságok nevében belföldön értékesített áruk után a társaságok általános forgalmi adófizetési kötelezettségét csökkentse, a valójában Közösségen belülről adómentesen általa megvásárolt termékek beszerzését ún. stróman személyek nevére íratott, tényleges gazdasági tevékenységet nem folytató magyar gazdasági társaságok nevében belföldi beszerzésekről kiállított, valós gazdasági eseményeket nem tartalmazó számlákkal igazolta. A tényleges gazdasági tevékenységet nem folytató cégek nevére nyitott bankszámlák, illetve igényelt bankkártyák, cégbélyegzők, céges és könyvelési iratok a terhelt birtokában voltak, aki ezen cégek nevében rendelte meg azokat a termékeket, amelyeket a Magyarországra szállítást követően az ügyvezetése alatt álló társaságok nevében belföldön értékesített.

A terhelt a strómanok nevén lévő gazdasági társaságok nevében kiállított számlák ÁFA tartalmát – amelyek összegét a valós gazdasági tevékenységet nem folytató cégek korábban nem fizették meg – az ügyvezetése alatt álló cégek nevében benyújtott tárgyidőszaki ÁFA bevallásokban jogosulatlanul levonásba helyezte, amellyel Magyarország központi költségvetésének összesen 1.322.704.000 forint vagyoni hátrányt okozott.

A Fővárosi Főügyészség 2019. május 28-án a terhelttel szemben különösen jelentős vagyoni hátrányt okozó költségvetési csalás bűntette és 3 rendbeli hamis magánokirat felhasználásának vétsége, négy társával szemben pedig közokirat-hamisítás bűntette miatt emelt vádat a Fővárosi Törvényszéken.

A gazdálkodás rendjét sértő bűncselekmények közül a csődbűncselekmény a társadalomra veszélyességét és rendszerinti összetettsége folytán a jogalkalmazói munka időigényességét tekintve is őrzi kiemelkedő szerepét. A hitelezők érdekeinek hatékony védelme a nemzetgazdaság szempontjából fontos érdek, mert a gazdasági értelemben vett hitelviszonyok egyensúlyának felborulása komoly ökonómiai diszfunkciókat eredményezhet, hiszen a gazdaság működésének egyik alapja az áruk és szolgáltatások ellenértékének szerződésszerű kiegyenlítésébe vetett bizalom.

2019-ben is kevesebb volt az előző évhez képest a regisztrált csődbűncselekmények száma, amely illeszkedik az évek óta tartó csökkenés trendjébe.

A pénzmosást illetően viszont 2019-ben megtört a bűncselekmények számának évek óta tartó növekedése, az esetszám az előző évihez képest csökkent, azonban így is jelentősen meghaladja a 2017-ben mért értéket.

A pénzmosás kapcsán mára a korábbi években kibocsátott irányító intézkedések és más iránymutatások, továbbá az intenzív belső oktatási tevékenység révén kiforrott jogalkalmazói gyakorlatról beszélhetünk. A vagyongeneráló bűncselekményekhez kapcsolódó pénzmosás felismerése és következetes üldözése az ügyészség magas fokú prioritást élvező célkitűzései közé tartozik, amelynek jelentősége a gazdaságtorzító hatások kiküszöbölésén túl a bűnös úton szerzett vagyon felhalmozásának megakadályozásában áll.

Továbbra is jellemző elkövetési forma, hogy a sértettek által működtetett információs rendszerekbe való jogosulatlan behatolás és megtévesztés útján elkövetett vagyon elleni bűncselekményekkel szerzett összegeket magyarországi pénzintézetekben igyekeznek tisztára mosni, illetve a megtévesztett sértettek által – főként magyar állampolgárok kifejezetten erre a célra megnyitott bankszámláira – utalt pénz felvételével és az elkövetőkhöz való eljuttatásával történik a jogtalan haszon realizálása. A bűncselekmények felderítését jelentősen nehezíti, hogy a sértettek túlnyomó többsége külföldi állampolgár, így a tényállás teljes körű felderítése nemzetközi bűnügyi együttműködést igényel. Előfordul, hogy a büntető ügyben kettőnél több állam polgárai is érintettek, ezért a felderítés és a vizsgálat egyaránt összetett együttműködést és magas fokú koordinációt igényel.

A költségvetési csalás és az annak révén realizált haszon tisztára mosásának ugyancsak jellemző esetét mutatja a következő példa.

Az I. rendű terhelt mint egy cég ügyvezetője és tagja, társával együtt egy másik cég együttes képviseleti joggal rendelkező ügyvezetői tisztségét is ellátta.

A Nemzeti Fejlesztési Minisztérium képviseletében eljáró Környezeti és Energiahatékonysági Operatív Programokért Felelős Helyettes Államtitkárság a Környezet és Energia Operatív Program (KEOP) keretén belül „Megújuló energia alapú villamosenergia-, kapcsolt hő- és villamosenergia-, valamint biometán-termelés” tárgyú pályázati felhívást tett közzé. A felhívásra az I. rendű terhelt a Nemzeti Fejlesztési Ügynökség mint támogató képviseletében eljáró Energia

Központ Energiahatékonysági, Környezetvédelmi és Energia Információs Ügynökség Nonprofit Kft. közreműködő szervezethez pályázatot nyújtott be. A támogató 2011. július 27-én a pályázat egyszeri, vissza nem térítendő támogatására 742.757.500 forintot ítélt meg. Ezt követően az I. rendű terhelt a nyertes cég képviselőjeként támogatási szerződést kötött.

A támogatási szerződésben vállalt kötelezettségek teljesítése az I. rendű terheltnek már a szerződés megkötésekor sem állt szándékában, azt kizárólag a támogatási előleg megszerzése érdekében kötötte meg. A pályázatban projektmenedzserként szereplő társa tisztában volt az I. rendű terhelt tényleges céljával. A nyertes cég a pályázat alapján 185.689.375 forint támogatási előlegben részesült. A társfinanszírozási konstrukció keretében biztosított szubvenció 85%-a az Európai Regionális Fejlesztési Alapból, a fennmaradó 15%-a Magyarország központi költségvetéséből származott. A munkaterületen érdemi munkavégzés nem történt, a gazdasági társaság a támogatási szerződésben vállaltakat nem teljesítette, ezért a támogató 2015. szeptember 3-án elállt a támogatási szerződéstől.

Az I. rendű terhelt a költségvetési csalás bűntettéből származó támogatási előlegből 120.000.000 forintot meghaladó összeget a társaság másik bankszámlájára utalt, ahonnan azt olyan számlára utalták tovább, amely felett mindkét terhelt jogosult volt rendelkezni. Az I. rendű terhelt a továbbutalt összegből befektetési jegyeket vásárolt, majd azokat visszaváltotta, továbbá a bankszámláról összesen 4.000.000 forintot készpénzben is felvett. Társa, a II. rendű terhelt, az általa is ismerten bűncselekményből származó összegből összesen 366.000 eurót, azaz 112.882.000 forintot utalt át a Saint Vincent és a Grenadine-szigetekre, valamint 2.500.000 forintot vett fel készpénzben.

A Fővárosi Főügyészség 2019. augusztus 26-án vádiratot nyújtott be a Fővárosi Törvényszékre különösen nagy vagyoni hátrányt okozó költségvetési csalás bűntette és különösen nagy értékre elkövetett pénzmosás bűntette miatt.

Az információs rendszer vagy adat megsértésének száma csekély mértékben növekedett, de az információs rendszer védelmét biztosító technikai intézkedés kijátszása – viszonylag csekély esetszám mellett – erőteljesebb emelkedést mutat (1. táblázat).

A környezet és a természet védelme az elmúlt időszakban különös hangsúlyt kapott, az ezzel összefüggő bűncselekményekre az ügyészségi tevékenység során is kiemelt figyelem jut. A nagy tárgyi súlyú cselekmények a közvélemény fokozódó érdeklődését váltják ki, ezért többnyire jelentős sajtónyilvánosságot is kapnak. E körben a környezet- és természetkárosításon túl a hulladékokkal végzett, bűncselekményt megvalósító jogellenes magatartások is fokozódó mértékben váltják ki a társadalom erkölcsi elítélését.

A környezetkárosítások számának csökkenése tovább folytatódott, míg a természetkárosítás esetén az esetszám nagyságrendileg alacsonyabb volta a 2018-ban egyetlen ügyben regisztrált több száz bűncselekményre vezethető vissza (1. táblázat).

A hulladékgazdálkodás rendjének megsértése a 2018. évi erőteljes csökkenést követően enyhe növekedést tükröz (1. táblázat).

A közélet tisztaságát sértő regisztrált korrupciós cselekmények száma 2019-ben az előző évi adathoz képest visszaesett. A bűncselekménycsoporton belül különösen a regisztrált hivatali vesztegetések számának csökkenése erőteljes, a regisztrált gazdasági vesztegetések száma a szokásos ingadozás határain belül marad.

A regisztrált korrupciós bűncselekmények számának csökkenésével ellentétben a korábbi tendenciákat követve, 2019-ben is növekedett a korrupciós bűncselekmények miatt indult büntetőeljárások száma, ahogy azt a következő táblázat is mutatja. A növekedés egyértelműen a hivatali korrupciós bűncselekmények miatt indult eljárások esetében jelentkezett, mert a befolyás vásárlása és a befolyással üzérkedés miatt, valamint a vesztegetés és vesztegetés elfogadása bírósági vagy hatósági eljárásban bűncselekmények miatt indult eljárások számának ingadozása a szokásosnak tekinthető mértéken belül volt, a gazdasági korrupciós bűncselekmények miatt indult eljárások száma pedig stagnált.

2. táblázat

Korrupciós bűncselekmények miatt iktatott eljárások száma a 2017–2019. években

Korrupciós bűncselekmények	2017.	2018.	2019.
Hivatali korrupciós bűncselekmények	496	635	853
Gazdasági korrupciós bűncselekmények	179	197	171
Befolyás vásárlása és befolyással üzérkedés	143	92	148
Vesztegetés és vesztegetés elfogadása bírósági vagy hatósági eljárásban	73	44	78
Egyéb	0	1	3
Összesen	**891**	**969**	**1 253**

A hivatali korrupciós bűncselekmények miatt iktatott eljárások száma egyenletesen nőtt, a regisztrált bűncselekmények száma csökkent. Az ellentét magyarázata az, hogy 2019-ben a korábbi évekhez képest több olyan iktatott ügy volt, amelynek a tárgya korrupciós bűncselekmény. Ugyanakkor kevesebb olyan befejezett eljárás volt, amely kapcsán nagyszámú statisztikai adatrögzítés történt.

A korábbi évek beszámolóiban mindannyiszor említésre került, hogy a regisztrált hivatali korrupciós bűncselekmények magas számát, illetve azok ingadozását egy-két olyan büntetőeljárás eredményezi, amelyben több száz korrupciós bűncselekményt bírálnak el a hatóságok. Így például 2017-ben és 2018-ban a Központi Nyomozó Főügyészség és regionális osztályai több ilyen kiemelkedően nagy terjedelmű ügyben emeltek vádat: a záhonyi határrendészek ügyében 53 személy ellen 499 hivatali vesztegetés elfogadásának bűntette miatt, a záhonyi pénzügyőrök ügyében 49 személy ellen 1116 korrupciós bűncselekmény miatt, a gyulai határrendészek ügyében 11 személy ellen 133 korrupciós bűncselekmény miatt, a Röszkei Határkirendeltségen szolgálatot teljesítő pénzügyőrök ügyében 10 személy ellen 270 korrupciós bűncselekmény

miatt, a Szegedi Határrendészeti Kirendeltségen szolgálatot teljesítő határrendészek ügyében 33 személy ellen 136 korrupciós bűncselekmény miatt.

Ezek az ügyek kivétel nélkül a rendőrség belső védelmi szolgálatának felderítési tevékenysége nyomán indultak, és a korrupciós ügyek ügyészségi nyomozása szervezeti megerősítésének eredményeként zárultak sikeresen. A felderítő és bűnüldöző hatóságok felderítésben játszott szerepe, az eredményes nyomozások és vádemelések, valamint a szigorú – szabadságvesztéssel és foglalkozástól eltiltással járó – szankciók a védett állományon belül széles körben váltak ismertté. Ennek tudható be, hogy a hasonló jellegű, az egy szolgálati helyen szolgálatot teljesítő hivatalos személyek által tömegesen elkövetett közterületi korrupciós cselekmények visszaszorultak, és a példaként említett ügyekhez hasonló, kiemelkedően nagy terjedelmű ügyek az elmúlt évben már nem voltak jellemzőek, így az egy eljárásban elbírált korrupciós bűncselekmények száma visszaesett.

A gazdasági korrupció miatt indult büntetőeljárások száma ugyan csökkent az előző évhez képest, három év távlatában azonban a csökkenés nem jelentős. A regisztrált bűncselekmények számának és az eljárások számának ingadozása arra utal, hogy – a hivatali korrupcióval ellentétben – ezen a területen nem történtek mélyreható változások. A regisztrált bűncselekmények abszolút száma továbbra is alacsony. Az adatok alapján nem indokolt változtatni azon a múlt évi beszámolóban kifejtett állásponton, hogy a gazdasági korrupciós bűncselekmények felderítésének hatékonysága nem éri el a hivatali korrupciós bűncselekmények felderítésének hatékonyságát. Az elmúlt évben sem bővült a nyomozó hatóságok eszköztára olyan elemekkel, amelyek eredményesen használhatók a hivatali korrupció felderítéséhez. Azt az új ügyészségi gyakorlatot, miszerint a gazdasági társaságok működésével összefüggésben elkövetett vagyon elleni vagy költségvetést károsító bűncselekményekkel párhuzamosan a gazdasági korrupciós bűncselekmények megvalósulását is vizsgálni kell, már a Kúria felülvizsgálati ügyben hozott döntése is alátámasztja. A regisztrált gazdasági korrupciós bűncselekmények száma azonban várhatóan csak a folyamatban lévő büntetőeljárások befejezését követően fog növekedni.

Az említett kúriai döntésben elbírált tényállás szerint egy korlátolt felelősségű társaság ügyvezetője a cég ÁFA fizetési kötelezettségének elkerülése érdekében fiktív fizetési számlákat szerzett be másik három cégtől, összesen 11.975.940 forint összegben. A fiktív számlákat kiállító egyik cég képviselője és a korlátolt felelősségű társaság ügyvezetője megegyeztek, hogy a képviselő a fiktív számlák kiállításáért a számlaérték 8%-át kapja vissza. A fiktív számlákat a korlátolt felelősségű társaság könyvelésébe beállították, azok ÁFA tartalmát levonásba helyezték, és ezáltal a központi költségvetésnek vagyoni hátrányt okoztak. A korlátolt felelősségű társaság ügyvezetője 308.000 forintot fizetett a fiktív számlákat kiállító egyik cég képviselőjének. A fiktív fizetési számlával manipuláló költségvetési csalás elkövethető akár a számlakibocsátó lefizetésével, akár honorálása nélkül. A költségvetési csalás elkövetése független attól, hogy az elkövetők egyike a fiktív számla kiállítását ellentételezi-e anyagi juttatással a másik elkövetőnek. Az anyagi előny juttatása olyan jogellenes többlet, ami nem maradhat értékelés nélkül.

A költségvetési csalás és a vesztegetés védett jogi tárgya eltérő, a két bűncselekmény elkövetési magatartása is különböző. Mindezekre figyelemmel a Kúria szerint a költségvetési csalás bűntettével halmazatban a vesztegetés bűntette és a vesztegetés elfogadásának bűntette is megállapítható.

A regisztrált korrupciós bűncselekmények egzakt adatai mellett egy ország korrupciós állapotának megítéléséhez a korrupcióérzékelésre utaló mérőszámoknak is jelentősége lehet. A percepciós indexek értelmezésénél azonban nem lehet figyelmen kívül hagyni, hogy azok nem objektív adatokon alapulnak, és olyan fogalmakat is használnak, amelyek a büntetőeljárás keretei között nem értelmezhetők. A közvélemény gyakran korrupciót érzékel olyan sajtóhírek alapján is, amelyek hátterében valójában más, esetleg a Btk.-ba nem is ütköző jogsértő magatartás áll.

A közvélemény megalapozatlan érzékelése – sajnálatos módon – az ország megítélését is rontja azáltal, hogy a közvélemény-kutatások adatait nemzetközi szervezetek felhasználják döntéseik, értékeléseik megalapozásához. Az Európai Bizottság 2019. évi országjelentésében – a korábbi éveket követően ismételten – hivatkozott arra, hogy a közvélemény-kutatások szerint a magas szintű korrupció elleni küzdelem Magyarországon nem megfelelő. A magas szintű korrupció fogalma a büntetőjogban vagy a bűnügyi statisztikában nem létezik, azt az Európai Bizottság sem határozta meg, és ilyen jellegű statisztikai adatokat nem gyűjt, a kijelentést tehát objektív adatokkal nem lehet alátámasztani.

Ugyanakkor éppen az ügyészség korrupció elleni elkötelezettségét mutatja, hogy a médiában gyakran fordulnak elő, és keltenek feltűnést az olyan büntetőeljárások, amelyeket a közvélemény kiemelt figyelemmel kísér. 2019-ben így arról értesülhetett a közvélemény, hogy bűnszervezetben elkövetett költségvetési csalás és különféle korrupciós bűncselekmények miatt a Központi Nyomozó Főügyészség vádat emelt egy országgyűlési képviselő és harminckét társa ellen, továbbá a Központi Nyomozó Főügyészség Jász-Nagykun-Szolnok megyei önkormányzati vezetők ellen indított büntetőeljárást – kényszerintézkedés alkalmazása mellett – a Terület- és Településfejlesztési Operatív Programokból (TOP) finanszírozott beruházások kapcsán elkövetett hivatali vesztegetés bűntettének gyanúja miatt.

Az előbbi ügyben született vádiratban foglalt tényállás lényege szerint az országgyűlési képviselő vádlott által létrehozott két termelői értékesítő szervezet (TÉSZ) kisebb részben működésre, nagyobb részben beruházási célra kapott uniós és magyar költségvetési támogatást. A támogatást a TÉSZ-ek ötéves fejlesztési terv megvalósítására vehették fel, féléves szakaszokban, a félévenként utólag benyújtott költségszámlák alapján. A két TÉSZ a fejlesztési tervében szereplő, adott félévre vonatkozó támogatási összeg elfogadását követően árubeszerzésre, valamint beruházások megvalósítására meghívásos közbeszerzési pályázatokat írt ki. A pályázatokon kizárólag olyan gazdasági társaságok vettek részt, amelyek tagjaik és vezetőik személyén keresztül kötődtek a pályázatot kiíró TÉSZ-ek tényleges vezetőjéhez. A projektek megvalósítását elnyerő gazdasági társaságok a beruházásokat alvállalkozókkal végeztették el, akik a szerződésben szereplő megbízásokat a támogatási kérelemben szereplő összegeknél lényegesen alacsonyabb, a piaci áraknak megfelelő áron teljesítették. Az egyes fővállalkozók ezt köve-

tően a TÉSZ-eknek olyan összegről kiállított számlákat csatoltak, amelyek az általuk előzetesen egyeztetett eltúlzott mértékű árat tartalmazták. A túlszámlázással megszerzett összegeket a fővállalkozók a cselekménysort szervező országgyűlési képviselőnek juttatták vissza. A valótlan tartalmú támogatási kérelmek és eltúlzott összegű számlák benyújtásával a két TÉSZ-szel kapcsolatban az uniós és a magyar költségvetés 1 milliárd forintot megközelítő összegű vagyoni hátrányt szenvedett. Emellett a megindult adóigazgatási, majd büntetőeljárás befolyásolása érdekében az országgyűlési képviselő terhelt milliós nagyságrendű összegeket adott át olyan személyeknek, akik magukat úgy állították be, mint akik ezen eljárások befolyásolására hivatalos ismeretségeik révén képesek.

A közvélekedés önmagát gerjeszti azáltal, hogy az állampolgárok a hivatali korrupcióra vonatkozó vélt ismereteiket saját ügyeikben is érvényesnek tekintik. A Somogy Megyei Főügyészség 2018-ban benyújtott vádirata alapján a 2019. évben a Kaposvári Törvényszék folytatta azt a büntetőeljárást, amelyben az I. rendű vádlott magát a naperőművek létesítését célzó pályázatok tárgyában döntési jogosultságokkal rendelkező államtitkárnak adta ki, egyes esetekben pedig a Miniszterelnökséget vezető miniszterre hivatkozva, azon indokkal kért és fogadott el különböző nagyságú pénzösszegeket (összesen mintegy 150 millió forintot), hogy az előny fejében segít a pályázat sikerének biztosításában. A valóságban tehát hivatali vesztegetés nem történt, a közvélekedés azonban megkönnyítette a bűncselekmény elkövetését, és visszacsatolva magát a közvélekedést is erősíthette.

A 2019. évi ügyintézési tapasztalatok továbbra is alátámasztják azt a képet, hogy a korrupció érzékelését a korrupció látszatát keltő cselekmények növelik, az állampolgárok korrupciót sejtenek ott is, ahol a döntések mögött nem áll valós vesztegetés vagy más jogellenes befolyás. A vélelmezett befolyásolt döntésekről kialakult általános kép alapján az állampolgárok elhiszik, hogy saját ügyeikben csak külön „szolgáltatási díj” ellenében várhatnak valós intézkedést. Ebből adódik, hogy a hagyományosan forráshiányos rendszerekben a szolgáltatások igénybe vevői akár külön kérés nélkül is ígérnek vagy juttatnak különféle előnyöket a szolgáltatóknak. A hivatali ügyekben pedig jellemző, hogy a kérelmezők vagy ügyfelek „kijáró embereket” keresnek, és befolyásuk megvásárlásával kívánják az ügyeiket elintézni.

Ezzel összefüggésben ismételten hangsúlyozandó, hogy ha valakitől nem létező ügy vagy nem létező hivatalos személy befolyásolására hivatkozva kérnek előnyt, az előny adója nem megtévesztés áldozata és nem csalás sértettje, hanem maga is a közélet tisztaságába vetett bizalmat sértő magatartást fejt ki, ezért nem élvezhet büntetőjogi védelmet, cselekménye korrupciós bűncselekménynek minősül.

2.1.2. Az ügyészségi nyomozás

A büntetőeljárás rendszerint nyomozással kezdődik, amelynek feladata a tényállás oly mértékű felderítése, hogy a vádló dönthessen arról, vádat emel-e. A Be. számos jelentős újítást vezetett be a büntetőeljárásba, alapjaiban azonban nem változott az a rendelkezés, hogy az ügyészség bármely ügy nyomozását maga is végezheti, meghatározott bűncselekmények miatt pedig a nyomozás az ügyészség kizárólagos hatáskörébe tartozik. Az egyébként hatáskörrel rendelkező

nyomozó hatóságtól a nyomozás ügyészségi hatáskörbe vonása azonban mindenképpen kivételes lehetőség.

Az 1.1. pontban már kifejtettek szerint az új büntetőeljárási törvény szükségessé tette az ügyészségi nyomozás szervezetrendszerének átalakítását és megerősítését. Az átalakítás a 2018. évben indult, és végső formáját 2019. február 1-jétől nyerte el. A megújulás keretében az ügyészségi nyomozás eddigi széttagolt rendszere egy egységes struktúrába, a Központi Nyomozó Főügyészséghez és az alárendeltségében működő regionális illetékességű ügyészségekhez került. A járási és nyomozó ügyészségeken az ügyészségi nyomozással kapcsolatos tevékenység 2019. január 31-ével megszűnt, e szervezeti egységek elnevezése ismét járási ügyészség lett. Megszűnt továbbá az eddigiekben szintén ügyészségi nyomozást végző Pestvidéki Nyomozó Ügyészség és Budapesti Nyomozó Ügyészség is.

2019. február 1-jétől a kizárólagos ügyészségi hatáskörbe tartozó bűncselekmények nyomozását teljeskörűen átvette a Központi Nyomozó Főügyészség és az alárendeltségében működő járási szintű regionális ügyészséggé átalakuló Budapesti, Debreceni, Győri, Kaposvári és Szegedi Regionális Nyomozó Ügyészség.

A Központi Nyomozó Főügyészségen a nyomozást a Nyomozó Osztály végzi, míg a regionális nyomozó ügyészségek közvetlen felettes szerve a Központi Nyomozó Főügyészség Nyomozás Felügyeleti Osztálya.

További változás az ügyészségi nyomozás megújítása kapcsán, hogy a fővárosra kiterjedő illetékességgel szintén 2019. február 1-jével létrejött a Fővárosi Nyomozó Ügyészség. A Fővárosi Főügyészségnek alárendelt ezen ügyészi szerv látja el az előkészítő eljárások felügyeletét a fővárosban, továbbá nyomozást folytat a hatáskörébe vont ügyekben.

Az ügyészségi nyomozások egyes lényeges adatainak változását a következő ábra jeleníti meg:

6. ábra

Az ügyészségi nyomozások adatai a 2017–2019. években

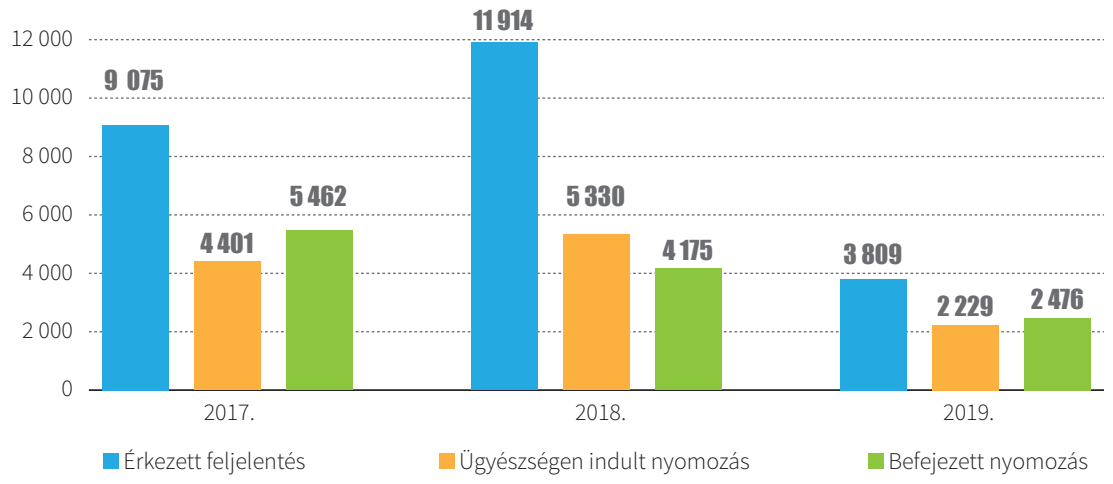

A Központi Nyomozó Főügyészség kiemelten foglalkozik a korrupció elleni küzdelemmel, amely az új büntetőeljárási törvény hatálybalépésével még hangsúlyosabbá vált, hiszen a hivatali korrupciós bűncselekmények nyomozása ügyészségi hatáskörbe került. A Központi Nyomozó Főügyészség Nyomozó Osztálya a hatáskörébe tartozó korrupciós, illetve esetenként hivatali vagy hivatalos személyek által elkövetett vagyon elleni bűncselekmények gyanúját keltő, rendszerint bonyolult ténybeli és jogi megítélésű ügyekben jár el.

A korrupciós bűncselekmények felderítésének speciális jellegére figyelemmel a Központi Nyomozó Főügyészség különböző nyomozó hatóságokkal, felderítő szervekkel és a Nemzeti Védelmi Szolgálattal való hatékony együttműködése elengedhetetlen. A főügyészség munkatársainak helyszíni nyomozati cselekmények elvégzéséhez jelentős támogatást nyújtanak a Terrorelhárítási Központ műveleti egységei, illetve a különböző rendőri egységek, elsősorban a Készenléti Rendőrség. A feljelentés megtétele előtti titkos információgyűjtés, illetve a Be. hatálybalépésétől előkészítő eljárásokat folytató Nemzeti Védelmi Szolgálat tevékenységének eredménye számos ügyben alapozta meg a Központi Nyomozó Főügyészség sikeres eljárását.

2.1.3. A nyomozás felügyelete és irányítása

Az ügyészség büntetőeljárásjogi jogosítványai – ahogy azt a tavalyi beszámoló részletesen kifejti – a Be. hatálybalépésével megváltoztak aszerint, hogy a nyomozás a kezdeti, feltáró szakaszában van (felderítés), vagy már egy megalapozottan gyanúsítható személlyel szemben folyik (vizsgálat).

Az osztott nyomozási rendszer megváltoztatta a nyomozó hatóság és az ügyészség eljárási kapcsolatát is. A felderítés a nyomozó hatóság teljes önállóságával, törvényességi ügyészségi kontrollal jellemezhető, míg a vizsgálat ügyészségi irányítás mellett a konkrét személlyel szembeni vádemelés vagy egyéb ügyészségi intézkedés eldöntésének vizsgálatára, az ehhez szükséges bizonyítási eszközök beszerzésére irányul.

A nyomozás megindításának az alapja rendszerint a feljelentés. A feljelentés alapján vagy nyomozás indul, vagy elutasítják a feljelentést. Ha a nyomozás elrendeléséről, a feljelentés elutasításáról, illetve az ügy áttételéről nem lehet megnyugtatóan állást foglalni, a feljelentés kiegészítésének van helye. Nyomozás akkor indítható, ha a feljelentésben közölt adatok bűncselekmény gyanúját keltik, és a nyomozás megindításának nincs törvényes akadálya.

A nyomozást szűkebb körben megelőzheti előkészítő eljárás akkor, ha a rendelkezésre álló adatok a bűncselekmény gyanújának megállapítására nem elegendőek, és megalapozottan feltehető, hogy az előkészítő eljárás lefolytatása alapján el lehet dönteni, hogy a bűncselekmény gyanúja fennáll-e.

Az ügyészségen tett feljelentések elintézése – a nyomozó hatóság fentebb említett önállóságára figyelemmel – akkor tartozik az ügyészség hatáskörébe, amikor erre a nyomozó hatóság nem jogosult.

A nyomozó hatóság az általa elrendelt nyomozásról és a feljelentés elutasításáról – a határozat megküldésével – haladéktalanul tájékoztatja az ügyészséget.

Az eljárás megszüntetésére és felfüggesztésére a nyomozó hatóság is jogosult a büntetőeljárásról szóló törvényben meghatározott esetekben.

A nyomozó hatóságoktól érkezett határozatok számát a következő ábra mutatja:

7. ábra

A nyomozó hatóságoktól érkezett határozatok száma a 2017–2019. években

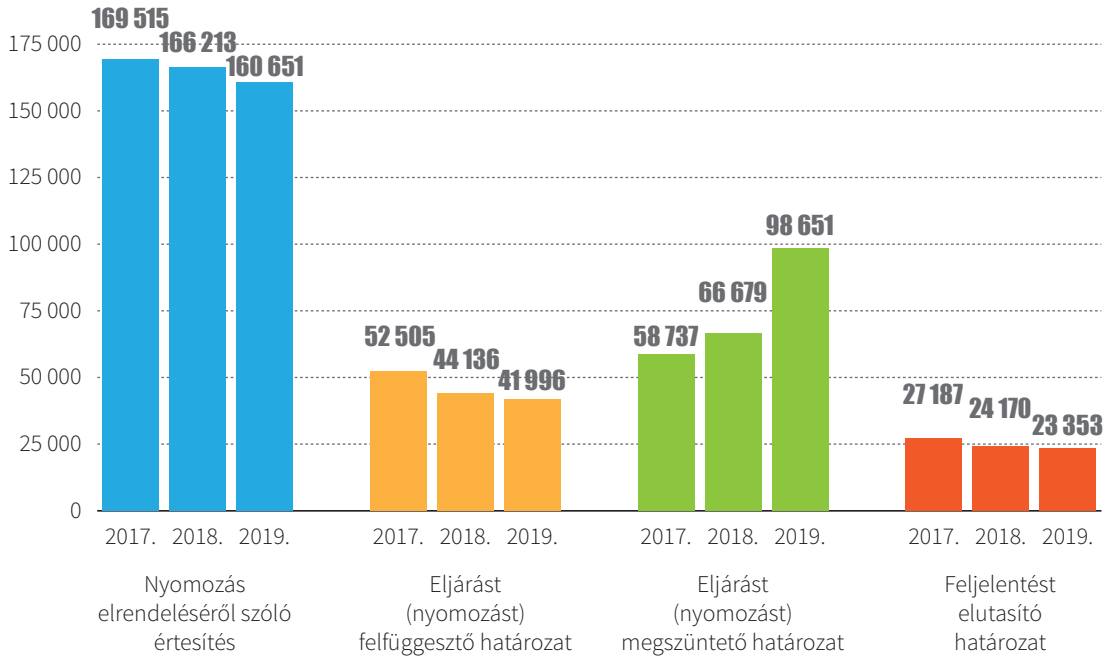

Az ügyészséghez az elmúlt év folyamán 324.651 – az ábrán részletezett összetételű – határozat érkezett (2018: 301.198). Ebből az ügyészség – a megelőző évről áthúzódó határozatokkal együtt – érdemben 164.005 határozatot vizsgált felül.

Az érdemben felülvizsgált határozatok számának csökkenése a Be. által bevezetett szabályozásban keresendő. 2018. július 1-jét megelőzően az ügyészségnek a nyomozás során bármikor lehetősége volt a határozat megváltoztatására, hatályon kívül helyezésére, új határozat meghozatalát előíró utasításra.

A Be. ilyen széles jogosítványokat csak a nyomozás vizsgálati szakaszában biztosít az ügyészségnek, a felderítés szakaszában azonban csak arra van lehetősége, hogy a törvénysértő határozatot hatályon kívül helyezze, illetve a megállapított törvénysértés orvoslására a nyomozó hatóságot felhívja. A felderítés szakaszában a határozat megváltoztatására az ügyészségnek nincs lehetősége, és utasítást sem adhat határozat hozatalára.

A panasz elintézésének szabályai szerint a panasz elbírálására, ha a határozatot a nyomozó hatóság hozta, az ügyészség, ha az ügyészség hozta, a felettes ügyészség jogosult. A panasz egyfokú jogorvoslat, további jogorvoslatra általában nincs lehetőség.

Az intézkedések elleni panaszt – a gyanúsítás elleni panasz kivételével – a Be. nem ismeri. Meghatározott körben (pl. kutatás, motozás, lefoglalás egyes esetei) a panaszt elutasító határozat felülbírálati indítvánnyal támadható, amelyről a nyomozási bíró dönt. Közvetlenül lehet felülbírálati indítvánnyal támadni a zár alá vétel és az elkobzás, illetve a vagyonelkobzás biztosítása érdekében alkalmazott lefoglalás elrendelését, a lefoglalt dolog értékesítésének elrendelését, továbbá a távoltartás és a bűnügyi felügyelet magatartási szabályainak részleges feloldására irányuló indítvány elutasítását.

A nyomozó hatóságok határozatai elleni panaszok számának alakulását a következő ábra mutatja:

8. ábra

A nyomozó hatóságok határozatai elleni panaszok száma a 2010–2019. években

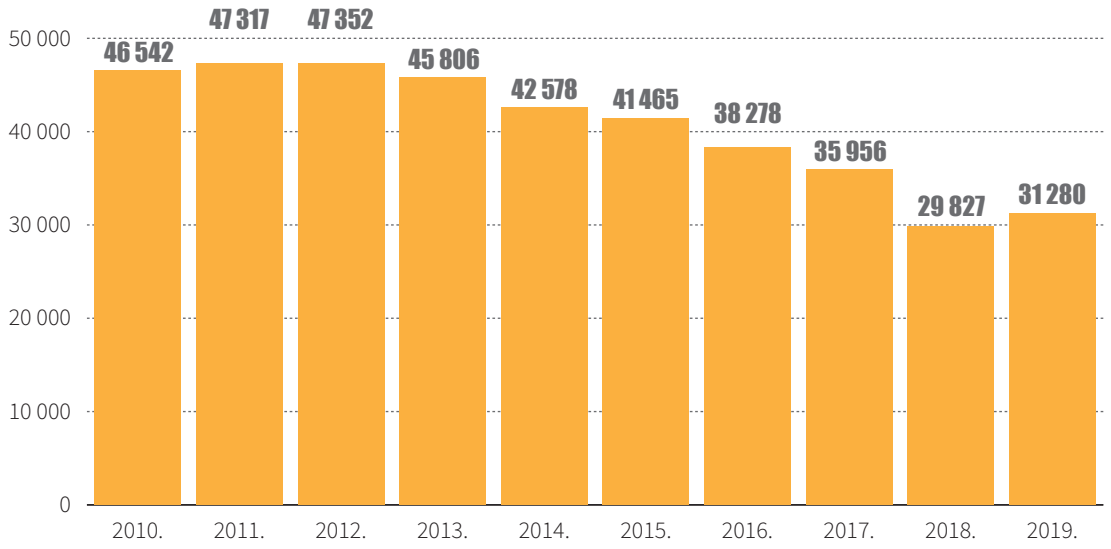

A nyomozó hatóság határozata elleni, elintézésre váró panaszok száma az elmúlt évben kismértékű emelkedést mutatott. A panaszok intézkedések szerinti megoszlása a következőképpen alakult:

Legnagyobb számban a gyanúsítás ellen jelentettek be panaszt, 16.970 ilyen panaszt kellett elbírálni az ügyészségnek.

2019-ben 4101 panaszt a feljelentés elutasítása, 550 panaszt az eljárás felfüggesztése, 5652 panaszt az eljárás megszüntetése, 885 panaszt a bűnügyi őrizet, 648 panaszt a kutatás, 1077 panaszt a lefoglalás és 1397 panaszt egyéb határozatok ellen jelentettek be.

A panaszok elbírálása során 2875 panasznak az ügyészség helyt adott, 23.107 panaszt elutasított, a többi kapcsán egyéb intézkedést tett.

A gyanúsítás ellen bejelentett panaszoknak csupán 2,7%-a bizonyult alaposnak, amely arra utal, hogy a nyomozó hatóságok helyesen ítélték meg a megalapozott gyanú meglétét.

Legnagyobb arányban az eljárást felfüggesztő határozatok ellen bejelentett panaszok vezettek eredményre (29,1%), ezt követte a feljelentés elutasítása (20,4%) és az eljárás megszüntetése ellen bejelentett panaszok eredményessége (19,9 %). Az őrizet elleni panaszok közül 28-nak kellett helyt adni.

Az ügyészségnek a vádemelés előtti eljárása során hozott határozatai, intézkedései, illetve intézkedéseinek elmulasztása ellen is panasznak van helye. A panaszok szám szerinti alakulása a következő ábrából látható:

9. ábra

Az ügyészségi határozatok elleni panaszok száma a 2010–2019. években

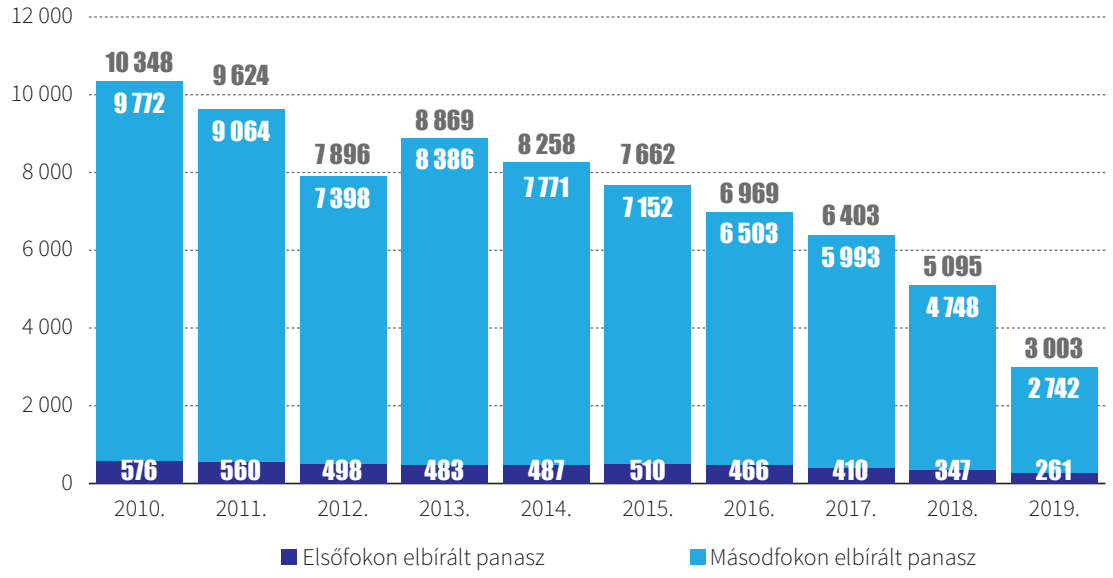

A 2019. évben az alsóbb fokú ügyészség határozatai ellen bejelentett panaszok közül 411 panasznak helyt adtak, 2030 panaszt elutasítottak, a fennmaradó részben (562 panasz) egyéb intézkedést tettek.

Az ügyészség a nála tett feljelentést a büntetőeljárási törvényben meghatározott esetekben maga köteles elbírálni (pl. ha a nyomozás az ügyészség kizárólagos hatáskörébe tartozik, az eljárás olyan személy ellen folyik, akivel az együttműködési érdek jelentősebb a bűnüldözési érdeknél, nem magyar állampolgár külföldön elkövetett bűncselekménye miatti eljárásban).

Az ügyészségen tett feljelentések elbírálását a következő ábra jeleníti meg:

10. ábra

Az ügyészségen tett feljelentések és azok elintézésének módja a 2017–2019. években

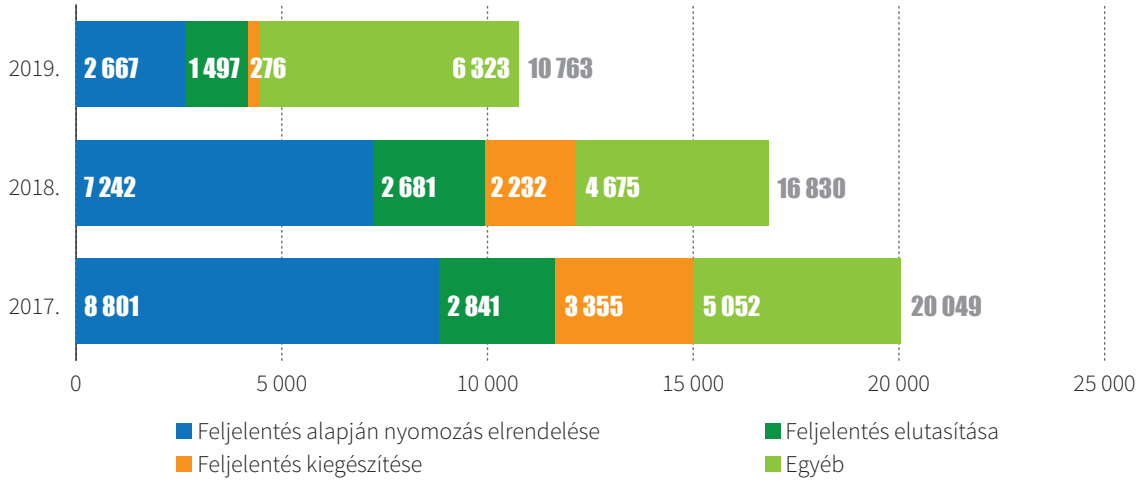

A feljelentés kiegészítése alapján hozott ügyészségi döntések számát a következő ábra mutatja:

11. ábra

A feljelentés kiegészítése alapján hozott ügyészségi döntések a 2017–2019. években

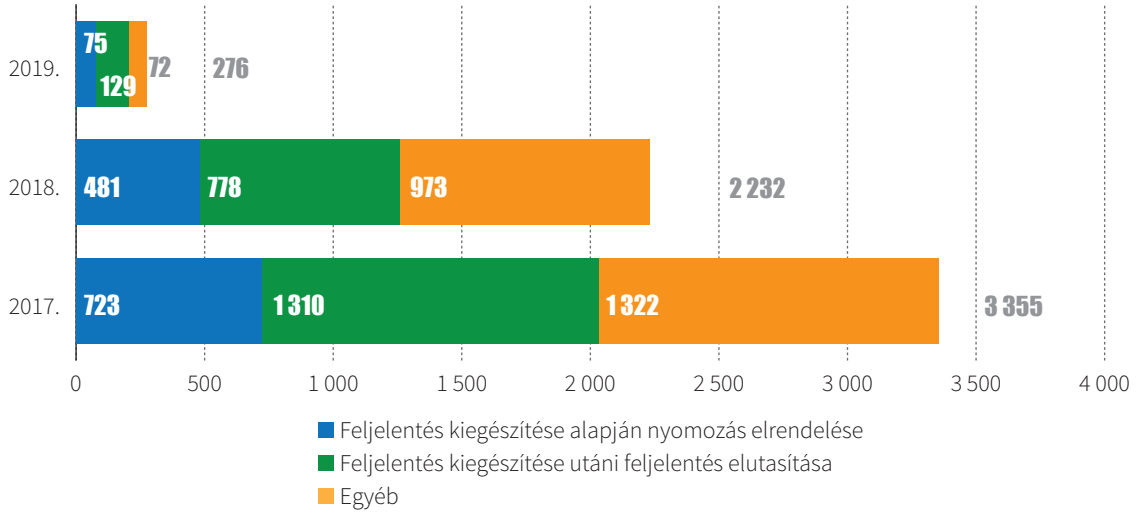

A biztosíték letétbe helyezése arra szolgál, hogy lehetővé tegye az eljárást (tárgyalást) a külföldön élő terhelt távollétében, és emellett biztosítsa a pénzbüntetés, a vagyonelkobzás és a bűnügyi költség fedezetét. Ötévi szabadságvesztésnél nem súlyosabban büntetendő bűncselekmények elkövetése esetén erre – a terhelt, illetve a védő kezdeményezésére – akkor van lehetőség, ha a terhelt a várható vagyoni jellegű szankciót fedező biztosítékot letétbe helyezi. Nem engedélyezhető biztosíték letétbe helyezése, ha a bűncselekmény halált okozott. A biztosíték letétbe helyezéséről a vádemelés előtt az ügyészség, azt követően a bíróság dönt. A Be. rendelkezései szerint a terheltnek – ha az eljárás érdekeit nem sérti – a nyomozási cselekményeken sem kell megjelennie.

A 2019. évben 34 biztosíték letétbe helyezése iránti kérelmet terjesztettek elő, az ügyészség 29 esetben engedélyezte a biztosíték letétbe helyezését.

A Be. a fokozatosság elvét hangsúlyozza a személyi szabadság elvonásával, illetve korlátozásával járó kényszerintézkedések rendszere kapcsán. Törvényi rendelkezés, hogy a kényszerintézkedés alkalmazásának és végrehajtásának is meg kell felelnie a szükségesség és arányosság követelményének. Jelentősen bővült az óvadék alkalmazásának lehetősége, ezzel is jelezve, hogy a törvény a letartóztatások számát a minimálisra kívánja csökkenteni, és a letartóztatást valóban csak a legszükségesebb esetekre kívánja korlátozni.

A letartóztatás a büntetőeljárás során elrendelhető legsúlyosabb kényszerintézkedés, amely a terhelt személyi szabadságának teljes elvonását jelenti a jogerős ügydöntő határozat meghozatala előtt. A letartóztatás célja, hogy a terhelt jelenléte biztosított legyen, szabadlábon hagyása a bizonyítást ne veszélyeztesse, újabb bűncselekmény elkövetésével az eljárást ne akadályozza. A letartóztatás elrendeléséről kizárólag a bíróság dönthet, a vádemelés előtt azonban a bíróság is csak az ügyészség indítványára rendelheti el a kényszerintézkedést. Meghosszabbítására – a vádemelésig az ügyészség indítványára – ugyancsak a bíróság jogosult. A törvényben meghatározott esetekben és feltételek mellett a letartóztatást a vádirat benyújtásáig az ügyészség is megszüntetheti.

Az ügyészség törvényi kötelezettsége annak biztosítása is, hogy a letartóztatás a lehető legrövidebb ideig tartson. A letartóztatás határidejének meghosszabbítása előtt az ügyészség megvizsgálja, hogy a kényszerintézkedés célja bűnügyi felügyelet elrendelésével elérhető-e.

A letartóztatás ügyészségi indítványozására rendszerint a nyomozó hatóság tesz előterjesztést. Az előterjesztést követő intézkedéseket a következő ábra szemlélteti:

12. ábra

A letartóztatásra (előzetes letartóztatásra) vonatkozó adatok a 2017–2019. években

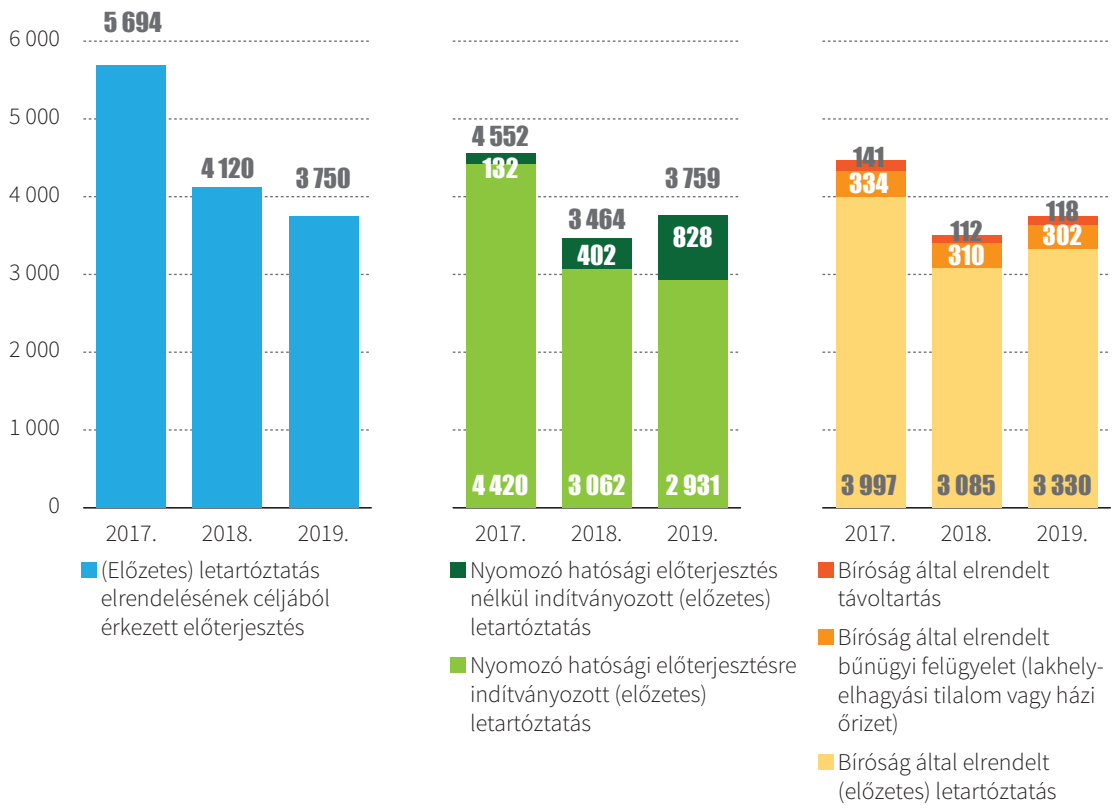

Tavaly 552 terhelt letartóztatása legfeljebb egy hónapig, 2361 terhelt letartóztatása 1 hónap és 1 év közötti ideig tartott, míg 247 terhelt letartóztatásának az időtartama több mint egy év volt.

A 2019. év során 1640 terhelttel szemben került sor letartóztatás melletti vádemelésre, 546 letartóztatottal szemben az ügyészség, 183 letartóztatottal szemben a bíróság szüntette meg a kényszerintézkedést. A személyi szabadságot korlátozó kényszerintézkedések közül legnagyobb számban az őrizet elrendelésére került sor.

A nyomozó hatóság a gyanúsított kihallgatásától számított nyolc napon belül megküldi az ügyészségnek a nyomozás ügyiratait, egyidejűleg beszámol a nyomozás állásáról, javaslatot tesz a vizsgálat során szükségesnek tartott eljárási cselekményekre vagy a nyomozás befejezésére. Az ügyészség a gyanúsított kihallgatása után a nyomozás ügyiratai alapján a következőkről dönthet: eljárási cselekmény elvégzése, egyesítés, elkülönítés vagy áttétel elrendelése, ügyészségi intézkedés vagy határozat kilátásba helyezése, egyezség kezdeményezése, közvetítői eljárás lefolytatása céljából az eljárás felfüggesztése, feltételes ügyészi felfüggesztés, az eljárás egyéb okból történő megszüntetése, vádemelés.

A nyomozást követő legjelentősebb intézkedés a vádemelés, amelyről közvádlóként az ügyészség dönt. A váddal szemben támasztott általános követelmény, hogy az törvényes és megalapozott legyen.

A 2019. évben a vádemelésre alkalmasság szempontjából megvizsgált ügyekkel kapcsolatos ügyészségi döntések száma 83.446 volt (2018: 78.558). Ezek eredményét a következő ábra mutatja:

13. ábra

A vádemelésre alkalmasság szempontjából megvizsgált ügyekkel kapcsolatos ügyészségi döntések a 2019. évben

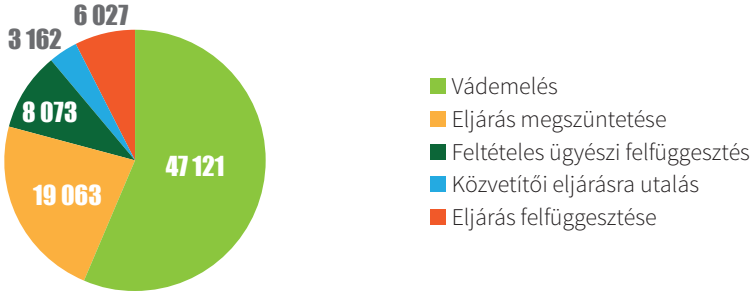

A megvizsgált ügyek 56,5%-ában az ügyészség vádat emelt, 22,8%-ában az eljárást megszüntette, 9,7%-ában feltételes ügyészi felfüggesztést alkalmazott, 3,8%-ában az ügyet közvetítői eljárásra utalta. A vádemelés típusai a következők szerint alakultak: az ügyészség 8305 ügyben az általános szabályok szerinti vádiratot nyújtott be, 6920 ügyben a terheltet bíróság elé állította, míg 27.633 ügyben büntetővégzés meghozatalára tett indítványt. Egyezség alapján 91 ügyben került sor vádirat benyújtására.

Az ügyészségnek arra is lehetősége van, hogy a vádiratban indítványt tegyen a büntetés vagy intézkedés mértékére vagy tartamára arra az esetre, ha a terhelt az előkészítő ülésen a bűncselekmény elkövetését beismeri. A tavalyi évben 3984 ügyben került sor ilyen vádirat benyújtására.

A vádemeléssel érintett személyek számának alakulását a következő ábra mutatja:

14. ábra

A vádemelések száma a 2010–2019. években

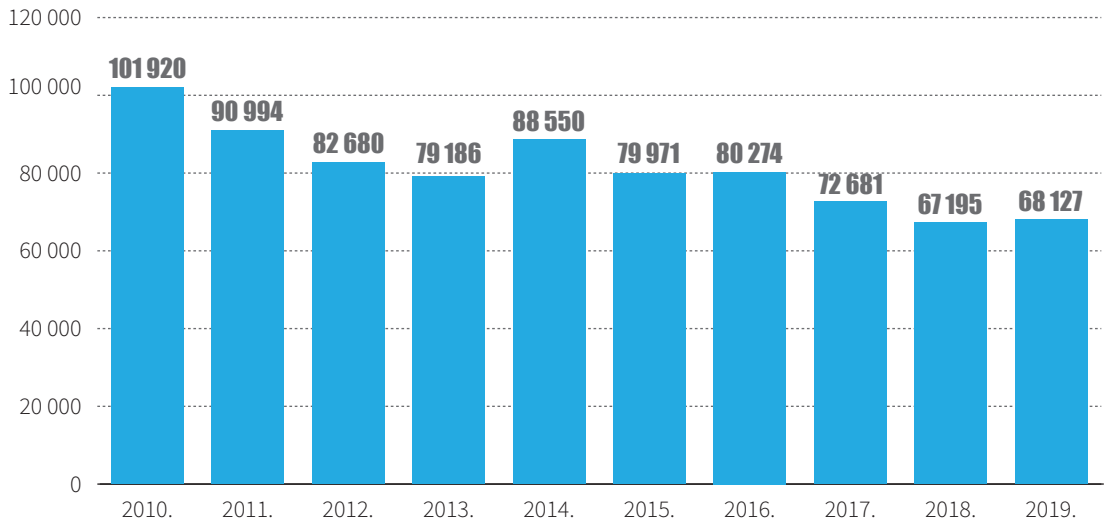

A vádemeléssel érintett személyek számának csökkenése a tavalyi évben megállt, kis mértékű emelkedés mutatkozott.

Az arra alkalmas ügyek gyors lezárását szolgálja a bíróság elé állítás intézménye, amely egyszerű megítélésű, bizonyítási nehézségektől mentes ügyekben alkalmazható a terhelt beismerése vagy tettenérés esetén.

Bíróság elé állításra a 2019. évben az összes vádemelés 14,7%-ában került sor (2018: 19,5%, 2017: 23,1%).

Az eljárás egyszerűsítését, jelentős gyorsítását és a munkateher csökkenését szolgálja, amikor a bíróság – az ügyészség indítványára vagy hivatalból – tárgyalás, illetve a vádlott meghallgatása és bizonyítás lefolytatása nélkül állapít meg büntetést, illetve alkalmaz intézkedést. A büntetővégzés meghozatalára irányuló eljárás alkalmazására akkor is lehetőség van, ha a terhelt a nyomozás során nem ismerte be a terhére rótt bűncselekmény elkövetését.

A 2019. évben az ügyészség az összes vádemelés 58,6%-ában (2018: 44,8%, 2017: 32,3%) tett indítványt büntetővégzés meghozatalára. Az indítványok számában ez a megelőző évhez képest lényeges emelkedést jelent. Ennek oka a Be.-nek a büntetővégzés meghozatalára irányuló eljárásra vonatkozó, megengedőbb szabályaiban kereshető.

A közvetítői eljárás kisebb súlyú ügyekben a bűncselekmény következményeinek kiváltására alkalmas konfliktuskezelő eljárás. Célja, hogy a terhelt és a sértett között a konfliktus rendezésének megoldását jelentő, jóvátételt tartalmazó megállapodás jöjjön létre, amelynek megkötése a terhelt jövőbeni jogkövető magatartását is elősegíti. Közvetítői eljárásra utalásra általában a nyomozás befejezését követően – az ügyészség mérlegelése alapján – kerül sor, bár annak a vádemelés után, az elsőfokú bírósági eljárásban is helye van.

Az ügyet a bűncselekmények törvényben meghatározott eseteiben az ügyészség akkor utalhatja közvetítői eljárásra, ha a büntetőeljárás tartama alatt ahhoz a gyanúsított és a sértett előzetesen önként hozzájárul.

A 2019. évben az ügyészség 4631 terhelt ügyében függesztette fel az eljárást közvetítői eljárás lefolytatása céljából (2018: 3782, 2017: 4148), míg 3298 terhelt esetében tagadta meg az eljárás felfüggesztését (2018: 4343, 2017: 3125). Az eljárás eredményességére tekintettel 2483 terhelttel szemben az ügyészség az eljárást megszüntette.

A bírósági út elkerülésének további lehetőségei: az eljárás megrovás alkalmazásával történő megszüntetése, a feltételes ügyészi felfüggesztés.

Az ügyészség a vádemelés helyett a háromévi szabadságvesztésnél, különös méltánylást érdemlő esetben ötévi szabadságvesztésnél nem súlyosabb büntetéssel büntetendő bűncselekmény miatt – a bűncselekmény súlyára és a rendkívüli enyhítő körülményekre tekintettel –

az eljárást feltételesen felfüggesztheti, ha ennek a gyanúsított jövőbeni magatartásában mutatkozó kedvező hatása feltételezhető.

Ha a feltételes ügyészi felfüggesztésnek a tartama eredményesen telt el, az ügyészség az eljárást megszünteti, ellenkező esetben vádat emel.

A felfüggesztés tartamát a Btk. által meghatározott büntetési tétel keretei között kell megállapítani, de legalább egy évben kell meghatározni. Ha a törvényben meghatározott feltétel teljesítése érdekében függesztik fel az eljárást, annak tartama – mérlegelés nélkül – egy év.

A 2019. évben az ügyészség 9423 személlyel szemben (2018: 10.119, 2017: 11.044) alkalmazott feltételes ügyészi felfüggesztést. A jogintézmény alkalmazását követően 7472 személlyel szemben szüntették meg az eljárást.

A feltételes ügyészi felfüggesztések számában csökkenés, míg a közvetítői eljárások számában növekedés tapasztalható.

A statisztikákban kézzelfoghatóan megmutatkozó munka mellett jelentős az a tevékenység is, amelyet a Legfőbb Ügyészség a joggyakorlat megismerése és alakítása céljából folytatott.

Az Európa Tanács Pénzmosás és Terrorizmusfinanszírozás Elleni Szakértői Bizottsága (Moneyval) 2016-ban végezte el Magyarország 5. körös országértékelését. Ennek eredményeként ajánlásként fogalmazta meg a bírósági eljárások aktív kezdeményezését a joggyakorlat fejlesztése és az előcselekmény bizonyítási követelményének kialakítása érdekében.

Az Európa Tanács Moneyval országjelentésben Magyarország részére megfogalmazott pénzmosás elleni ajánlások végrehajtásáról készített akciótervről szóló 1688/2017. (IX. 22.) Korm. határozat III/F/1. pontja előírta egy gyakorló bírókból és ügyészekből álló bizottság létrehozását a 2015–2017. években benyújtott vádiratok, meghozott érdemi ügydöntő határozatok és jogesetek elemzésén alapuló, joggyakorlatot orientáló iránymutatás kidolgozása céljából.

A jogesetek áttekintése és elemzése alapján a munkacsoport olyan, jogértelmezéssel ki nem küszöbölhető problémákat észlelt, amelyeknek megnyugtató rendezése kizárólag jogalkotási úton lehetséges. A munkacsoport kidolgozott egy jogszabálymódosítási tervezetet, amelyet az Igazságügyi Minisztérium részére is eljuttatott.

A Legfőbb Ügyészség az elmúlt évben országos munkatervi vizsgálat keretében elemezte az előkészítő eljárás gyakorlatát. A vizsgálat célja annak megállapítása volt, hogy az előkészítő eljárás felügyeleti tevékenysége megfelel-e a törvényi előírásoknak. A feltárt hibák jövőbeni megelőzésével, illetve a felmerült jogalkalmazási kérdésekkel kapcsolatban a Legfőbb Ügyészség megtette a szükséges intézkedéseket.

Országos vizsgálat keretében vizsgálta a Legfőbb Ügyészség az eljárás ügyiratai megismerésének nyomozó hatósági és ügyészségi gyakorlatát, és ugyancsak országos vizsgálattal tárta fel az európai nyomozási határozat kibocsátásának és végrehajtásának ügyészségi gyakorlatát.

A vizsgálatok nyomán szükségesnek ítélt jogszabály-módosítást igénylő kérdésekben a Legfőbb Ügyészség jogalkotási kezdeményezéssel élt az Igazságügyi Minisztérium felé.

2.2. A büntetőbíróság előtti ügyészségi tevékenység

Az ügyészi szervezet – az alkotmányos feladatát teljesítve – a vádképviseleti tevékenysége során az állam büntetőigényét érvényesíti a bíróság előtt. Az ügyészség a vádemelést követően képviseli a vádat, illetve rendelkezik azzal. Észrevételeivel, indítványaival és jogorvoslati jogának gyakorlásával közreműködik abban, hogy a bíróság határozatai a jogszabályok keretei között megfeleljenek a társadalmi elvárásoknak.

A Be. 2018. július 1-jei hatálybalépését követően a 2019-es volt az első teljes év, amikor már az új, jelenleg hatályos eljárásjogi törvényt kellett alkalmazni. A törvény hatálybalépése óta szerzett tapasztalatok azt mutatják, hogy az ügyészség büntetőbíróság előtti tevékenysége az alapvető feladatokat illetően a korábbiakhoz képest a gyakorlatban sem változott, az eljáró – különösen a vádképviseletet ellátó – ügyészek felelőssége az állami büntetőigény érvényesítésének hatékonyságával összefüggésben azonban fokozottabbá vált.

A korábbi évek tendenciájához hasonlóan a regisztrált bűncselekmények száma 2019-ben is tovább csökkent. Az ügyészségnek ugyanakkor – mint általában a büntetőügyekben eljáró hivatásrendeknek – szembe kellett néznie azokkal a jogalkalmazási nehézségekkel, amelyek csak a Be. tényleges alkalmazásának megkezdése után néhány hónappal váltak felismerhetővé, és amelyeket sem a jogalkotók, sem az eljáró hatóságok nem vagy csak részben láthattak előre. A problémák pontos azonosítását követően – alkalmanként az egyéb hivatásrendekkel egyeztetve – az igazságszolgáltatás zavartalan és egységes működésének biztosítása érdekében gyors és hatékony megoldásokat kellett találni. Voltak olyan nehézségek, amelyeket jogértelmezés útján vagy jogalkalmazási technikákkal meg tudtunk oldani, más esetekben szükségesnek találtuk a jogalkotási korrekciót, ezért jelzéssel éltünk a jogszabály-előkészítők irányába.

A Be. célkitűzéseinek hatékony és eredményes teljesítése a korábbiaknál is jobban megköveteli a büntetőeljárás egy egységként történő kezelését. Az ügyészség az eljárásjogi törvény biztosította keretek között ennek figyelembevételével alakította ki a saját jogalkalmazói gyakorlatát, arra törekedve, hogy a büntetőeljárás egyes szakaszaiban az ügyészségi tevékenység koherens egységet alkosson, az állam büntetőigényének eredményes érvényesítését szem előtt tartva. Az ügyészségi vezetők által kiadott belső szabályozók megkövetelik a megfelelő kommunikációt az eljárás egyes szakaszaiban eljáró ügyészek között azokban az esetekben, amikor nem megoldható, hogy ugyanazon ügyész lássa el a vizsgálati szakasz irányításával, valamint a vádképviselettel járó feladatokat. A gyakorlati tapasztalatok alapján a bevezetett rendszer jól működik, az csak kisebb korrekciókra szorul alkalmanként.

A korábbi évek tendenciájával ellentétben 2019-ben az előző évhez képest csekély mértékben, 2,1%-kal nőtt a bíróság által jogerősen elbírált ügyek mennyisége, és 1,5%-kal nőtt az ezekkel érintett vádlottak száma is. Figyelembe véve a regisztrált bűncselekmények számának csökkenését, ez a változás feltehetően elsősorban azzal magyarázható, hogy az előkészítő ülés új funkciójának eredményeképpen a bíróságok egyszerűbben és rövidebb eljárást követően tudtak ügydöntő határozatot hozni, ezenkívül a korlátozott felülbírálatot eredményező fellebbezések szélesebb körű alkalmazása által a másodfokú eljárások jelentős része is egyszerűbbé, gyorsabbá vált. A büntetőeljárások felgyorsulása egyúttal azt is eredményezte, hogy a korábbi évekhez képest a bíróságok több terheltet érintően több büntetőügyet tudtak jogerősen befejezni. Ez a tendencia igazolta a büntetőeljárások időszerűségének javulását illető jogalkotói és jogalkalmazói várakozásokat.

A 2019-ben szerzett tapasztalatok azt igazolták, hogy az általános szabályok szerint történt vádemeléssel érintett ügyekben kötelezően tartandó előkészítő ülés a gyakorlatban is a vádképviseleti tevékenység fontos színterévé vált. Az előkészítő ülés azon funkciója, hogy a terhelti beismerés esetén a büntetőeljárás gyorsan befejeződjön, működőképesnek bizonyult. A vádképviseletet ellátó ügyészek egyre több esetben éltek azzal a lehetőséggel, hogy indítványt tehetnek a joghátrány konkrét mértékére, arra az esetre, ha a terhelt az előkészítő ülésen beismeri a vád tárgyát képező bűncselekmény elkövetését.

Az előkészítő ülés másik funkciója – a perkoncentráció – is bevált a gyakorlatban, a bizonyítási indítványok előterjesztésének legfőbb fórumává az előkészítő ülés vált. A vádképviseletet ellátó ügyészek a megváltozott normatív környezethez sikeresen igazodtak, arra ismereteink szerint nem volt példa, hogy a bizonyítási indítványt nem kellő időben vagy tartalommal terjesztették elő, és ez a vád sikertelenségét eredményezte.

Az elsőfokú tárgyalással érintett ügyek száma – amint azt a következő ábra szemlélteti – 2019-ben még az előző időszak csökkenő tendenciájához viszonyítva is jelentős mértékben csökkent. Ez a változás azzal magyarázható, hogy a bíróságok a vádemeléssel érintett ügyek jelentős részét jogerősen be tudták fejezni előkészítő ülésen.

15. ábra

Az elsőfokú tárgyalással érintett ügyek száma a 2017–2019. években

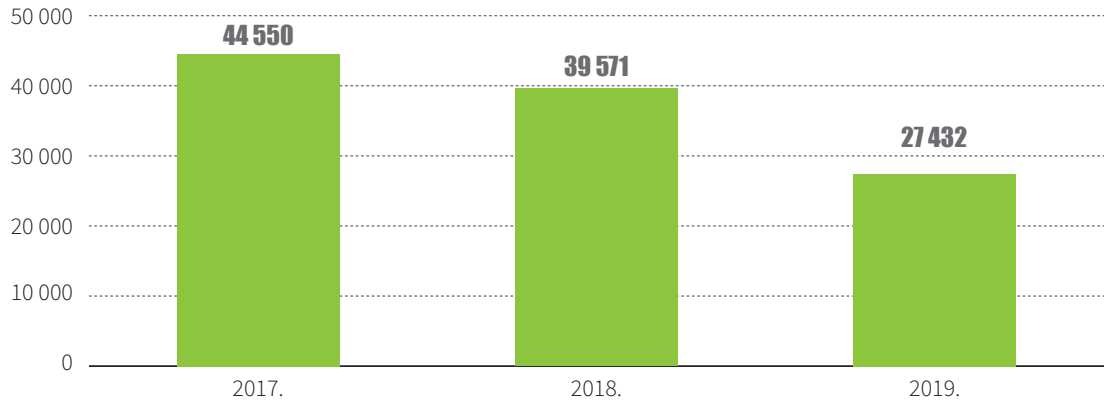

A másodfokú eljárásban befejezett ügyek száma továbbra is csökkenő tendenciát mutatott – 2019-ben 10.068 volt –, illetve a másodfokú bíróság által ügyészi részvétellel tartott nyilvános ülések, tárgyalások száma is 17,2%-kal csökkent. A bíróság a lehetséges eljárási formák közül (tárgyalás, nyilvános ülés, tanácsülés) választva a legtöbb másodfokú ügyet érintően nyilvános ülést tartott, amelyen az ügyész részvétele továbbra sem kötelező. Az ügyészség – a korábbi évekhez hasonlóan – jelen volt ugyanakkor a másodfokú nyilvános ülésen minden olyan esetben, amikor az állam büntetőigényének hatékony érvényesítése ezt szükségessé tette. Amint ez a következő ábrán is látható, 2019-ben az ügyek több mint egyötödében részt vett az ügyész a nyilvános ülésen.

16. ábra

A másodfokon tárgyaláson vagy nyilvános ülésen elbírált ügyek száma a 2017–2019. években

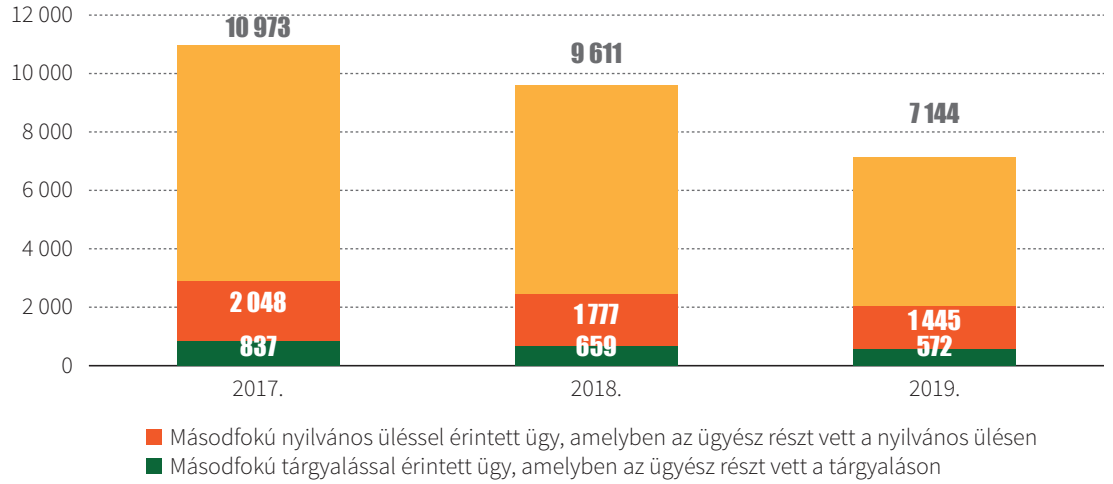

A Be. rendelkezései alapján az ügyészség által bejelentett fellebbezés iránya és tartalma sok esetben alapjaiban meghatározza a felülbírálat terjedelmét és ezáltal a másodfokú bíróság mozgásterét. Különös jelentősége van ebből a szempontból annak a rendelkezésnek, amely alapján a korlátozott felülbírálatot eredményező fellebbezések kiterjesztésére később már nincs lehetőség. A váderedményességi mutatók alapján az a következtetés vonható le, hogy az elsőfokon vádképviseletet ellátó ügyészek magas színvonalú munkát végezve megfelelően alkalmazkodtak a Be. ezen előírásaihoz, és fokozott figyelemmel jártak el a fellebbezések bejelentése során.

A Be. lehetőséget biztosít arra, hogy a másodfokú bíróság eltérő tényállás alapján megállapítsa az elsőfokon felmentett terhelt büntetőjogi felelősségét. A másodfokú bíróság mellett működő ügyészség képviseletében eljáró ügyészek minden olyan esetben, amikor lehetőséget láttak e szabály alkalmazására, törekedtek az indítványukat ennek megfelelően megtenni,

csökkentve ezáltal is azon ügyek mennyiségét, amelyekkel összefüggésben az elsőfokú ügydöntő határozat hatályon kívül helyezése vált szükségessé.

Kiemelendő, hogy részben a korlátozott felülbírálatot eredményező fellebbezésekre, részben a másodfokú bíróság által eltérő tényállás alapján történő büntetőjogi felelősség megállapítására vonatkozó Be. rendelkezésekkel összefüggésben olyan jogalkalmazási problémák merültek fel, amelyek csak jogszabályok módosítása útján oldhatók meg. Amennyiben a jogalkotók elfogadják az ügyészség e tárgykörben tett jelzéseit, várhatóan még hatékonyabbá válik a másodfokú bírósági eljárás, és a jelenleginél is kevesebb esetben fog sor kerülni az elsőfokú ítélet hatályon kívül helyezésére vagy rendkívüli jogorvoslati eljárás lefolytatására.

A harmadfokú eljárások száma 2019-ben is elenyésző volt, a megelőző évhez viszonyítva kisebb mértékben növekedett. A korábbi csökkenő tendenciához képest ez a változás feltehetően azzal magyarázható, hogy a Be. új rendelkezéseire figyelemmel a másodfokú bíróságok több esetben hoznak a büntetőjogi felelősség tárgyában az elsőfokú bírósághoz képest eltérő döntést.

17. ábra

A harmadfokú nyilvános üléssel érintett ügyek száma a 2017–2019. években

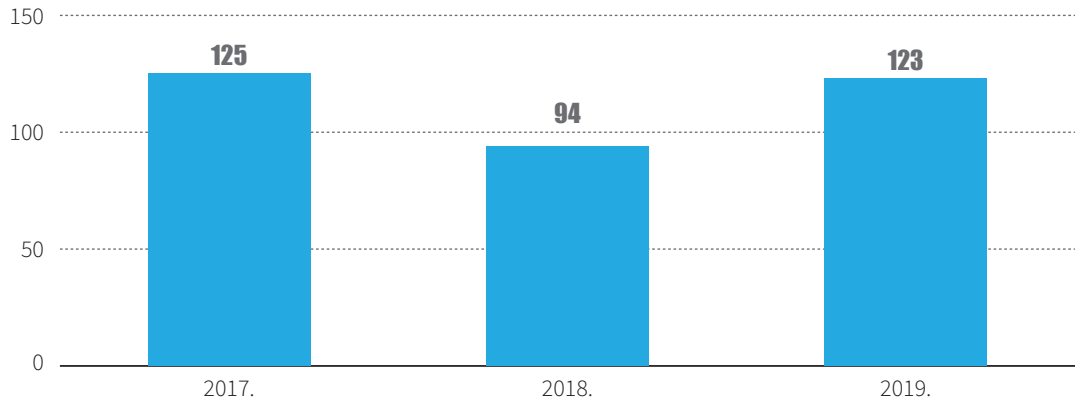

Összességében az a következtetés vonható le, hogy az ügyészi szervezet tárgyalási terhe 2019-ben az előző évhez képest tovább csökkent, ugyanakkor a Be. hatálybalépését követő gyakorlat kialakításával és megszilárdításával összefüggésben felmerült feladatok többletmunkaterhet jelentettek a szervezet tagjai számára.

A következő ábra a bírósági eljárások gyorsítását szolgáló egyes intézkedésekkel érintett személyek számát mutatja:

18. ábra

A jogerős bírósági határozattal elbírált, valamint az eljárást gyorsító formákkal elbírált vádlottak száma a 2010–2019. években

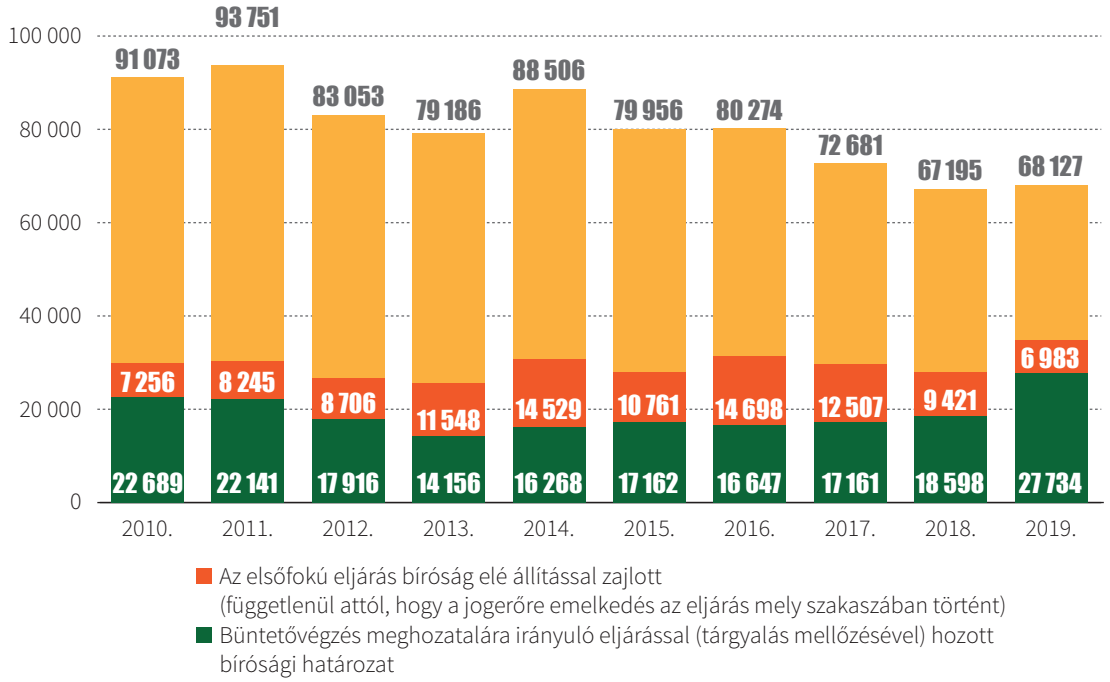

A Be. azon rendelkezése mellett, amely lehetővé teszi, hogy a bűncselekmény elkövetését a váddal egyezően beismerő terhelt esetében a bíróság az előkészítő ülésen ügydöntő határozatot hozzon, a bírósági eljárást gyorsító másik két jogintézmény a bíróság elé állítás és a büntetővégzés meghozatalára irányuló eljárás.

Az elmúlt években az ügyészség olyan jogalkalmazási gyakorlatot alakított ki, amely alapján a konkrét egyedi ügy sajátosságainak megfelelően választható ki a bírósági eljárás kezdeményezésekor (vádemeléskor, bíróság elé állításkor) az a legkedvezőbb eljárási forma, amely elősegíti egyrészt az eljárás gyors befejezését, másrészt alkalmas az állam büntetőigényének hatékony érvényesítésére.

Az előző ábra azt mutatja, hogy miként változott a bíróság elé állítás és a büntetővégzés meghozatalára irányuló eljárás egymáshoz, illetve az adott évben elbírált vádlottak számához viszonyított aránya az elmúlt tíz évben. Az ábrában nevesített két gyorsabb befejezést biztosító eljárási forma aránya a jogerősen elítélt vádlottak számához mérten 2019-ben az előző évhez képest jelentősen nőtt, közel 51% volt (2018-ban 41,7%). E statisztikai adatok alapján megállapítható, hogy az ügyészség az elmúlt évben is eredményesen hozzájárult a büntetőeljárások időszerűségének javításához.

A bíróság elé állításos eljárások mennyisége 2019-ben – hasonlóan az előző évhez – mind az érintett vádlottak számát, mind arányát tekintve tovább csökkent 2018-hoz képest. Figyelemmel azonban arra, hogy – az előzőekben írtaknak megfelelően – a bírósági eljárás gyorsítását szolgálni hivatott eljárási formák aránya összességében nőtt, a tendencia legfőképpen azzal

magyarázható, hogy az ügyészség az egyéb, még egyszerűbb és hatékonyabb eljárási típusokat (elsősorban a büntetővégzés meghozatalára irányuló indítványt) részesítette inkább előnyben, ha a választás lehetősége a törvényi feltételekre figyelemmel fennállt. 2019-ben a bíróság az ügyészségi indítványok 91,9%-át találta megalapozottnak a tekintetben, hogy a bíróság elé állítás eljárásjogi feltételei fennállnak. Ez az arány a korábbi évhez képest kisebb mértékben nőtt, a bíróság elé állításos eljárásra irányuló ügyészségi indítványok eredményessége – az előző években tapasztalt magas mutatóhoz képest is – így javuló tendenciát mutat. A bírósági eljárás többségében egy tárgyalási napon befejeződött, a bíróság pedig – nemét és tartamát tekintve – zömében a büntetési célok elérését szolgáló joghátrányt alkalmazott.

A bírósági eljárás gyorsítását szolgáló másik igen hatékony eszköz a büntetővégzés meghozatalára irányuló eljárás. 2008-tól 2013-ig ezen eljárások gyakorisága lényegében követte a jogerős bírósági határozattal érintett vádlottak számának alakulását. 2014-től kezdve a jogintézmény jelentősége nőtt, mind az elbírált ügyek mennyiségét, mind a jogerős bírósági határozattal elbírált vádlottak számához viszonyított belső arányát tekintve (2019-ben 40,7%, 2018-ban 27,7%). 2019-ben a vádlottak 86,2%-a esetében a büntetővégzés jogerőre emelkedett, amint az a következő ábrából is megállapítható.

19. ábra

A büntetővégzés meghozatalára irányuló eljárással (tárgyalás mellőzésével) hozott bírósági határozatok száma a 2010–2019. években

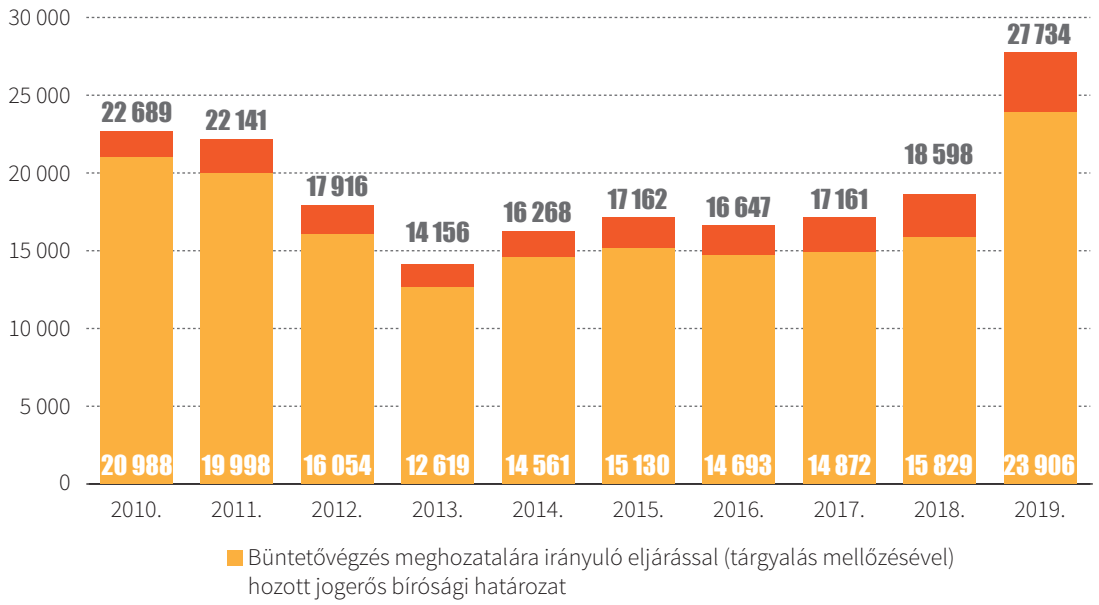

Az előkészítő ülés bírósági eljárást gyorsító funkciója hatékonynak bizonyult: 2019-ben 9125 olyan vádlott volt, akinek a beismerő vallomása elfogadását követően előkészítő ülésen hozott a bíróság ítéletet. Ez azoknak a vádlottaknak a számához viszonyítva, akikkel összefüggésben a bíróság nem bíróság elé állítás és nem büntetővégzés meghozatalára irányuló eljárás keretében hozott ügydöntő határozatot, 24,5%-os arány volt. Az előkészítő ülésen meghozott ítélet 8075 vádlott tekintetében elsőfokon jogerőre emelkedett. Figyelemmel arra, hogy az eljárás

előkészítő ülésen ügydöntő határozattal történő befejezésének lehetőségét a Be. teremtette meg, e jogintézmény alkalmazásával összefüggésben még 2019-ben is számos bizonytalanság volt tapasztalható. Várható, hogy a jövőben az ilyen eljárási formában elbírált vádlottak aránya tovább fog emelkedni.

A bírósági eljárás gyorsítását szolgáló egyéb eljárási formák továbbra sem meghatározóak. Az előző évhez képest is tovább csökkent a távollévő vádlottakkal szembeni vádemelések száma, 2019-ben mindössze 228 volt. A várakozásokkal ellentétben lényegesen nem változott azon vádlottak száma, akikkel szemben egyezség megkötését követően született elsőfokú bírósági határozat, az érintett vádlottak száma 2019-ben is csupán 102 volt. Ez az előző évi adathoz képest (2018-ban 86 vádlottat érintett) nem tekinthető érdemi változásnak, különös figyelemmel arra, hogy akkor csak fél évig lehetett alkalmazni az egyezség megkötésére vonatkozó új szabályokat. Megjegyzendő ugyanakkor, hogy – éppen a jogintézmény újdonságára figyelemmel – a megfelelő ügyészségi gyakorlat kialakítása, amely tekintettel van az állam büntetőigényének hatékony érvényesítésére is, hosszabb időt vesz igénybe.

A büntetéssel sújtott, illetve intézkedéssel érintett vádlottak száma a következő ábrán látható:

20. ábra

A büntetéssel sújtott, illetve intézkedéssel érintett vádlottak száma a 2017–2019. években

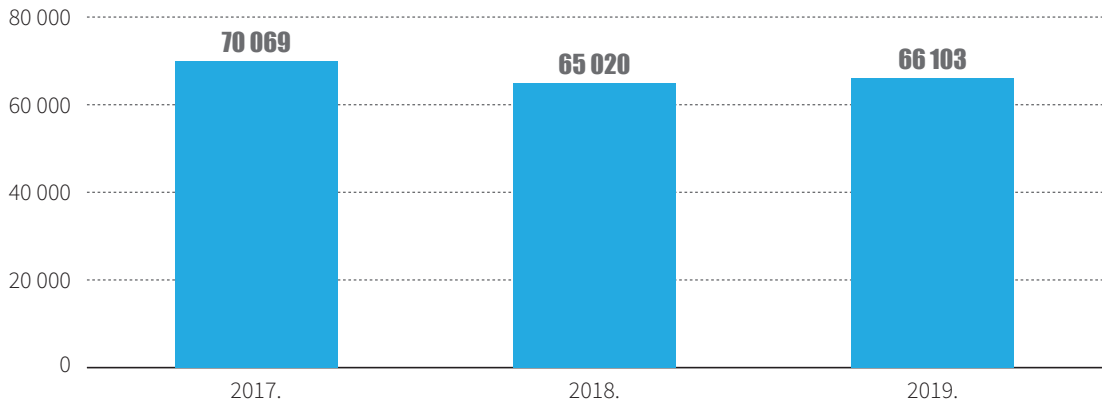

A 2019. évben a büntetéssel sújtott, illetve intézkedéssel érintett vádlottak száma olyan arányban növekedett, mint a jogerős ügydöntő határozattal érintett vádlottak száma. A büntetőjogi szankciók körében tovább emelkedett a büntetések aránya, amely 2019-ben 85,4% volt.

A Btk. – meghatározott feltételek fennállása esetén – az erőszakos többszörös visszaesőkre kötelező erővel rendeli a büntetési rendszer szerinti legsúlyosabb büntetésnek, az életfogytig tartó szabadságvesztésnek az alkalmazását. A tárgyévben az előző évi 16-hoz képest 25-re emelkedett azon vádlottak száma, akiket a bíróság életfogytig tartó szabadságvesztéssel sújtott, ebből 5 terheltet érintően akként rendelkezett, hogy feltételes szabadságra nem bocsáthatók.

Az egyes büntetésekkel sújtott vádlottak számának alakulását a következő ábra mutatja, amely nem tartalmazza az életfogytig tartó szabadságvesztéssel érintett vádlottak számát:

21. ábra

Az egyes büntetésekkel sújtott vádlottak száma a 2017–2019. években

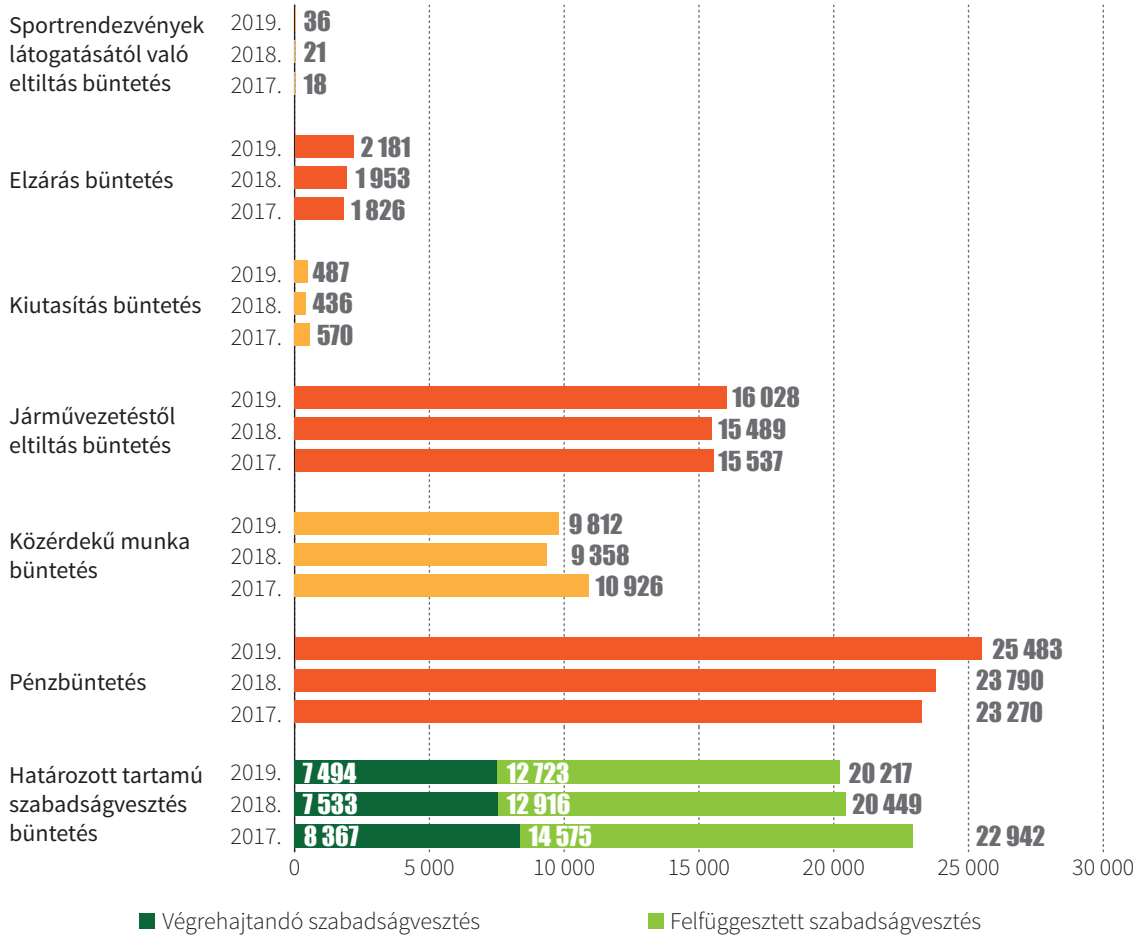

A jogerős ítélettel érintett vádlottak számának csekély növekedése ellenére az elmúlt évben a korábbi időszakhoz viszonyítottan – bár szintén kisebb mértékben – 1,1%-kal kevesebb vádlottal szemben szabott ki a bíróság határozott tartamú szabadságvesztést. A szabadságvesztés büntetésen belül igen elenyésző mértékben nőtt a végrehajtandó szabadságvesztések aránya (37,1%) a felfüggesztett szabadságvesztésekhez (62,9%) képest.

A korábbi évhez hasonlóan 2019-ben is a pénzbüntetés lett a bíróság által leggyakrabban alkalmazott büntetés. Kiemelendő, hogy a bíróság által alkalmazott összes joghátrányhoz viszonyítva 2019-ben az előző évhez képest a pénzbüntetések aránya nőtt (36,6%-ról 38,6%-ra), míg a szabadságvesztés büntetések aránya csökkent (31,4%-ról 30,6%-ra). Mindez egyrészt arra utal, hogy a joghátránykiszabási gyakorlat tovább enyhült, másrészt a bíróság megítélése szerint a vádlottak között egyre többen vannak, akik megfelelő vagyoni és jövedelmi viszonyaikra figyelemmel képesek a Btk. 50. §-ának (2) bekezdése alapján kiszabott pénzbüntetést teljesíte-

ni. Megjegyzendő, az ügyészség 2019-ben is fellebbezést jelentett be a terhelt terhére az alkalmazott joghátrány súlyosítása céljából olyan esetekben, ha az elsőfokú bíróság által kiszabott büntetés nem volt elegendő a büntetési célok eléréséhez.

A pénzbüntetések számának mérsékelt növekedése mellett a tárgyévben 4,9%-kal emelkedett a kiszabott büntetések között a közérdekű munka büntetések száma is.

Azon vádlottak száma, akikkel szemben a bíróság jogerősen járművezetéstől eltiltást alkalmazott, 2019-ben csekély mértékben ugyan, de (3,5%-kal) emelkedett. Az előző évek csökkenő tendenciájához viszonyítva ebből arra lehet következtetni, hogy az ügyészségi álláspontt egyezően a bíróságok is úgy ítélik meg, e joghátrány hatása az általános és egyéni megelőzési célokra meghatározó.

A kiutasítás büntetések mennyisége már 2016-hoz képest 2017-ben is jelentős mértékben csökkent, amely a tömeges illegális bevándorlás megfékezésével volt összefüggésbe hozható. Figyelemmel arra, hogy az e tekintetben bevezetett intézkedések továbbra is eredményesen működtek, az előző évhez képest a kiutasítás büntetéssel érintett vádlottak száma jelentős mértékben nem változott, mindössze 51-gyel növekedett.

Tovább nőtt az elzárás büntetések száma; ez a rövid (maximum 90 nap) tartamú, végrehajtandó szabadságelvonással járó büntetés a tárgyévben is az ötödik leggyakrabban kiszabott büntetés volt. A bíróság továbbra is következetesen alkalmazta ezt a büntetési rendszer szerves részét képező joghátrányt.

A sportrendezvények látogatásától való eltiltás büntetés alkalmazása változatlanul elenyésző, 2019-ben az előző évhez képest kisebb mértékben nőtt.

A próbára bocsátások és a jóvátételi munkát elrendelő bírósági döntések száma a következők szerint alakult:

22. ábra

A próbára bocsátások száma, valamint a jóvátételi munkát alkalmazó bírósági döntések száma a 2017–2019. években

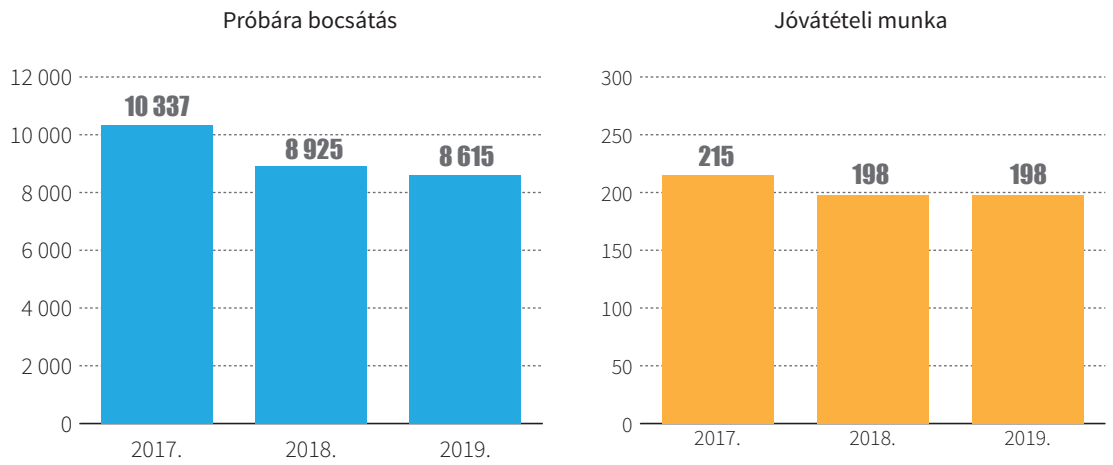

A bíróság 2019-ben az előző évhez viszonyítottan csekély mértékben kevesebb vádlottal szemben alkalmazott próbára bocsátást, illetve ezen intézkedés alkalmazásának az aránya az összes joghátrányhoz képest is csökkent igen csekély mértékben (13,73%-ról 13%-ra). Ezzel együtt az intézkedéseken belül továbbra is a próbára bocsátást szabta ki a legtöbb esetben a bíróság.

Az előző évhez képest nem változott a jóvátételi munkát alkalmazó bírósági döntések száma. Az elektronikus adat végleges hozzáférhetetlenné tételének elrendelésére 3 esetben (2018: 4) került sor.

Az elsőfokú bíróság érdemi határozata ellen benyújtott fellebbezések számát a következő ábra szemlélteti:

23. ábra

Az elsőfokú bíróság érdemi határozata ellen bejelentett fellebbezések a 2010–2019. években

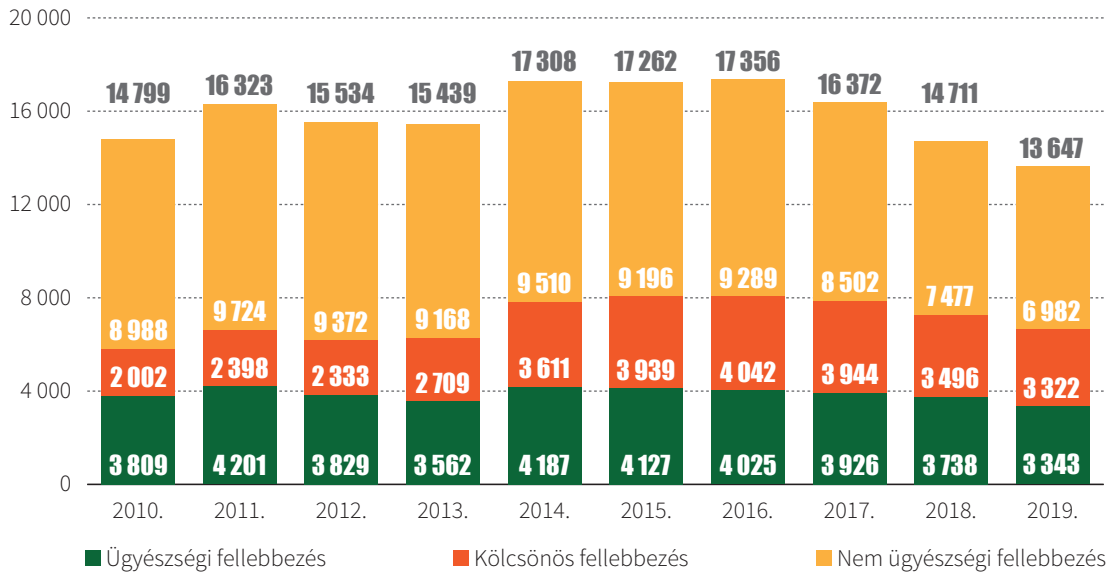

2019-ben az előző évhez képest 26,9%-kal csökkent az elsőfokú bíróság ügydöntő határozatával érintett vádlottak száma. Ennél kisebb mértékben, 7,2%-kal csökkent az e terhelteket érintően bejelentett fellebbezések mennyisége.

2019-ben az elsőfokú bíróság ügydöntő határozatával érintett vádlottak 37,8%-a esetében került sor fellebbezésre.

Az elsőfokú bíróság érdemi határozata ellen bejelentett ügyészségi fellebbezések száma 2019-ben 7,9%-kal csökkent.

Az utóbbi tíz évben – miként a tárgyévben is – a fellebbezések számának alakulása követte az érdemi határozattal érintett vádlottak számának alakulását. Ezen belül az ügyészségi fellebbezések száma és aránya 2014-ben megváltozott. Jelentősen – az előző, 2013. évihez képest

24,4%-kal – megnőtt az ügyészségi fellebbezések száma. Ezt követően ez az adat nem sok eltérést mutatott, de az ügyészségi fellebbezések aránya a 2014 előtti 39–40%-ról 45–48%-ra növekedett, 2018-ban volt a legmagasabb (49,2%), majd 2019-ben elenyésző mértékben csökkent, és 48,8% volt.

2019-ben az ügyészségi fellebbezések eredményessége 53,6%-ra nőtt. Esetenként továbbra is érzékelhető volt, hogy az ítélkezési gyakorlat enyhe, illetve nem érvényesült megfelelően a szabadságvesztés büntetéseknek a törvényes középmérték figyelembevételével történő kiszabására vonatkozó rendelkezés sem.

Az ügyészség ilyen esetekben súlyosbításra irányuló fellebbezéssel igyekezett érvényt szerezni e törvényi követelménynek. Ennek megfelelően a vádképviseletet ellátó ügyészek által bejelentett fellebbezések az érintett terheltek 85,6%-a esetében tartalmaztak a büntetés súlyosítására irányuló indítványt. A másodfokú ügyész által is fenntartott ilyen indítványok eredményessége változatlanul csekélyebb, csupán 28,6% volt. 238-ra csökkent a megalapozatlanság miatt fenntartott ügyészségi fellebbezések száma, amelyek eredményessége a tárgyévben 34% volt.

2019-ben 9 esetben a vádlott felmentéséért, 40 esetben a vádlottal szemben kiszabott büntetés enyhítéséért jelentettünk be fellebbezést.

A következő ábrában bemutatott váderedményesség 2013 óta folyamatosan emelkedik, a tárgyévben az utóbbi tíz év legmagasabb értékét regisztráltuk. Emellett 57.988 terheltet, a terheltek 85,1%-át érintően a bíróság a váddal, illetve a végindítvánnyal minden tekintetben megegyezően állapította meg a büntetőjogi felelősséget.

24. ábra

A váderedményesség a 2010–2019. években

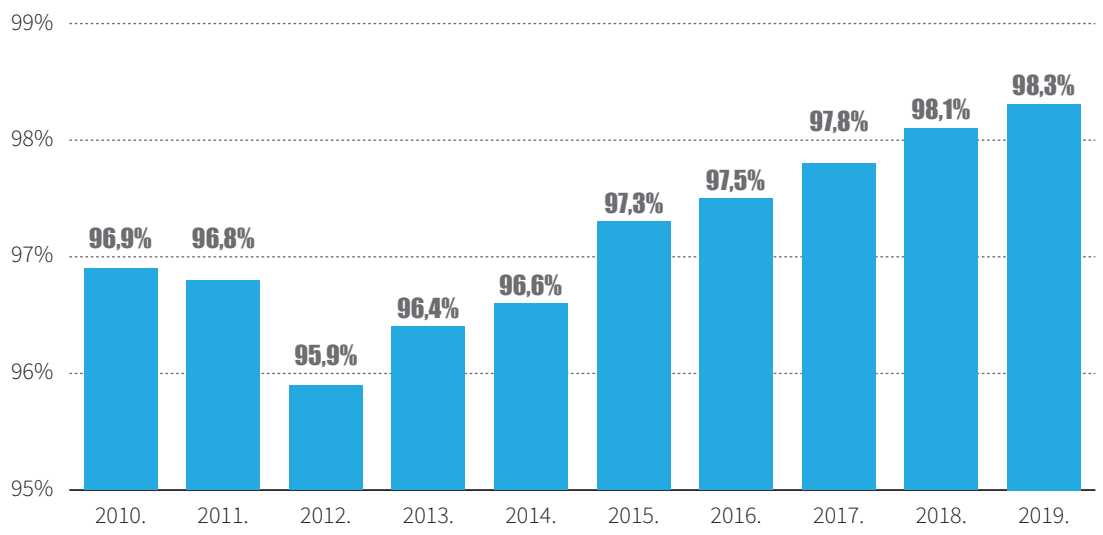

A másodfokon hatályon kívül helyezett elsőfokú ügydöntő határozatok száma az előző évhez képest jelentősen, 54,8%-kal csökkent. Ennek oka egyrészt a másodfokú bíróság reformatórius jogkörének szélesedése, másrészt az, hogy a Be. azon rendelkezése, amely szerint a hatályon kívül helyező végzéssel szemben fellebbezést lehet bejelenteni, elérte a célját, a másodfokon eljáró bíróságok alaposabban megfontolják, hogy mely esetekben kényszerítik az elsőfokú bíróságot megismételt eljárás lefolytatására.

A másodfellebbezéssel érintett vádlottak száma, és ezen belül az ügyészségi fellebbezéssel érintett vádlottak száma a következők szerint alakult:

25. ábra

A másodfellebbezéssel érintett vádlottak száma, és ezen belül az ügyészségi fellebbezéssel érintett vádlottak száma a 2017–2019. években

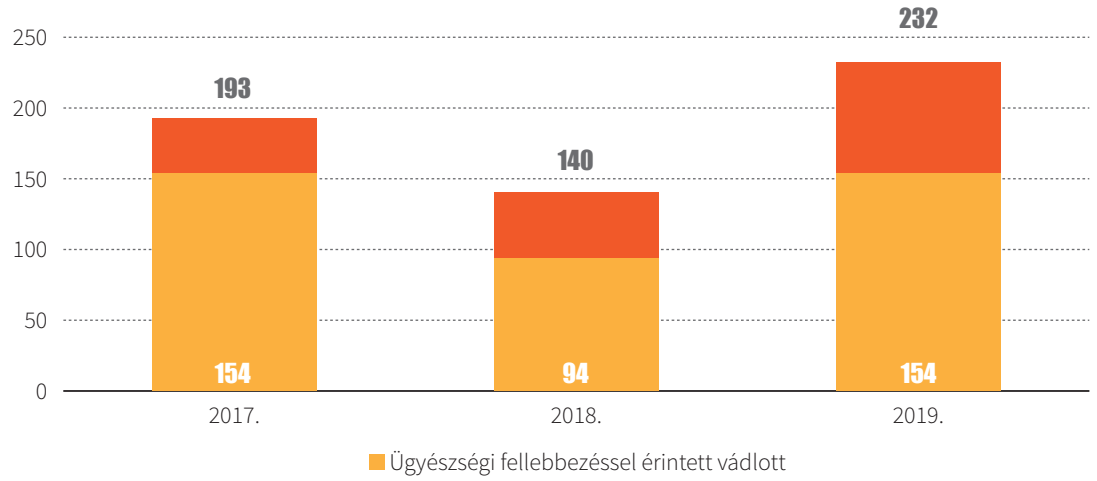

A tárgyévet megelőző évhez képest szignifikánsan növekedett az ügyészség által bejelentett másodfellebbezéssel érintett vádlottak száma; a harmadfokú eljárást kezdeményező fellebbezések körében továbbra is meghatározó az ügyészség szerepe. 2019-ben a másodfellebbezéssel érintett vádlottak 66,4%-a esetében ügyészségi fellebbezés akadályozta meg a másodfokú ítélet jogerőre emelkedését.

Az ügyészség által hivatalból kezdeményezett perújítások számának alakulását a következő ábra mutatja:

26. ábra

Az ügyészség által hivatalból kezdeményezett perújítások számának alakulása a 2017–2019. években

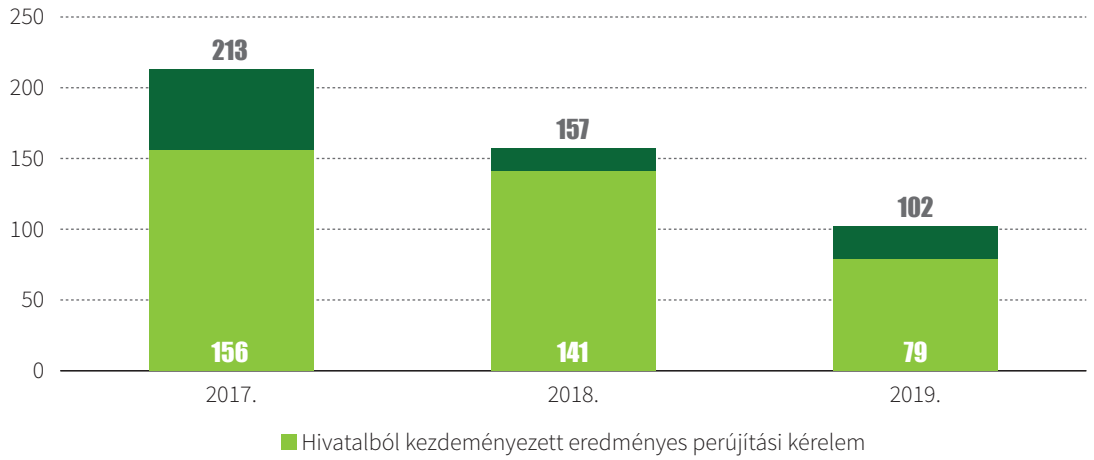

Az ügyészség által hivatalból kezdeményezett perújítások száma 2019-ben az előző évhez képest csökkent, ezek eredményességének aránya 77,5% volt.

A 2019. évben is figyelemmel kísértük a kiemelt és a közérdeklődésre számot tartó büntetőbíróság előtt folyamatban lévő ügyeket. Tételesen vizsgáltuk az ebben a körben, illetve általánosságban a jogerősen felmentéssel végződött eljárásokat, levontuk a szükséges következtetéseket. Változatlanul szúrópróbaszerűen vizsgáltunk más olyan ügyeket, amelyek a váderedményességet rontó módon fejeződtek be. A vizsgálatok eredménye alapján azonnali egyedi vagy általános jellegű intézkedéseket tettünk, és tapasztalatainkat képzés keretében a büntetőjogi szakágban szolgálatot teljesítő ügyészekkel ismertettük. A folyamatban lévő ügyekben továbbra is konzultációs lehetőséget biztosítottunk a fellebbviteli főügyészségek és a főügyészségek számára, amelynek során a felmerült anyagi vagy eljárásjogi kérdés megoldásában oly módon igyekeztünk segítséget nyújtani, hogy az még a folyamatban lévő tárgyalási szakban felhasználható legyen. Mindezek hozzájárultak a kedvező váderedményesség fenntartásához.

2.3. A fiatalkorúak büntetőügyeiben kifejtett ügyészségi tevékenység

A fiatalkorúak büntető igazságszolgáltatásának elsődleges célja, hogy nevelő jellegű intézkedések alkalmazásával minél kisebb legyen azon fiatalok száma, akik nagykorúságuk elérése után is bűnismétlővé válnak. A jogkövetkezmények megállapításánál a minimumintervenció elvét kell szem előtt tartani, és azokat a szankciókat kell előnyben részesíteni, amelyek a fiatalkorú személyére szabottan a legteljesebb mértékben teszik lehetővé a reszocializációt.

A fiatalkorú elleni büntetőeljárással összefüggésben a törvény kimondja, hogy a hatóságoknak biztosítani kell – mindenekelőtt az Alaptörvényben és a Gyermek jogairól szóló, New Yorkban, 1989. november 20-án kelt Egyezményben megfogalmazott – gyermeket megillető jogok hatékony érvényesülését.

A 2019. évben a bűncselekmények elkövetőinek száma 136.669 volt, közülük 7863 tizennegyedik életévét betöltött fiatalkorút regisztráltak.

A tárgyévben az egyes bűncselekmények elkövetőjeként regisztrált fiatalkorúak főbb adatait a következő táblázat mutatja be:

3. táblázat

Egyes bűncselekmények fiatalkorú elkövetőinek száma a 2019. évben

Bűncselekmények	2019. év
Szándékos befejezett emberölés	1
Emberölés kísérlete	4
Életveszélyt okozó testi sértés*	14
Súlyos testi sértés*	347
Kábítószer-kereskedelem	42
Emberkereskedelem	3
Szexuális erőszak	27
Kerítés	7
Gyermekpornográfia	112
Garázdaság	1 272
Rablás	150
Kifosztás	81
Zsarolás	28
Lopás	2 957
Rongálás	341

* A gondatlan testi sértés alakzatai nélkül.

A 2019. évben a bűncselekmények elkövetőjeként regisztrált – büntetőjogilag felelősségre nem vonható – gyermekkorúak száma 1826 volt.

A tárgyidőszakban az érdemi ügyészségi intézkedéssel, jogerős bírósági döntéssel érintett ügyek száma és a fiatalkorú terheltek száma az előző évek adataihoz mérten tovább csökkent.

A 2019. évben az ügyészség 5268 szakterületi ügyben 2012 esetben döntött vádemelésről, 2168 esetben az eljárás megszüntetéséről, 1088 alkalommal pedig az eljárás felfüggesztéséről. Az eljárás felfüggesztését 210 esetben (19,3%) közvetítői eljárással összefüggő ok, 838 eset-

ben (77%) feltételes ügyészi felfüggesztés indokolta. Az ügyészség az eljárás megszüntetésével történt elintézések közül 652 esetben (30,1%) alkalmazott megrovás intézkedést, 810 esetben (37,4%) az eljárás megszüntetésére feltételes ügyészi felfüggesztést, 136 esetben (6,3%) közvetítői eljárást követően került sor.

A Be. a terhelti együttműködésre alapítottan olyan perkoncentrált büntetőeljárási rendszert hozott létre, amely a fiatalkorúak büntetőügyeinek elintézésében a tradicionális büntető igazságszolgáltatási megközelítés mellett jóval nagyobb teret enged az áldozat kompenzálását és az érintett közösségre irányuló kárhelyreállítást szorgalmazó resztoratív szemléletnek. A rendszer egyes elemei az arra alkalmas ügyekben a bírósági utat elkerülő, ügyészségi intézkedésként alkalmazható, egyúttal a fiatalkorú aktív részvételét is igénylő eljárási formákban testesülnek meg. A feltételes ügyészi felfüggesztés keretében olyan magatartási szabályok és kötelezettségek írhatók elő, amelyek nem csupán a sértettnek adandó jóvátételt biztosítják, hanem a nevelési cél elérésére is hatékony eszközül szolgálnak. A közvetítői eljárás során a fiatalkorú közvetlenül szembesülhet az általa elkövetett cselekmény következményeivel, ezért ez az eszköz fokozottan alkalmas a megelőzés előmozdítására.

A bíróság elé állítás, valamint a formális meghallgatás és bizonyítás nélkül zajló büntetővégzés meghozatalára irányuló eljárásban történő elbírálás indítványozása a bíróság elé vitt ügyek egyszerűbb és gyorsabb lezárását elősegítő jogintézmények, amelyek alkalmazását az ügyészség a fiatalkorú beismerése esetén – az egyéb törvényi feltételek fennállása mellett – már a gyanúsított kihallgatást követően megfontolhatja.

A terhelti együttműködés a vádemelés formáját és a vádemelés tartalmát is meghatározhatja. A Be. egyezség kötését fiatalkorú elkövetővel is lehetővé teszi, figyelemmel azonban a fiatalkorúak esetében érvényesülő jóval enyhébb büntetéskiszabási szabályokra, a törvény csak annak az együttműködő terheltnek nyújt kedvezményt, aki az egyezség keretében valamely büntetőügy bizonyításához jelentős mértékben hozzájárult. Az ügyészség fiatalkorúval szemben is indítványt tehet az alkalmazandó joghátrány mértékére vagy tartamára arra az esetre, ha az előkészítő ülésen a bűncselekmény elkövetését beismeri.

A tárgyévben – a 2018. évhez viszonyítottan – a vádemeléssel érintett ügyek száma 15%-kal, a vádemeléssel érintett fiatalkorúak száma 16,3%-kal csökkent. Egyezség alapján 3 ügyben emeltünk vádat, a vádiratban 286 ügyben indítványoztunk konkrét mértékű vagy tartamú joghátrány kiszabását az előkészítő ülésen tett terhelti beismerés esetére. Az eljárás gyorsítását szolgáló eljárási formákkal (bíróság elé állítás, büntetővégzés) lezárt ügyek a 2019. évben a vádemelések 57,4%-át tették ki, amely a megelőző évi 43,3%-os arányszámhoz képest jelentősebb, 14,1%-os emelkedést jelentett.

A vádemeléssel érintett ügyek és a vádemeléssel érintett fiatalkorúak számának alakulását a következő ábra mutatja:

27. ábra

A fiatalkorúakkal szembeni vádemelések adatai a 2017–2019. években

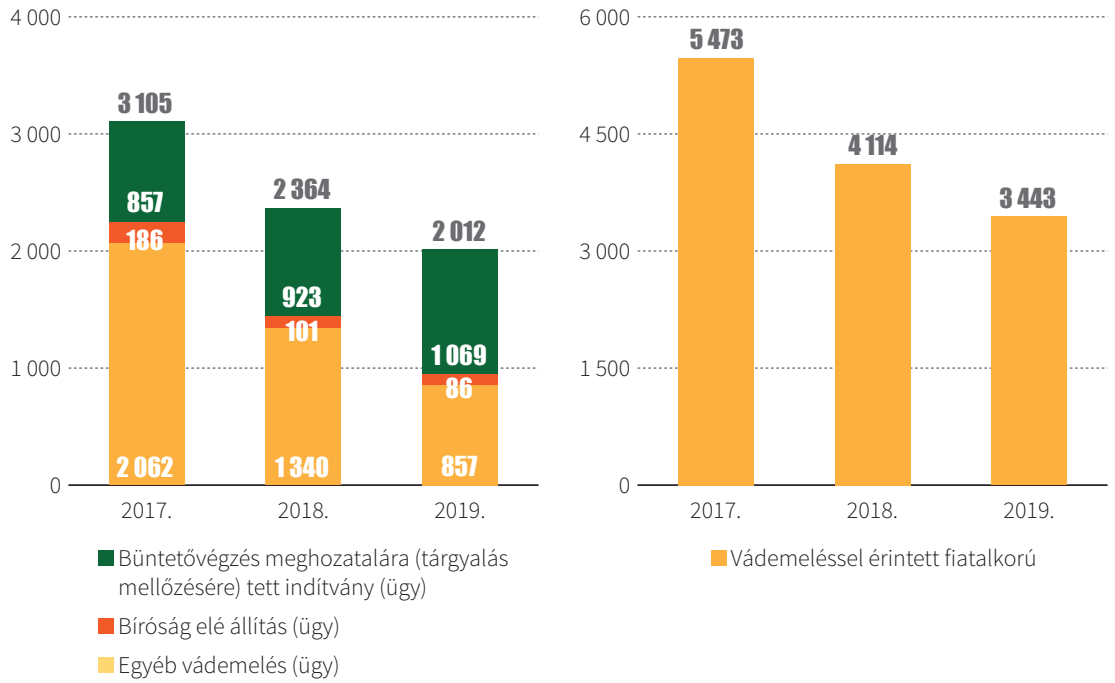

17%-kal esett vissza azon fiatalkorúak száma, akiknek ügyét a 2019. évben közvetítői eljárásra utaltuk, míg a feltételes ügyészi felfüggesztéssel érintett fiatalkorúak számában 8,8%-os mérséklődés volt tapasztalható.

28. ábra

A feltételes ügyészi felfüggesztéssel (vádemelés elhalasztásával) és a közvetítői eljárásra utalással érintett fiatalkorú terheltek száma a 2017–2019. években

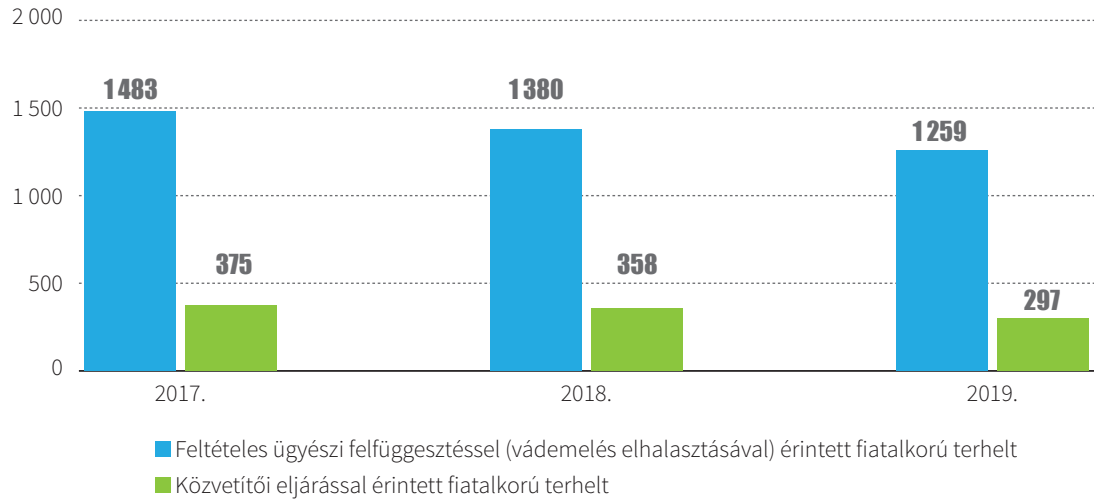

A Be. a korábbi szabályozáshoz képest a büntetővégzés meghozatalára irányuló eljárás és a bíróság elé állítás szabályait – részben megengedőbb rendelkezések beiktatásával – módosította. A 2019. évben a Legfőbb Ügyészség elvégezte azon fiatalkorú érintettségével folytatott büntetőügyek törvényességének komplex vizsgálatát, amelyekben az ügyészség a Be. hatálybalépésének napja és a tárgyév január 31. napja között benyújtott vádiratban az ügynek büntetővégzés meghozatalával történő elbírálását indítványozta vagy bíróság elé állítást kezdeményezett. A vizsgálat megállapította, hogy az említett jogintézmények kapcsán a Be.-ben foglalt szabályokat általánosságban betartották, ugyanakkor csekély hányadban az ügy érdemét érintő olyan jogalkalmazói hibák is feltárásra kerültek, amelyek kiküszöbölése érdekében rendkívüli jogorvoslati eljárás kezdeményezése vált szükségessé.

A vizsgálat tapasztalatait összegző jelentésben egyúttal olyan protokoll is készült, amely a bíróság elé állításra és a büntetővégzés meghozatalára irányuló eljárásra vonatkozó egységes ügyészségi joggyakorlatot elősegíti.

A szakterületi tevékenységben a tizennegyedik életévet be nem töltött fiatalkorú terheltek büntetőügyei speciális ügykört jelentenek. Az eljárás törvényességének fokozott figyelemmel kísérése nem csak az eltérő anyagi jogi és eljárásjogi szabályok betartása és a sajátos bizonyítási igények okán szükséges, hanem azért is, mert olyan kiemelkedő tárgyi súlyú, személy elleni támadással megvalósított erőszakos bűncselekményekről van szó, amelyek sértettjei a büntetőeljárásban rendszerint – az életkoruk, szellemi vagy fizikai állapotuk, a védekezésben való korlátozottságuk folytán – különleges bánásmódot igényelnek.

Erre példa a következő ügy, amelyben a 2019. évben a tizennegyedik életévét be nem töltött fiatalkorú elítélésére a bűncselekmény felismerésére vagy elhárítására fogyatékosságánál fogva korlátozottan képes személy sérelmére elkövetett rablás bűntettének kísérlete miatt került sor.

A jogerős ügydöntő határozat szerint a tizenkettedik életévét néhány hónappal betöltött életkorú terhelt a buszmegállóban felfigyelt a születésétől fogva mozgásában korlátozott, járókerettel haladó sértettre, és elhatározta, hogy a járókeret kosarában elhelyezett táskát, valamint az abban lévő pénzt megszerzi. A sértett észlelte, hogy őt a terhelt többször megelőzi, ezért a táskáját ráakasztotta a járókeretre, és azt a kezével is szorította. A terhelt a háta mögül nekiszaladt a sértettnek, megragadta a járókerethez szorított táskát, és megpróbálta azt a sértett kezéből kirántani. A sértett a táskát szorosan tartotta, a rántás következtében a táska füle leszakadt. Emiatt a sértett elvesztette az egyensúlyát és elesett, táskája a járókeret alá került. A sértett ekkor hangosan segítségért kiabált, ezért a terhelt elszaladt a helyszínről. A sértettnek, aki az esés következtében nyolc napon belül gyógyuló sérüléseket szenvedett, az arra érkező járókelők segítettek a járdáról felkelni. A bíróság a jogerős ügydöntő határozat meghozatalakor a tizennegyedik életévét már betöltött terheltet a törvényi maximumhoz közelítő tartamban megállapított mértékű, három év javítóintézeti nevelésre ítélte.

A jogerős határozattal elbírált fiatalkorú vádlottakat érintő ügyekre és a fiatalkorú vádlottakra vonatkozó, a következő ábrában szereplő statisztikai adatok alapján megállapítható, hogy a tárgyévben a bírósági döntéssel befejezett ügyek és terheltek száma

– az elmúlt években megkezdődött csökkenő tendenciát, egyúttal a vádemeléssel érintett ügyek és a megvádolt fiatalkorúak számának alakulását is követve – a 2018. évhez képest 13,7%-kal, illetve 12,6%-kal lett kevesebb.

A tárgyévben – a 2018. évi mutatószámhoz viszonyítottan – a vádemeléskor személyi szabadságot korlátozó kényszerintézkedés hatálya alatt álló fiatalkorú vádlottak számát tekintve mintegy 8%-kal kevesebben voltak letartóztatásban (2019: 79,6%, 2018: 87,5%), amely egyértelmű elmozdulást mutatott a kisebb korlátozással járó kényszerintézkedés (bűnügyi felügyelet) gyakoribb alkalmazásának irányába. Ennek oka – amellett, hogy fiatalkorú letartóztatásának az általános törvényi okok fennállása esetében is csak akkor van helye, ha az a bűncselekmény különös tárgyi súlya folytán szükséges – abban keresendő, hogy a Be. rendszere szerint a legsúlyosabb, a személyi szabadság teljes elvonásával járó letartóztatás csak akkor alkalmazható, ha az eljárás biztonsági céljai enyhébb kényszerintézkedésekkel nem érhetők el.

29. ábra

A jogerős bírósági határozattal elbírált ügyekre és fiatalkorúakra vonatkozó főbb adatok a 2017–2019. években

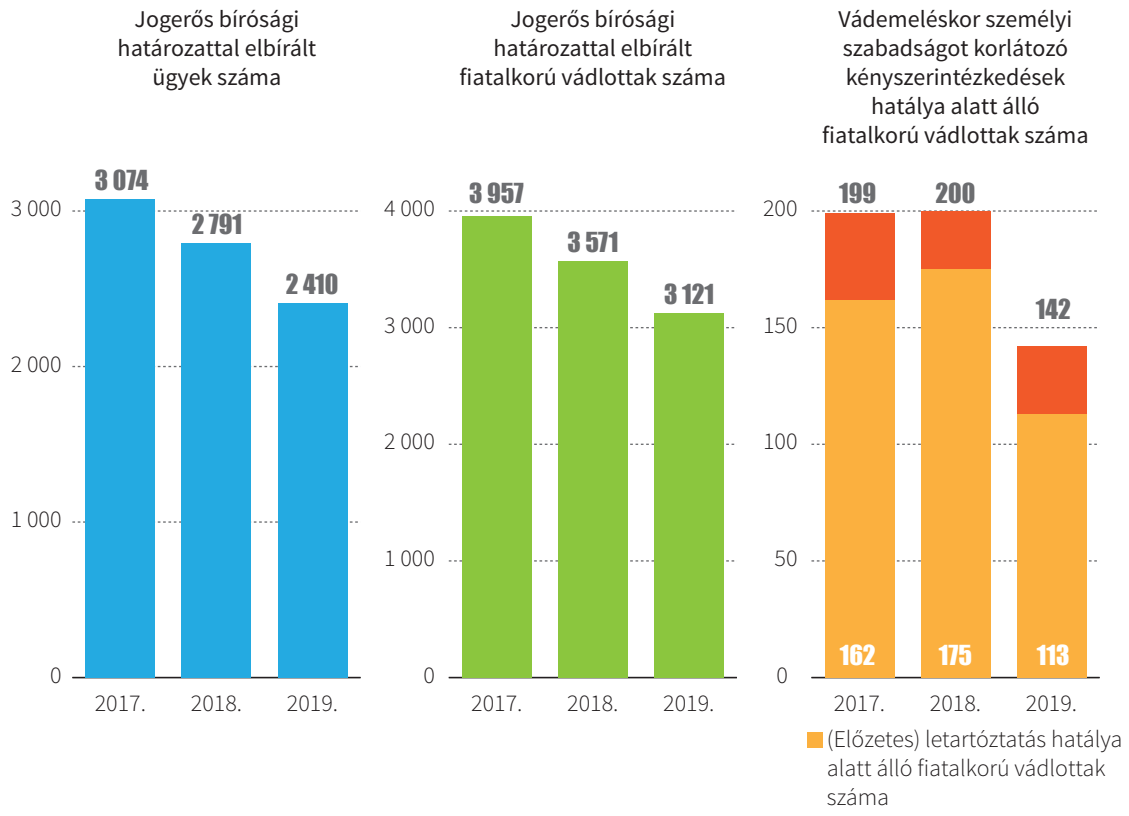

A 2019. évben a büntetéssel sújtott fiatalkorú terheltek kevesebb mint felével (40,7%) szemben szabott ki szabadságvesztést a bíróság, amely az elmúlt évi 46,5%-os arányszámhoz képest e büntetési nem alkalmazásában mintegy 6%-os mérséklődést jelzett. A kiszabott szabadságvesztés az érintett fiatalkorúak 23,9%-a esetében jelentett tényleges szabadságelvonást (2018: 23%). Az önállóan, büntetés helyett alkalmazható intézkedések közül a leggyakrabban továbbra is próbára bocsátás elrendelésére került sor (2019: 83%, 2018: 78,7%), míg a javító-

intézeti nevelésre ítélt fiatalkorúak aránya (2019: 12,5%, 2018: 15,3%) lényegesen nem változott. Az adatokat a következő ábra szemlélteti:

30. ábra

A fiatalkorúakkal szemben kiszabott büntetések és intézkedések főbb adatai a 2017–2019. években

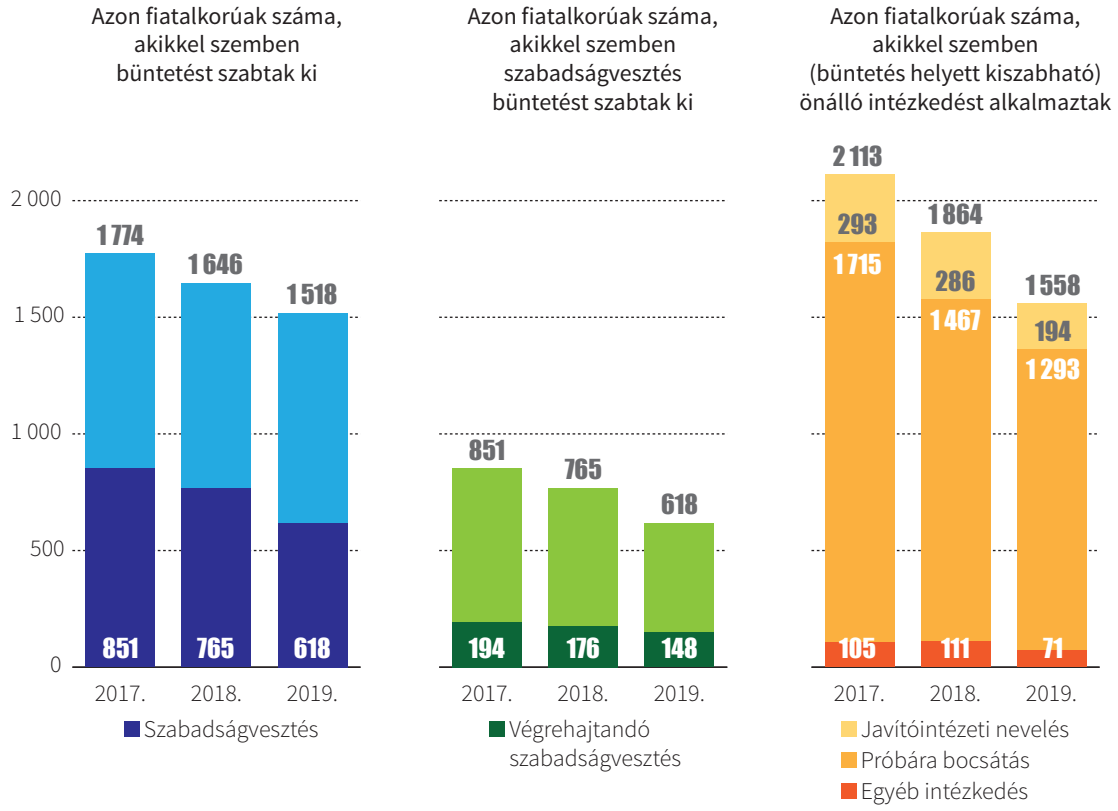

Az előkészítő ülés azon funkciója, hogy a büntetőeljárás vádemelés esetén is minél előbb érdemi befejezést nyerjen, a fiatalkorúak ügyeiben különösen hatékonynak bizonyult. A 2019. évben a bíróság előkészítő ülésen 639 fiatalkorú vádlott (a vádirattal megvádolt fiatalkorúak 86,5%-a) beismerő vallomását fogadta el, akik közül 609 vádlottal (95,3%) szemben hozott – 585 vádlott tekintetében már az előkészítő ülésen elsőfokon jogerőre emelkedett – ügydöntő határozatot.

A tárgyévben az elsőfokú bírói döntés ellen az ügyészség 181 vádlott vonatkozásában nyújtott be fellebbezést, amely a másodfokú eljárásban a vádlottak 52,7%-át érintően (97 vádlott) vezetett eredményre. Harmadfokú eljárásra 5 ügyben 6 vádlott tekintetében került sor.

A szakterületi ügyekben a váderedményesség – hasonlóan az előző évek adataihoz (2018: 98,99%, 2017: 98,94%) – 99,33% volt.

A fiatalkorúak büntető igazságszolgáltatásában a szabadságelvonás ultima ratio jelleggel való alkalmazásának alaptétele jelenti egyrészről azt, hogy a személyi szabadság elvonásának mind a kiszabást, mind a végrehajtást tekintve a lehető legrövidebb időre kell szorítkoznia.

Másrészről e szemlélet tartalma az is, hogy a fiatalkorú ügyét, amennyiben az lehetséges és kívánatos, bírósági eljárás nélkül, a normakövető magatartás elsajátítását elősegítő joghátrány megválasztásával kell elrendezni.

Olyan fiatalkorúak esetében azonban, akik kiemelkedő tárgyi súlyú és társadalomra veszélyességű személy elleni erőszakos bűncselekményeket gátlástalanul, méltányolható ok nélkül valósítanak meg, indokolt lehet a törvény teljes szigorának alkalmazása, és akár a törvényi büntetési tételkeret legmagasabb mértékét megközelítő vagy azt elérő szabadságvesztés kiszabása.

Erre szolgál példaként a jogerősen a 2019. évben befejezett következő két büntetőügy, amelyeket – a bűncselekményeknek a köznyugalmat súlyosan megzavaró jellege miatt – országos érdeklődés övezett.

A jogerős ügydöntő határozat szerint az agressziókezelési és kapcsolati kötődési nehézségekkel küzdő fiatalkorú terhelt az elkövetés időpontjában még nem töltötte be a tizenhatodik életévét. Az iskolából rossz tanulmányi eredménye miatt kimaradt, hét osztályt végzett. Az őt körülvevő, érzelmileg elhanyagoló családi környezete és magatartási problémái miatt az intézeti nevelésbe vételének lehetősége is felmerült.

A fiatalkorú terhelt a hajnali órákban hazafelé tartott, amikor észrevette a buszmegálló várórészében erősen ittas állapotban alvó hajléktalan sértettet, akivel korábban konfliktusba került. Ezért odament hozzá és felkeltette, hogy e sérelemről beszéljen vele. A sértett ezt kifogásolta, amin a terhelt felháborodott, és ököllel nagy erővel ütni kezdte a sértett fejét, aki az ütésektől a földre került. A terhelt tovább ütlegelte őt a fején, majd a földön fekvő sértettet megrugdosta a felsőtestén, a fején, a nyakán, a mellkasán és a hasán, végül a nyaki és hasi részein megtaposta. A sértett bántalmazása olyan brutalitással történt, hogy arca deformálódott, az arckoponya kiterjedten, darabosan, szilánkosan törött, a felső állcsont a koponyaalapról levált, eltörtek a járomcsontok, az állcsontok, a szemgödrök, a koponyaalap és a koponyaboltozat is. A sértett mindkét oldalon sorozat-bordatörést szenvedett, eltört a pajzsporca, és súlyos belső, életfontosságú szervek sérülésével járó traumákat is elszenvedett. Halála elhúzódó folyamattal a helyszínen bekövetkezett. A terhelt, mielőtt távozott volna, a magatehetetlen sértettől a táskáját és a mobiltelefonját elvette.

Ezt követően a terhelt – az utcán bolyongva – felfigyelt a presszó kerthelyiségében egy padon alvó, ugyancsak hajléktalan másik sértettre. Odament hozzá, felkeltette, és felszólította, hogy menjen onnan, mert magánterületen tartózkodik. Az álmából ébredő, erősen ittas állapotú sértettet a terhelt megfogta, és kiráncigálta a padok közül, nagy erővel ütlegelni kezdte a fejét és a testét, majd combon rúgta. Amikor a sértett a földre esett, őt a terhelt tovább ütötte ököllel a fején és a testén, majd testszerte nagy erővel megrugdosta. A sértett a bántalmazás következtében számos külső és belső, az áll, az orr, az ajkak, az arc, a járomív, a szemhéj és a térdkalács zúzódásos, az orrcsont, a nyelvcsont, a gégeporc és a pajzsporc kiterjedt többszörös darabos töréses, a nyaki verőér, a légcső és a tüdő repedéses sérülését szenvedte el, amelynek következtében az átlagot meghaladó szenvedések után rövid időn belül életét vesztette. A bántalmazást követően a terhelt a sértettről lehúzta a cipőit, és a saját cipőjét kicserélte a sértett cipőjére, majd hazament, ahol étkezett, televíziót nézett, végül lefeküdt aludni.

A törvényszék az ítélőtábla határozatával jogerőre emelkedett ítéletével a fiatalkorú terheltet különös kegyetlenséggel, több ember sérelmére, valamint védekezésre képtelen személy sérelmére elkövetett emberölés bűntette és 2 rendbeli kifosztás bűntette miatt halmazati büntetésül – a bűncselekmény elkövetésekor tizenhatodik életévét be nem töltött fiatalkorúra kiszabható leghosszabb tartamú – tizenöt év fiatalkorúak börtöne büntetéssel és nyolc év közügyektől eltiltás mellékbüntetéssel sújtotta. Az eljárt bíróságok szerint a terhelt az ölési cselekményeket kirívó brutalitással, emberi mivoltából kivetkőzve valósította meg, a bűncselekmények elkövetése után teljes közönyt tanúsítva. E körülmények a személyében rejlő olyan kiemelkedő fokú társadalomra veszélyességre utalnak, amelyre figyelemmel csak a példaértékű, kivételes, maximális tartamú büntetés alkalmazása volt lehetséges.

A másik – előkészítő ülésen jogerősen lezárt – ügyben a fiatalkorú terhelt és a sértett gimnáziumi társak voltak, köztük másfél évig szerelmi kapcsolat állt fenn. A terhelt kontrolláló, korlátokat állító, kisajátító magatartása miatt a sértett szakított a terhelttel, aki ebbe nem tudott belenyugodni. Sűrű telefonhívásaival zaklatta a sértettet, várakozott rá az utcán, számon kérte, hogy kivel és miért találkozik, és azzal is fenyegetőzött, hogy ha a sértett nem fogadja vissza, öngyilkos lesz. Bár pszichiátriai segítséget kapott, a terhelt a sértett elutasítását továbbra sem fogadta el, kitartóan hívta őt telefonon, és egyre agresszívebb, félelmet keltő, fenyegető üzenetekkel próbálta a sértettet rábírni a kapcsolat visszaállítására. Egy alkalommal, amikor a terhelt és a sértett a buszmegállóban összetalálkoztak, a terhelt a sértettel együtt buszra szállt, és hazáig kísérte. A terhelt a lépcsőházba is a sértett után ment, majd az egyik lépcsőfordulóban beszélgetést kezdeményezett vele, amely rövidesen veszekedéssé fajult. A terhelt ekkor a hátizsákjából elővett egy 12 centiméter pengehosszúságú konyhakést, a sértett karjait leszorította, a száját befogta, a bal kezével a nyakánál fogva erősen megragadta, és a nyakán kis erővel, majd a kulcscsontjánál nagy erővel megszúrta. A sértett próbált védekezni, de ekkor a terhelt döfő mozdulattal nagy erővel kétszer nyakon szúrta. A sértett e szúrásoktól azonnal eszméletét vesztette, és a földre zuhant. A terhelt mindezt látva a vérző sértettet a földön hagyta, és a helyszínről elmenekült. A sértett halála kivérzés folytán elkerülhetetlenül következett be, életének megmentésére esély nem volt. A törvényszék az elkövetéskor a felnőttkor határához közel álló életkorú terheltet – aki a bűnösségét a vád tárgyává tett bűncselekményben beismerte, és a tárgyaláshoz való jogáról lemondott – aljas indokból elkövetett emberölés bűntette miatt – az ügyészség által tett mértékes büntetéskiszabási indítványnak megfelelően – kilenc év hat hónap fiatalkorúak börtönére és kilenc év közügyektől eltiltás mellékbüntetésre ítélte.

2.4. Az egységes jogalkalmazást segítő állásfoglalások a büntetőjogi szakágban

A büntető jogalkalmazás során alapvető, hogy az ügyészi szervek a vitatható kérdésekben azonos álláspontot képviseljenek. A 2018. július 1-jén hatályba lépett Be. a 2019. év folyamán is számos értelmezési kérdést vetett fel, amelyekkel kapcsolatban a Legfőbb Ügyészség iránymutatásokkal segítette az ügyészség jogalkalmazási tevékenységét.

A Legfőbb Ügyészség a 2019. évben számos elvi jellegű állásfoglalást adott ki, amelyek közül a következőket indokolt kiemelni:

A 2018. év egyik legfontosabb állásfoglalása az emberkereskedelem tárgyában született. Ez az emberkereskedelem sértettjének kiszolgáltatott helyzetét a korábbi gyakorlatnál jóval humánusabb, az életszerű körülményekhez igazodó módon definiálta, jelentősen hatékonyabb védelmet biztosítva ezáltal az emberkereskedelem áldozatainak. Ezen iránymutatás gyakorlati alkalmazásának elősegítése érdekében a 2019. évben a Legfőbb Ügyészség újabb, kiegészítő iránymutatást tett közzé, amelyben részletesen számba vette azokat a körülményeket, indikátorokat, amelyek a kizsákmányolás céljából elkövetett emberkereskedelem áldozatainak azonosítását, és ezáltal a sérelmükre elkövetett bűncselekmények helyes minősítésének megállapítását könnyítik meg.

A Legfőbb Ügyészség először egyedi ügyben adott iránymutatásban, majd főosztályvezetői körlevélben is állást foglalt abban a kérdésben, hogy bűncselekménynek minősül-e, ha több elkövető által elkövetett bűncselekmény feltárására irányuló nyomozás során vagy annak várható elrendelése miatt az elkövetők egyike más elkövetők felé anyagi előny kilátásba helyezésével, illetve juttatásával arra törekszik, hogy jövőbeli vallomásaikat befolyásolja, saját és társai felelősségét csökkentő, illetve azt kizáró vallomások tételére ösztönözze az elkövetésben résztvevő társait.

A Legfőbb Ügyészség egyedi ügyben adott állásfoglalásában kifejtette, hogy a vagyon elleni, illetve a költségvetést károsító bűncselekmények egyúttal korrupciós bűncselekményeket is megvalósíthatnak, e bűncselekmények halmazata valóságos.

Szintén egyedi ügyben adott iránymutatásban a Legfőbb Ügyészség állást foglalt arról is, hogy a büntetőügyben eljáró hatóságok adatkérésére a könyvvizsgálók nem tagadhatják meg az adatszolgáltatást a Magyar Könyvvizsgálói Kamaráról, a könyvvizsgálói tevékenységről, valamint a könyvvizsgálói közfelügyeletről szóló 2007. évi LXXV. törvény titoktartási rendelkezései alapján.

A Legfőbb Ügyészség általános jelleggel hívta fel az ügyészi szervezet figyelmét arra, hogy a háziorvos a keresőképtelenség igazolása során nem hivatalos személyként, hanem a Nemzeti Egészségbiztosítási Alapkezelővel kötött szerződés alapján jár el, így a háziorvosnak a keresőképtelenség igazolása körében elkövetett korrupciós cselekménye nem hivatali vesztegetés elfogadásának, hanem vesztegetés elfogadása bűntettének minősülhet.

Iránymutatás rendezte, hogy az ügyészség a nála tett feljelentést közvetlenül az elbírálásra hatáskörrel és illetékességgel rendelkező nyomozó hatóságnak küldje meg azzal, hogy a nyomozó hatóság az elbírálás eredményéről tájékoztassa az arra jogosultakat.

Iránymutatás tisztázta, hogy ha az útdíj fizetésére kötelezett valótlan nyilatkozatot tesz annak érdekében, hogy az emiatt kiszabható bírságot ne lehessen érvényesíteni, úgy az útdíjon felül a bírság is – mint a költségvetésbe történő befizetés része – a költségvetési csalás elkövetési tárgya.

Kiemelendő ezeken kívül a felderítés során az ügyészség törvényességi felügyeleti jogaival kapcsolatos iránymutatás, az emberkereskedelem sértettjeit érintő különleges bánásmód alkalmazhatóságával, továbbá a kihallgatásuk szempontjaival kapcsolatos állásfoglalás.

A jogalkalmazás egységét szolgálta a terhelti beismerés esetén tett joghátrány kiszabására vonatkozó indítvány megtételével kapcsolatos iránymutatás.

Állásfoglalás segítette a terhelt ügyiratmegismerési jogának korlátozását megalapozó döntéssel kapcsolatos jogértelmezést, valamint a tizennegyedik életévét be nem töltött sértett kihallgatásának szempontrendszerét.

Állásfoglalást adtunk ki az elévülést félbeszakító eljárási cselekmények mibenlétéről, továbbá a büntetőeljárás érdekében történő előállításról.

A fiatalkorú érintettségével kapcsolatos büntetőeljárásban követendő eljárásjogi állásfoglalás a fiatalkorúak büntetőügyeivel kapcsolatos szakfeladatok ellátására jogosult ügyészség kizárása esetén az eljáró ügyészség kijelölésének eljárásrendjével foglakozott.

A büntető anyagi jog alkalmazásával összefüggésben kibocsátott állásfoglalás az Európai Unió tagállamaival a tartási kötelezettség elmulasztásának bűncselekményével kapcsolatban folytatott jogsegélyügyekben a végrehajtható határozat fogalmának értelmezésére, illetve a fiatalkorúval szemben a szabadságvesztés végrehajtási fokozatának törvényes megállapítására adott iránymutatást.

A büntetőbíróság előtti ügyészségi tevékenység körében a következő tárgyú irányító intézkedések, általános érvényű iránymutatások kiadására került sor:

– a jogi személlyel szemben alkalmazható büntetőjogi intézkedésekről;
– a Legfőbb Ügyészség emberkereskedelemmel összefüggő álláspontjának a büntetőbíróságok előtti ügyészségi alkalmazásáról;
– a terhelt előkészítő ülésen történő kihallgatásáról;
– a felülvizsgálati indítványok benyújtásának mellőzhetőségéről a 2016. november 30. napján vagy azt megelőzően indult büntetőeljárásokban;
– a le nem foglalt bűnjelek megőrzésével kapcsolatban;
– az előkészítő ülésen a vádiratban írt általános joghátrány indítvány ismertetéséről;
– a bűnszervezet új fogalmi ismérveinek helyes értelmezéséről.

3. A közjogi ügyészi tevékenység

3.1. A közérdekvédelmi ügyészi tevékenység

Az ügyészség az állam büntetőigényének érvényesítése mellett a közérdek védelme érdekében további feladat- és hatásköröket is gyakorol. A közérdekvédelmi feladatok ellátásának feltételeit és kereteit az Ütv. sarkalatos rendelkezései és más törvények határozzák meg.

A közérdekvédelmi szakterületi tevékenységhez ügydöntő jogosultság jellemzően nem kapcsolódik. Az eljáró ügyészt mint az igazságszolgáltatás közreműködőjét alapvetően a bírósághoz fordulás joga illeti meg, de a bírósági eljárás megelőzése érdekében az ügyész arra törekszik, hogy perelhárító felhívással az önkéntes teljesítést lehetővé tegye.

2019-ben a szakterületet érintő jogszabályi környezet lényegesen nem változott. A 2018-ban hatályba lépett új eljárási kódexek egységes alkalmazása azonban számos elvi és gyakorlati kérdést felvetett, továbbá kiemelt feladatot jelentett az azokhoz kapcsolódó jogszabályok tervezetének véleményezése is. A bírósághoz fordulás feltételrendszerét és a bíróság előtti tevékenység szabályait jelentős mértékben átstrukturáló eljárási kódexek érvényesülését, módosításait és alkalmazási tapasztalatait folyamatosan figyelemmel kísérve az ügyészség sikeresen alkalmazkodott a formálódó joggyakorlathoz.

Magyarország Alaptörvényének hetedik módosítása (2018. június 28.) szerint a bírói jogértelmezés során a jogszabályok célját elsősorban a jogszabály preambulumára, illetve a jogszabály megalkotására vagy módosítására irányuló javaslat indokolására tekintettel kell megállapítani. A módosítás nyomán az Indokolások Tárában 2019 márciusától közzétettek figyelembevétele az eredményes ügyészi fellépés érdekében mellőzhetetlenné vált.

Az elektronikus ügyintézés és a bizalmi szolgáltatások általános szabályairól szóló 2015. évi CCXXII. törvénnyel (E-ügyintézési tv.) általános jelleggel 2018-ban bevezetett, az ügyészség adminisztrációs feladatait is jelentősen megváltoztató elektronikus ügyintézés 2019-ben a mindennapi gyakorlat szerves részévé vált. Az ügyészi tevékenység során egyre nagyobb teret nyer az elektronikus kapcsolattartás; az erre kötelezett szerveken kívül a magánszemélyek is gyakrabban választják a kapcsolattartásnak ezt a módját.

A közérdekvédelmi ügyforgalom statisztikai mutatói és tendenciája

A közérdekvédelmi szakterületen iktatott ügyek száma 2019-ben az előző évi ügyforgalomhoz képest mintegy 4,4%-kal emelkedett. A növekedés a közérdekvédelmi ügyérkezés döntő hányadát jelentő törvényességi ellenőrzési tevékenység körében 2,1%-os, az ügyérkezés fennmaradó részét kitevő magánjogi ügyekben pedig különösen jelentős, közel 21%-os volt.

A törvényességi ellenőrzési ügyek meghatározó hányadát változatlanul a szabálysértési ügyek jelentik. A magánjogi területen az ügyek számának emelkedése elsődlegesen a cégekkel, a civil szervezetekkel, illetve a fogyasztóvédelemmel kapcsolatos saját kezdeményezésű ügyek számának növekedésére vezethető vissza.

A közérdekvédelmi szakterületi főbb ügyforgalmi adatok alakulását a következő ábra szemlélteti:

31. ábra

A közérdekvédelmi szakterület ügyforgalmi adatai a 2017–2019. években

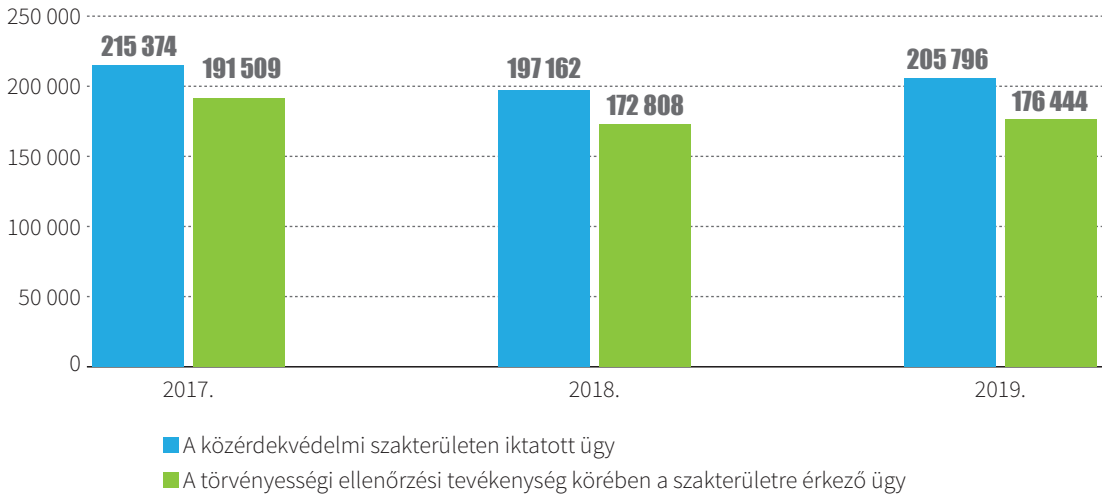

A civil szervezetekkel kapcsolatos ügyészi hatásköröket érintő 2017. évi jogszabályváltozások következtében tapasztalt, jelentős ügyszámcsökkenéssel járó negatív hatások 2019-ben már kevésbé érvényesültek.

32. ábra

A közérdekvédelmi szakterület egyes érkezéseinek száma a 2017–2019. években

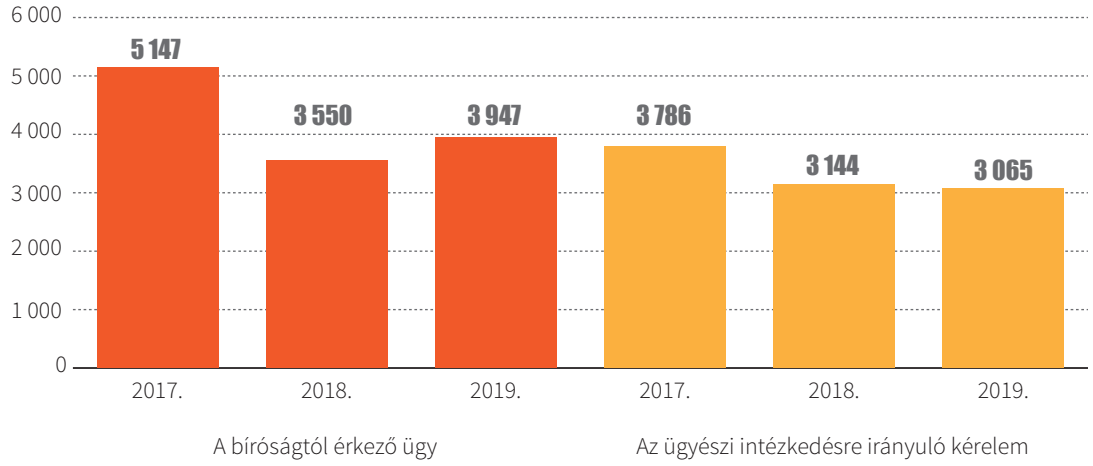

A növekvő tendenciát jól tükrözi a bíróságtól érkező ügyek számának alakulása: a mutató 2017 óta először növekedett, és a megelőző évhez képest a bíróságoktól 11,2%-kal több ügy érkezett. Az ábra ugyanakkor azt is szemlélteti, hogy a növekvő ügyérkezésen belül az ügyészi intézkedésre irányuló kérelmek száma 2019-ben kismértékben, mintegy 2,5%-kal csökkent.

A törvényességi ellenőrzési eljárások tapasztalatai

2019-ben a közigazgatási hatósági eljárások és döntések törvényességi ellenőrzésére irányuló kérelmek száma lényegében nem változott, a 2018. évihez viszonyítva a csökkenés nem éri el a 3%-ot.

Az ügyészi fellépést kezdeményező beadványok számának és tárgy szerinti megoszlásának évenkénti alakulását a következő ábra mutatja:

33. ábra

A közigazgatási hatósági döntés felülvizsgálata iránti egyes kérelmek száma a 2017–2019. években

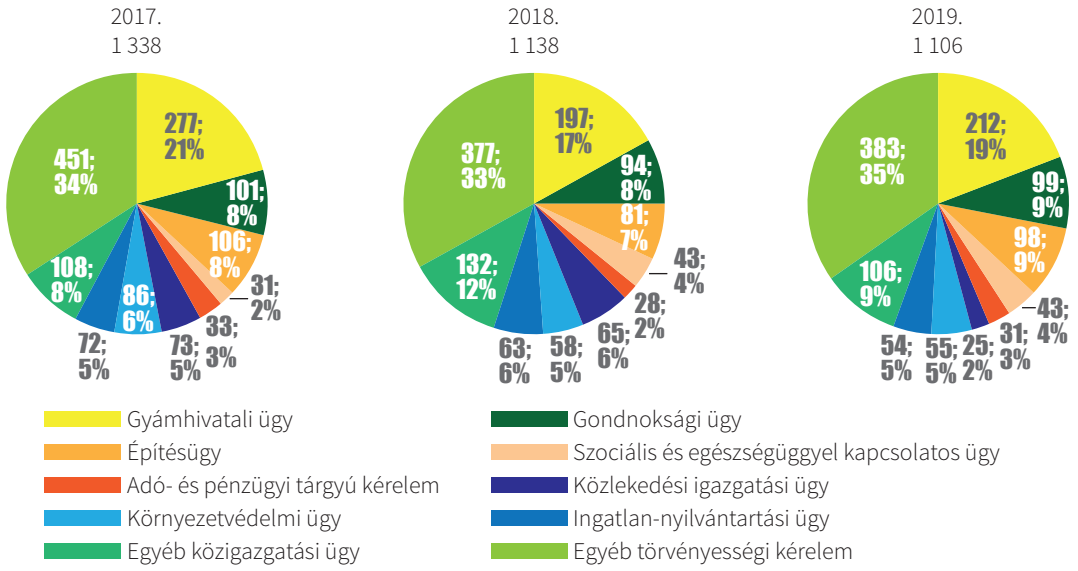

A diagramokból látható az is, hogy a 2018. évi adatokkal összevetve a gyámhivatali ügyek száma 7,6%-kal, az építési ügyek száma 21%-kal emelkedett. Érdemben nem változott a gondnoksági, az adó- és pénzügyi, valamint a szociális és egészségügyi tárgyú hatósági eljárásokkal kapcsolatban előterjesztett kérelmek száma. Folyamatosan csökkennek ugyanakkor a közlekedési igazgatási és az ingatlan-nyilvántartási ügyekben előterjesztett ügyészi intézkedés iránti kérelmek.

A kérelmek alapján végzett törvényességi ellenőrzések döntő többsége fellépésre okot adó törvénysértést nem tárt fel. Felhívások benyújtására főként gyámhivatali, ingatlan-nyilvántartási, valamint építési ügyekben került sor. Az ügyész indítványában foglaltaknak a hatóságok jellemzően eleget tettek, így a törvénysértés kiküszöbölése perindítás nélkül is megvalósult.

A törvénysértő határozat bíróság előtti megtámadására mindössze két építési és egy költségvetési támogatással kapcsolatos ügyben volt szükség, a perek folyamatban vannak.

A környezetvédelmi hatósági eljárások figyelemmel kísérése mindenkor az ügyészi tevékenység hangsúlyos része. 2019-ben a környezetvédelmi, természetvédelmi és állatvédelmi ügyekben a kiemelt intézkedések száma az előző évhez képest több mint 7%-kal emelkedett. Kisebb súlyú jogszabálysértések miatt az ügyész 28 jelzést nyújtott be, a kötelezési és ellenőrzési feladatkör gyakorlása érdekében pedig 87 esetben kezdeményezte a környezetvédelmi hatóságok eljárását. A megalapozatlan közigazgatási döntésekkel szemben 5 alkalommal került sor felhívás benyújtására, a hatóságok azokat elfogadták. A környezeti értékeket súlyosan veszélyeztető vagy károsító cselekmények (hulladékgazdálkodás rendjének megsértése, természetkárosítás) miatt 8 esetben büntetőeljárás kezdeményezésére került sor.

Az ügyész hagyományosan kiemelt figyelmet fordít a fogyasztói jogok érvényesülésére, tevékenysége azonban nem merül ki a fogyasztóvédelmi hatóságok döntéseinek törvényességi ellenőrzésében. E körben végzett tevékenysége során az ügyész komplex, több jogterületet érintő vizsgálatot folytat. A fogyasztóvédelmi hatóság vagy más hatóság hatáskörébe tartozó jogszabálysértés észlelése esetén kezdeményezheti a szükséges hatósági eljárás lefolytatását, indokolt esetben kezdeményezése irányulhat szabálysértési eljárás, illetve büntetőeljárás lefolytatására is. A differenciált eszközrendszer lehetőséget biztosít arra, hogy az ügyész a fogyasztó és a vállalkozás közötti jogviszony jellegére, tartósságára, illetve a fogyasztónak nyújtott szolgáltatás természetére, a fogyasztóval szerződést kötő vállalkozás körülményeiben rejlő sajátosságokra tekintettel a fogyasztóvédelmi szempontból leghatékonyabb módon lépjen fel.

A közigazgatási hatóságok egyes kényszerintézkedéseinek foganatosításához az ügyész előzetes hozzájárulása szükséges, a szabálysértési kényszerintézkedések körében pedig a meghallgatásra történő, továbbá az elzárás végrehajtása érdekében hozott elővezetést elrendelő határozatok előzetes törvényességi ellenőrzése szolgál garanciális ügyészi eszközként.

A szabálysértési és a közigazgatási hatóságok elővezetést elrendelő határozataihoz kapcsolódó, a szakterület kiemelt feladatát képező ügyészi tevékenység 2017–2019. évi mutatóit a következő ábra szemlélteti:

34. ábra

A szabálysértési és a közigazgatási elővezetések száma a 2017–2019. években

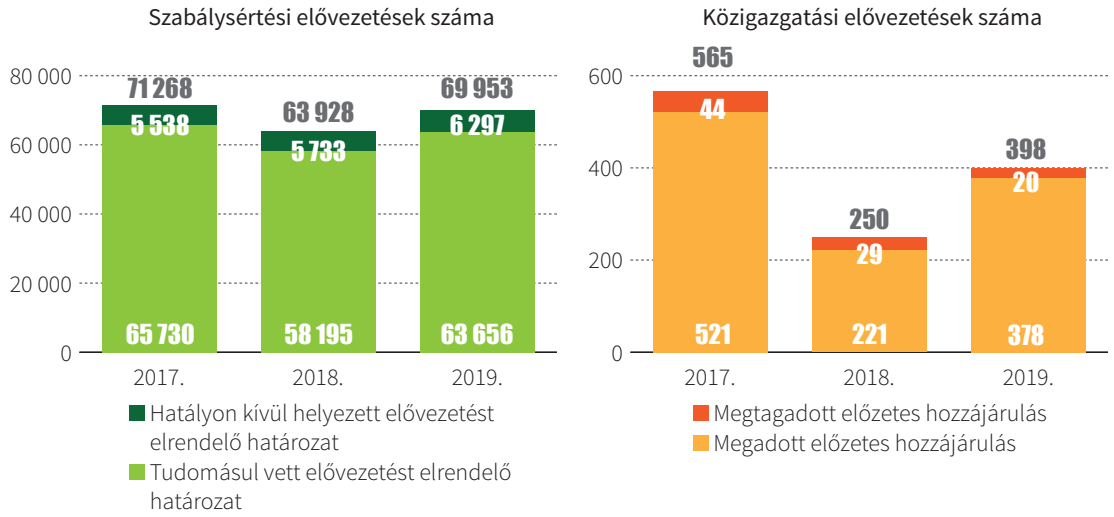

Közigazgatási hatósági ügyben 2019-ben 59%-kal több hozzájárulás iránti kérelem érkezett az ügyészi szervekhez, mint az előző évben. Az előzetes hozzájárulás megtagadására azonban kevesebb esetben került sor, ami annak a következménye, hogy míg 2018-ban az elővezetések elrendelésének több mint 11%-a nem felelt meg a jogszabályi követelményeknek, 2019-ben ez az arány 5%-ra csökkent.

A szabálysértési jogterületen az elővezetések száma 9,4%-kal emelkedett. Az ügyész az elővezetést elrendelő határozatok törvényességével kapcsolatos döntését – az elektronikusan rendelkezésére bocsátott teljes szabálysértési ügyirat áttekintése alapján – igen rövid, 5 napos határidő mellett hozza meg. Az ellenőrzés eredményeként az ügyész által hatályon kívül helyezett elővezetést elrendelő határozatok aránya a megelőző évivel közel azonos, 9% volt.

Az ügyész a szabálysértési eljárással kapcsolatos további feladatokat is ellát: törvényességi ellenőrzést gyakorol a szabálysértési hatóságok eljárást megszüntető határozatai felett, elbírálja a hatóság határozata, intézkedése, intézkedésének elmulasztása elleni panaszokat, valamint törvényben meghatározott feltételek alapján perújítási kérelmet terjeszthet elő a bíróság jogerős végzése ellen.

A szabálysértési hatóságok és a bírósági hatáskörbe tartozó ügyekben az előkészítő eljárást folytató rendőri szervek eljárást megszüntető határozatai törvényben meghatározott körének ellenőrzésével kapcsolatos ügyészi munkát a következő ábra szemlélteti:

35. ábra

A szabálysértési megszüntető határozatok száma a 2017–2019. években

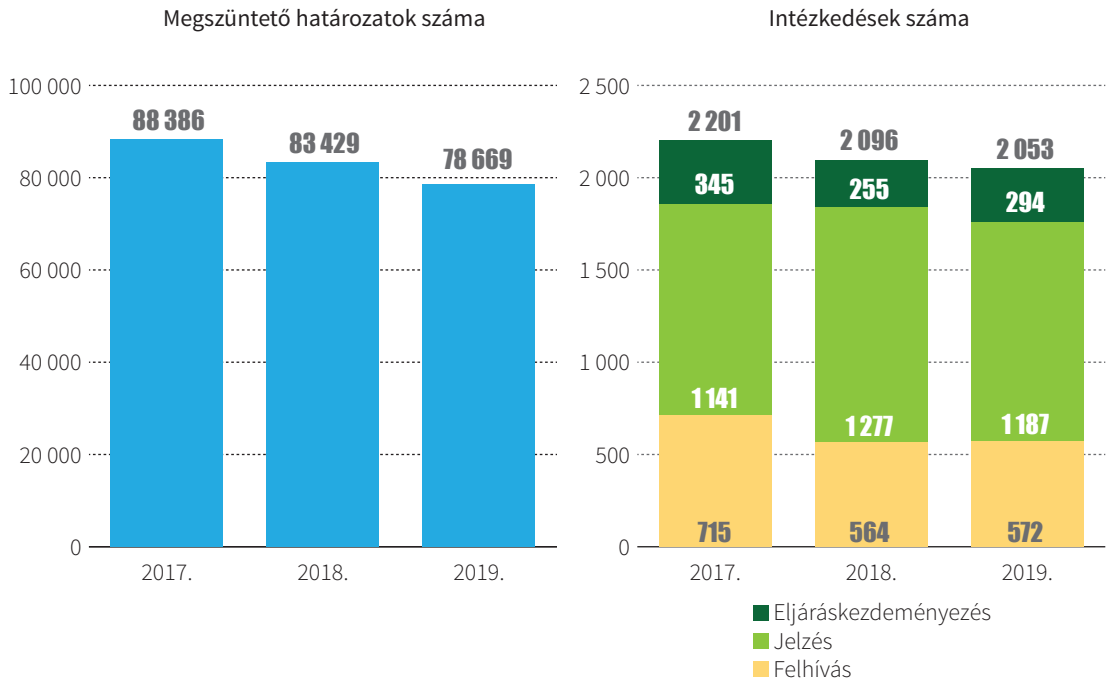

Az ügyész részére a törvény alapján megküldött eljárást megszüntető határozatok száma 5,7%-kal csökkent. A megszüntető határozatok több mint fele három főügyészségre (Fővárosi Főügyészség, Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Főügyészség, Pest Megyei Főügyészség) érkezett.

Az elektronikusan megküldött megszüntető határozatok nyomán az ügyész törvénysértés miatt az ügyek 2,6%-ában tett intézkedést, amelyeknek több mint negyede felhívás, 57,8%-a jelzés, a maradéka pedig eljáráskezdeményezés volt. A felhívások és az eljáráskezdeményezések száma kismértékben nőtt, míg a kisebb jelentőségű jogszabálysértésre tekintettel benyújtott jelzések aránya mintegy 3%-kal csökkent. Az eljáráskezdeményezés legtöbbször – a cselekmény bűncselekményi minősülése miatt – büntetőeljárás lefolytatására irányult.

A határozat visszavonása mellett az eljárás folytatása érdekében benyújtott felhívások köréből kiemelendő az az ügy, amelyben az ügyész azért nyújtott be felhívást, mert a rendőrség egy rongálással elkövetett, tulajdon elleni szabálysértés miatti eljárást magánindítvány hiányára hivatkozással megszüntetett. Az indokolás szerint a rongálást a sértett unokája követte el, akinek felelősségre vonását a meghallgatása során a sértett nem kívánta. Az ügyészi ellenőrzés során kiderült, hogy a sértett meghallgatására valójában nem került sor, a meghallgatásról készült jegyzőkönyv fiktív, és a sértettnek nem volt unokája. Az ügyben büntetőeljárás is indult.

A szabálysértési ügyekben a 2017–2019. években benyújtott panaszok és perújítások számának alakulását a következő ábra mutatja be:

36. ábra

A szabálysértési ügyekben benyújtott panaszok és perújítások száma a 2017–2019. években

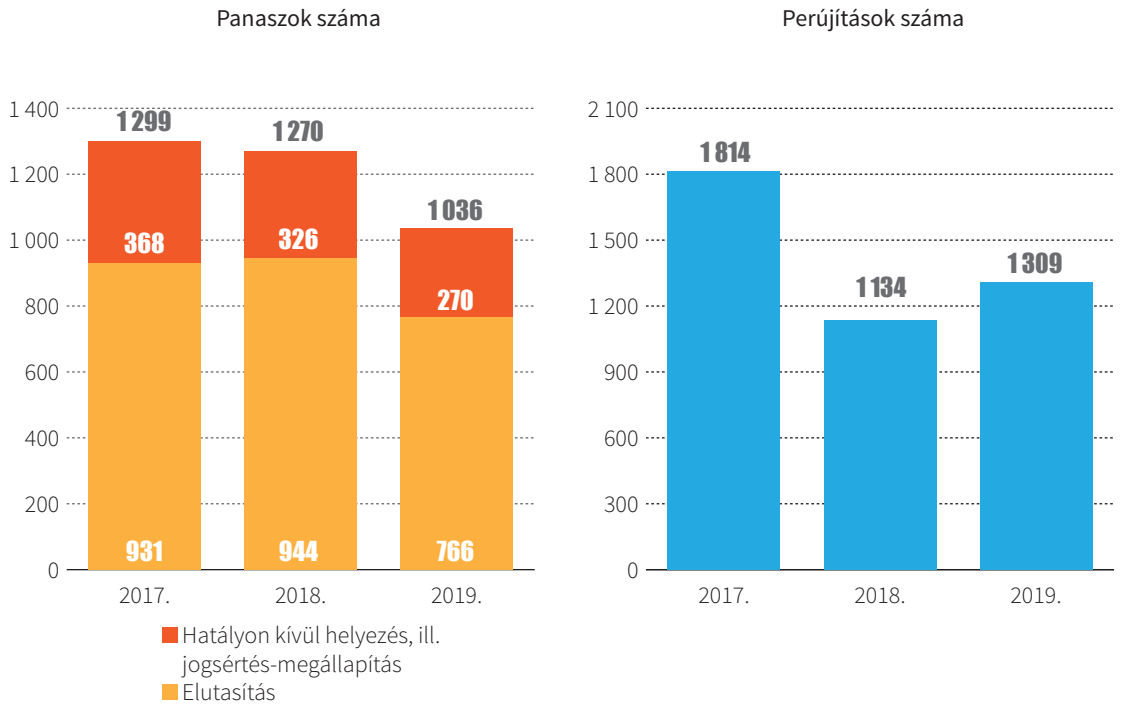

A szabálysértési ügyekben 2019-ben az előző évinél 18,4%-kal kevesebb panaszt nyújtottak be, ugyanakkor a panaszok közel fele érkezett a központi régióba (Fővárosi Főügyészség, Pest Megyei Főügyészség). A panaszok 2018-hoz képest változatlan arányban, több mint 25%-ban voltak megalapozottak. A feltárt törvénysértés alapján az ügyész a panaszolt határozatot 267 ügyben hatályon kívül helyezte, 3 ügyben pedig megállapította a hatóság által elkövetett törvénysértést.

A perújítási kérelmek száma 2019-ben – a megelőző évi átmeneti csökkenést követően – 15,4%-kal emelkedett. A változás az elővezetések számának növekedésével hozható összefüggésbe, mert az ügyész többségében az elővezetést elrendelő határozatok törvényességi ellenőrzése során szerez tudomást a perújítás szükségességéről.

A bíróság felelősséget megállapító érdemi végzése elleni perújítás jellemzően a cselekmény bűncselekménnyé minősülése miatt vált szükségessé. A perújítási kérelmek döntő része nem az érdemi határozatot tartalmazó, hanem a szabálysértési pénzbírságot, közérdekű munkát vagy helyszíni bírságot elzárásra átváltoztató bírósági végzés ellen irányult. Számos esetben csak a végrehajtás e szakaszában derült ki olyan, a törvényben meghatározott ok, amely az elzárásra átváltoztatást, illetve annak végrehajtását kizárja (pl. fogyatékosság, előrehaladott várandósság, ellátásra szoruló kiskorú gyermek).

A szabálysértési szerv által a saját határozata ügyészi ellenőrzése iránt tett kezdeményezések száma 2019-ben 529 volt, ami a megelőző évhez képest 18,6%-os emelkedést jelent. A kezdeményezések nyomán benyújtott felhívások száma 9,6%-kal, a perújítási kérelmeké pedig közel duplájára nőtt.

A megbízhatósági vizsgálatokkal kapcsolatos ügyészi tevékenység

A megbízhatósági vizsgálat célja annak megállapítása, hogy a védett személy eleget tesz-e a jogszabályban előírt hivatali kötelességének. A megbízhatósági vizsgálat lefolytatására ügyészi jóváhagyással kerülhet sor, majd a vizsgálat befejezését követően az ügyész a végrehajtás törvényességét is ellenőrzi.

A feladat ellátására kijelölt főügyészségek 1146 megbízhatósági vizsgálatot elrendelő határozatot hagytak jóvá az elmúlt évben, az ügyészi jóváhagyás megtagadásával zárult ügyek száma 39 volt. Az elvégzett megbízhatósági vizsgálatok alapján 7 büntetőeljárás indult, amelyek a kormányhivatali (4) és a rendőrségi (3) állományt érintették.

Az ügyész részvétele a bírósági eljárásokban

Az egyes peres és nemperes eljárásokban való ügyészi közreműködés célja a törvénysértések orvoslása, továbbá a jogai védelmére bármely okból képtelen személy jogérvényesítésének elősegítése.

A magánjogi területen a civil szervezetekkel kapcsolatos jogkörök 2017. évi változását követően az ügyészi tevékenység átfogó átrendeződése ment végbe. 2019-ben is folytatódott a súlyponteltolódás a cégjogi és a fogyasztóvédelmi tevékenység irányába, amely területeken az ügyész proaktivitása következtében jelentősen nőtt a saját kezdeményezésű ügyek száma. Az átrendeződés kihatott az ügyészi munkamódszerekre és e területeken tovább erősödött a szakágak közötti együttműködés is.

A polgári peres és nemperes eljárások szabályait jelentős mértékben átstrukturáló, 2018-ban hatályba lépett eljárási kódexek alkalmazása során az ügyész által kezdeményezett bírósági eljárások fontos joggyakorlat-alakító szerepet töltöttek be. A keresetlevelek visszautasítása miatti ügyészi fellebbezések jelentős hatással voltak az országos ítélkezési gyakorlatra, mivel az azok nyomán is felmerült eljárási kérdések szükségessé tették a másodfokú bíróság felülvizsgálati jogköre terjedelmének értelmezését a Kúria 1/2019. számú PJE határozatában.

A közérdekvédelmi szakterületen eljáró ügyész törekszik arra, hogy minden olyan ügyben, amelyben az igazságszolgáltatás közreműködőjeként megilleti a bírósághoz fordulás joga, a bírósági eljárást megelőzően – amennyiben az ellenérdekű fél saját hatáskörében eljárva a törvénysértő helyzetet vagy állapotot önként megszüntetheti – perelhárító intézkedéssel, felhívással éljen.

A 2017–2019. években benyújtott perelhárító ügyészi intézkedések számának alakulását a következő ábra szemlélteti:

37. ábra

A perelhárító ügyészi intézkedések és civil felszólítások száma a 2017–2019. években

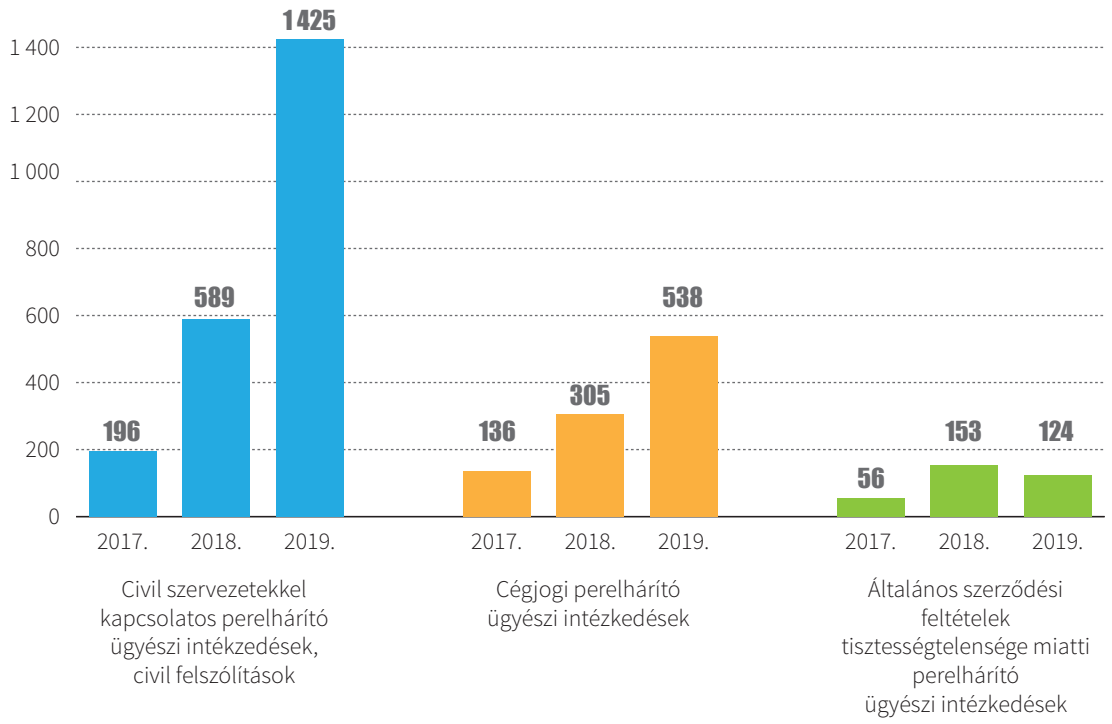

A civil szervezet törvényes működésének helyreállítása érdekében alkalmazott úgynevezett civil felszólítás nyomán a szervezet önként eleget tehet a figyelemfelhívásban foglalt jogszabálysértő helyzet vagy állapot kiküszöbölésének. Az ügyész a bírósági eljárások csökkenését eredményező törvényi hatáskörrel jelentős számban élt, a civil szervezetekkel kapcsolatos perelhárító ügyészi intézkedések száma a megelőző évhez képest közel két és félszeresére nőtt. A civil felszólítások benyújtására jellemzően a szervezetek mulasztására visszavezethető hibás és hiányos nyilvántartási adatok (pl. képviselet, elektronikus kapcsolattartási cím) önkéntes pótlása érdekében került sor.

A cégjogi perelhárító ügyészi intézkedések száma évek óta emelkedő tendenciát mutat: a kisebb súlyú, kihatásában jelentős, ámde rövid idő alatt önkéntes teljesítéssel kiküszöbölhető jogszabálysértés megszüntetése érdekében a megelőző évet jelentősen, 76,4%-kal meghaladó számban került sor a cégek felhívására. Jellemző intézkedési ok volt, hogy a cégek nem biztosították a 2018. január 1-jétől számukra is kötelező elektronikus kapcsolattartás feltételeit, a jogszabályban meghatározott adataikat honlapjukon nem jelenítették meg, illetve a köztulajdonban álló gazdasági társaságok a közérdekű adatok teljes körű és időszerű közzétételi kötelezettségének nem tettek eleget, javadalmazási szabályzatukat nem helyezték cégbírósági letétbe. Az intézkedések döntő hányada eredményes volt. Amennyiben a cég a felhívásban foglaltaknak nem tett eleget, az ügyész minden esetben cégtörvényességi felügyeleti eljárást kezdeményezett.

A fogyasztók érdekei védelmében az ügyész – az összes körülmény gondos mérlegelésével – gyakran hívja fel a vállalkozásokat az alkalmazott általános szerződési feltételek tisztességtelensége okainak megszüntetésére.

A felhívásoknak a vállalkozások túlnyomórészt eleget tesznek. Az online kereskedelem egyre szélesebb körűvé válása folytán a fogyasztóvédelem szerepe is felértékelődik. Az elterjedő internetes vásárlások veszélyeire is figyelemmel a perelhárító ügyészi kezdeményezések többsége webáruházat működtető vállalkozásokkal szemben került benyújtásra. Az ügyész több esetben intézkedett utazásszervezéssel foglalkozó vállalkozással szemben, de perelhárító intézkedéssel élt szálláshely-szolgáltatást nyújtó vállalkozás szerződési feltételei tisztességtelensége miatt is.

A környezetveszélyeztető, -károsító tevékenység miatt az ügyész 5 esetben nyújtott be pert megelőző felhívást abból a célból, hogy a környezetet veszélyeztető tevékenységet a környezethasználók szüntessék meg, az ehhez szükséges beruházások megkezdését igazolják. A felhívások minden esetben eredményesek voltak.

Az ügyész által kezdeményezett egyes peres és nemperes eljárásokat a következő ábra szemlélteti:

38. ábra

Egyes bíróság előtti peres és nemperes eljárások száma a 2017–2019. években

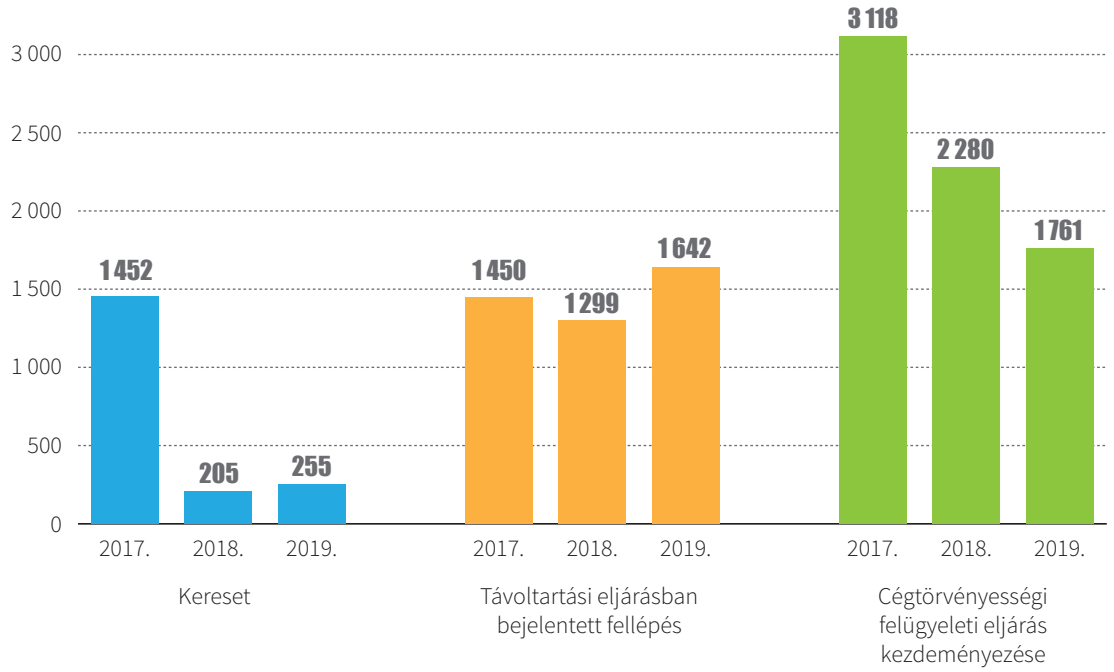

Az ügyész által indított peres eljárások száma a megelőző évhez képest 24,4%-kal emelkedett. A keresetek száma azonban még mindig jelentős mértékben elmarad a 2017. évi adatoktól, mivel a civil szervezeteket érintően 2017. március 1-jével megváltozott szabályozási környezetben a korábban peres eljárásban érvényesített igény nemperes eljárásban indítványozható kérelemmé vált. A keresetek számának tárgyévi növekménye a cégek bejegyzéséről, illetve a

cégjegyzéki adatok változásának bejegyzéséről rendelkező jogszabálysértő végzések hatályon kívül helyezése érdekében történt perindítások számának emelkedésére vezethető vissza.

A lakás- és ingatlanszerzési célú bűncselekményekkel összefüggő polgári jogi igények érvényesítése iránti perekben való kötelező ügyészi fellépés jogintézménye a 2014. évben került beiktatásra a polgári perrendtartásba. Az ügyészi fellépéssel érintett ügyek közül kiemelendő az a polgári perben elbírált, de büntetőeljárásban bejelentett igény, amely az ügyészi fellépés eredményeként a sértett pernyertességével zárult. A bíróság az ügyész indítványa alapján megállapította, hogy a felperes által akarata ellenére aláírt ingatlan adásvételi szerződés nem jött létre.

A bántalmazott személy és az érintett családtagok védelme érdekében megindult polgári nemperes eljárásokban az ügyész fokozott odafigyeléssel jár el az indítványok, illetve egyéb intézkedések megtétele során. Az ábra adataiból láthatóan az előző évhez viszonyítva 26,4%-os növekedés volt tapasztalható a hozzátartozók közötti erőszak miatt alkalmazható távoltartás elrendelése iránti nemperes eljárásokban bejelentett fellépések számában. Az ügyész a tudomására jutott jogsértések alapján, a családon belüli erőszak áldozatai, különösen az érintett kiskorúak védelme érdekében 1238 esetben, a megelőző évinél közel 23%-kal nagyobb számban élt figyelemfelhívással (jelzéssel) az illetékes családvédelmi koordinációs szervnél.

A közhiteles cégnyilvántartás adattartalmának helyességéhez, a törvényes működés alapjainak megteremtéséhez és biztosításához fűződő közérdekre tekintettel a cégnyilvánosságról, a bírósági cégeljárásról és a végelszámolásról szóló 2006. évi V. törvény biztosítja az ügyész számára a bírósághoz való fordulás jogát.

Az ügyészség kívülálló szervként cégbejegyzési, változásbejegyzési eljárásokban felmerült törvénysértések kiküszöbölése érdekében nyújthat be keresetet, illetve cégbírósági törvényességi felügyeleti eljárást kezdeményezhet, ha a cég nem tartja be a működésére vonatkozó jogszabályi rendelkezéseket, vagy a cégjegyzékbe bejegyzett adatok, létesítő okirati rendelkezések törvénysértőek, hiányosak. Az ügyésznek lehetősége nyílik arra is, hogy a cégbíróság hivatalból induló eljárása megindítását célzó bejelentést tegyen, amellyel jellemzően akkor él, ha nem jogosult az eljárásban való részvételre.

A cégtörvényességi felügyeleti eljárás lefolytatására irányuló ügyészi kezdeményezések száma – összefüggésben a perelhárító ügyészi intézkedések 76,4%-os növekedésével – 2019-ben 23%-kal csökkent.

A cégek motiváltak az önkéntes jogkövetésre, ezért az ügyész a bírósághoz való fordulást megelőzően ezen a jogterületen is gyakran él a költségkímélőbb perelhárító felhívással, ha a jogszabálysértés súlya és kiküszöbölhetőségének módja azt lehetővé teszi.

Az ügyészi kezdeményezéseket az alapozta meg, hogy a jogszabályban előírt cégjogi kötelezettségek elmulasztására visszavezethetően a cégjegyzékbe bejegyzett adatok törvénysértővé váltak, vagy hiányosak voltak, illetve a cég nem tartotta be a működésére vonatkozó jogszabá-

lyi rendelkezéseket. Több esetben került benyújtásra cégtörvényességi eljáráskezdeményezés a vezető tisztségviselő, könyvvizsgáló, a felügyelő bizottsági tag megbízatásának megszűnése vagy a cég főtevékenysége, illetve egyéb tevékenysége változásával kapcsolatos létesítő okirat módosítási, bejelentési kötelezettség elmulasztása miatt.

A megelőző évhez hasonlóan jelentős számban lépett fel az ügyész azon okból is, hogy a cégek a 2014. március 15-től hatályos új polgári jogi kódex rendelkezéseihez való igazodási kötelezettségüknek nem tettek eleget.

Az ügyészi keresetindítások közül a kiemelt keresetek számának alakulását a következő ábra mutatja:

39. ábra

A kiemelt keresetek száma a 2017–2019. években

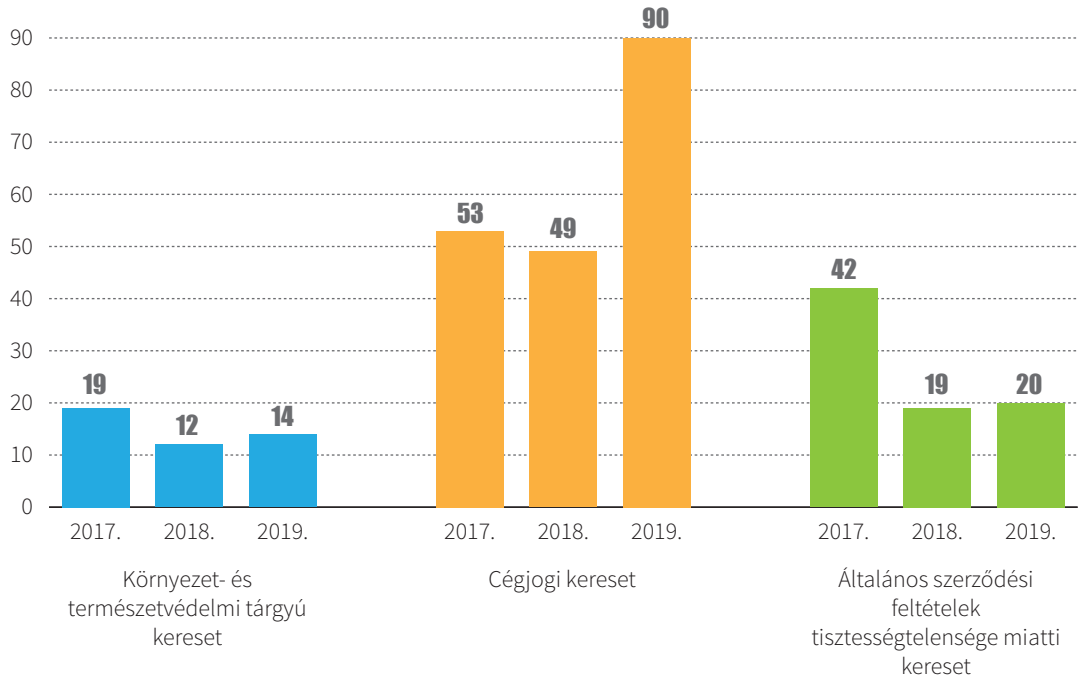

A környezet- és természetvédelmi törvények alapján az ügyész jogosult keresetet benyújtani a környezeti elemeket sértő, veszélyeztető, továbbá az állatvédelmi szabályokat megszegő magatartástól eltiltás és az okozott kár megtérítése iránt. 2019-ben az ügyész ebben a körben többségében tevékenységtől eltiltás, illetve kisebb részben kártérítés iránt nyújtott be keresetet. A kereseteknek a már befejeződött eljárásokban a bíróság helyt adott.

A cégeljárásban történő közreműködés körében a megelőző évhez képest 84%-kal több esetben nyújtott be az ügyész keresetet a cégek bejegyzéséről, illetve a cégjegyzéki adatok változásának bejegyzéséről rendelkező jogszabálysértő végzések hatályon kívül helyezése érdekében. Továbbra is jellemző keresetindítási ok volt, hogy a bejegyzési kérelemhez nem csatolták be a kötelező mellékleteket, illetve azok tartalmukban vagy formájukban nem feleltek meg a jogszabályi rendelkezéseknek.

Az ügyész közérdekű pert indíthat az általános szerződési feltételek tisztességtelenségének megállapítására, illetve a fogyasztók széles körét érintő vagy jelentős hátrányt okozó jogszabálysértő tevékenység észlelése esetén fogyasztóvédelmi keresetet terjeszthet elő. A bíróság döntése minden fogyasztóra kiterjed, megkönnyítve az esetleges további igényérvényesítés lehetőségét.

Az ügyész a fogyasztói érdekek védelmében 2019-ben az előző évit 5%-kal meghaladó számban nyújtott be keresetlevelet az általános szerződési feltételek tisztességtelenségének megállapítására. A perindítással legnagyobb számban ingatlanközvetítéssel foglalkozó vállalkozásokkal szemben élt, de pert indított utazásszervezési, használtautó kereskedelmi, ingatlanértékesítési tevékenységet végző gazdasági társasággal, továbbá légitársasággal szemben is.

Az ügyész a magyar bíróság előtt indított pert 2 olyan webáruházat működtető vállalkozással szemben is, amelyek székhelye külföldön található, de internetes felületen végzett kereskedelmi tevékenységük Magyarországra irányul, illetve átnyúlik az országhatárokon. Utóbbi peres eljárások folyamatban vannak.

Az ügyész feladatai közé tartozik a mező- és erdőgazdasági hasznosítású föld megszerzését vagy használatát korlátozó jogszabályi rendelkezések kijátszására irányuló jogügyletek miatti fellépés is.

A köznyelvben zsebszerződésként ismert, ügyészi fellépéssel érintett jogügyletek tipikusan azoknak a kivételes jogi helyzeteknek a mesterséges megteremtését célozzák, amelyeknél nem érvényesülhet a hatósági kontroll. Az adásvételt helyettesítő csereszerződéses konstrukció miatt az ügyész által 2017-ben indított 4 perből 2019 folyamán 3 peres eljárás még folyamatban volt.

A beszámolási időszakban hasonló szerződéses láncolat miatt 1 perindításra és 1 perbelépésre került sor. A 6 peres eljárásból a bíróság jogerős döntésével 2 – egyidejűleg több ingatlant is érintő – eljárás fejeződött be az ügyész pernyertességével, a bíróság törölte a jogellenesen szerző tulajdonjogát az ingatlan-nyilvántartásból. A tapasztalatok szerint a 2014-ben hatályba lépett új földforgalmi szabályozásra visszavezethetően mára elvétve kerül sor az ügyész fellépésére.

Az ügyész többször indított pert érvénytelen ingatlan-nyilvántartási bejegyzés törlésére. Több fellépésre okot adó körülményre az ügyészség büntetőjogi szakágának és közérdekvédelmi szakterületének együttműködése eredményeként derült fény.

Kiemelendő a tavalyi év folyamán jogerőre emelkedett, a Kúria által is felülvizsgált azon ítélet, amelyben a jogügylet megkötésekor hatályos Ptk. szabályai szerint a bíróság a perben fellépő ügyész indítványára a jogellenesen szerző félnek visszajáró pénzösszeg Magyar Állam javára történő megfizetéséről rendelkezett.

A gyermek- és ifjúságvédelmi közérdekvédelmi tevékenység

A kiskorúak veszélyeztetettségének megelőzésére tett ügyészi intézkedések alakulását a következő ábra szemlélteti:

40. ábra

A veszélyeztetettség megelőzése iránti intézkedések száma a 2017–2019. években

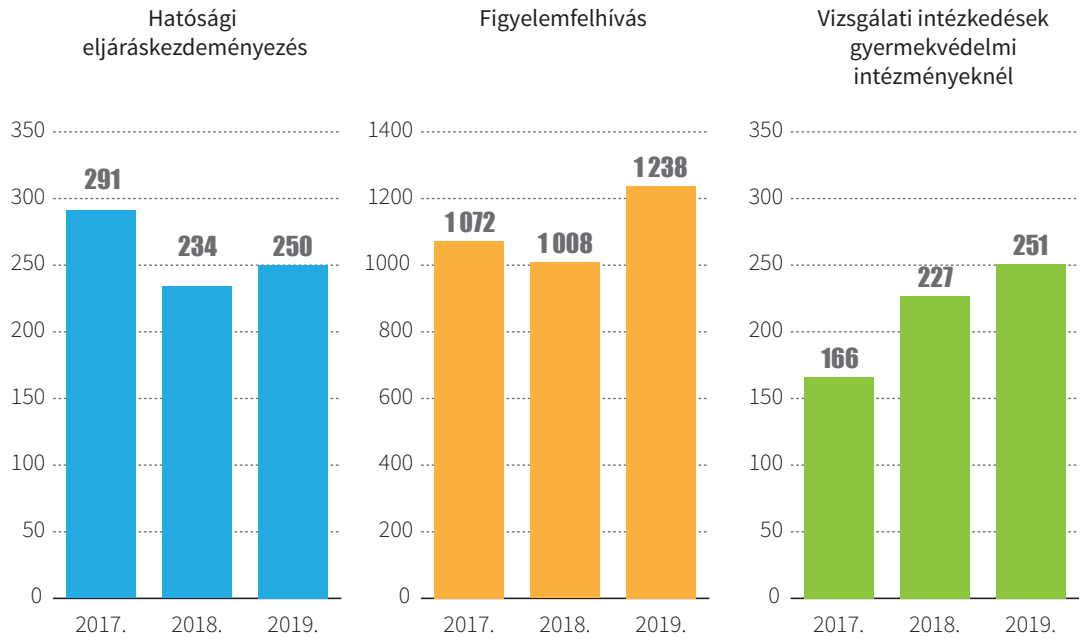

Az Ütv. 29. §-ának (7) bekezdésében biztosított, a gyermekvédelmi intézmények működése törvényességi ellenőrzésére irányuló jogkörben 2019-ben 23 speciális gyermekvédelmi intézményben és 72 lakásotthonban került sor vizsgálatra. A speciális szakellátásnál az ügyész az ellátásra, a működésre és a személyes szabadságot korlátozó intézkedésekre vonatkozó rendelkezések megtartását, míg a lakásotthonokban főként a bántalmazási esetek kivizsgálására vonatkozó módszertan alkalmazását ellenőrizte. Soron kívüli vizsgálatot folytatott az ügyész, ha kiskorú jogainak sérelmével járó jogsértés jutott a tudomására, így amikor egy gyermek a társa sérelmére életveszélyt okozó testi sértést követett el.

A gyermekvédelmi intézményeknél észlelt jogszabálysértések miatt benyújtott ügyészi intézkedések száma – ahogyan azt az előző ábra bemutatja – az elmúlt években folyamatosan, 2019-ben 10,6%-kal emelkedett. Az ellenőrzések eredményeként az ügyész intézkedett a bántalmazási esetek kivizsgálására vonatkozó módszertan helyes alkalmazása, az előírt nyilvántartások megfelelő vezetése, a házirend jogszabályokkal összhangban álló pontosítása és a fennálló tájékoztatási, értesítési kötelezettségek teljesítése érdekében. A személyes szabadságot korlátozó intézkedésekre vonatkozó rendelkezések megtartása iránt mindössze egy intéz-

ménynél volt indokolt súlyosabb jogszabálysértés miatt felhívás benyújtása. A lakhatás tekintetében észlelt kifogásolható körülményeket az ügyész a fenntartónak jelezte.

Az ügyész mind a gyermek veszélyeztetettsége, mind a hozzátartozók közötti erőszak veszélye miatti jelzőrendszeri feladatait maradéktalanul teljesítette. A gyámhivatalokhoz benyújtott védelembe vétel iránti hatósági eljáráskezdeményezések száma mintegy 6,8%-kal, a hozzátartozók közötti erőszak miatt alkalmazható távoltartás iránti ügyek kapcsán tett figyelemfelhívások száma jelentősen, 22,8%-kal emelkedett.

Az ügyész a hatóságok fiatalkorúakat érintő döntéseiben észlelt érdemi törvénysértés miatt 147 felhívást, csekélyebb jelentőségű jogszabálysértés okából 639 jelzést nyújtott be. A felelősségre vonás iránti kezdeményezések 360 esetben büntetőjogi felelősség megállapítására irányultak.

3.2. A büntetés-végrehajtás törvényességi felügyelete

Az ügyész alapfeladatai közé tartozik, hogy törvényességi felügyeletet lát el a büntetések, a mellékbüntetések, az intézkedések, a személyi szabadságot elvonó és azt korlátozó eljárási kényszerintézkedések, az utógondozás végrehajtásáról, továbbá a bűnügyi, a szabálysértési, a körözési nyilvántartás és a központi elektronikus hozzáférhetetlenné tételi határozatok adatbázisának kezeléséről szóló jogszabályi előírások megtartása felett, valamint közreműködik a büntetés-végrehajtási bíró (bv. bíró) eljárásában.

A büntetés-végrehajtási törvényességi felügyeleti és jogvédelmi (bv. felügyeleti) szakterületen bekövetkezett feladatnövekedést megfelelően érzékelteti az iktatott ügyek számának az alakulása. A következő ábrán jól látható, hogy ez az adat az utóbbi években folyamatos emelkedést mutat.

41. ábra

A büntetés-végrehajtási törvényességi felügyeleti és jogvédelmi szakterületen iktatott ügyek számának alakulása a 2017–2019. években

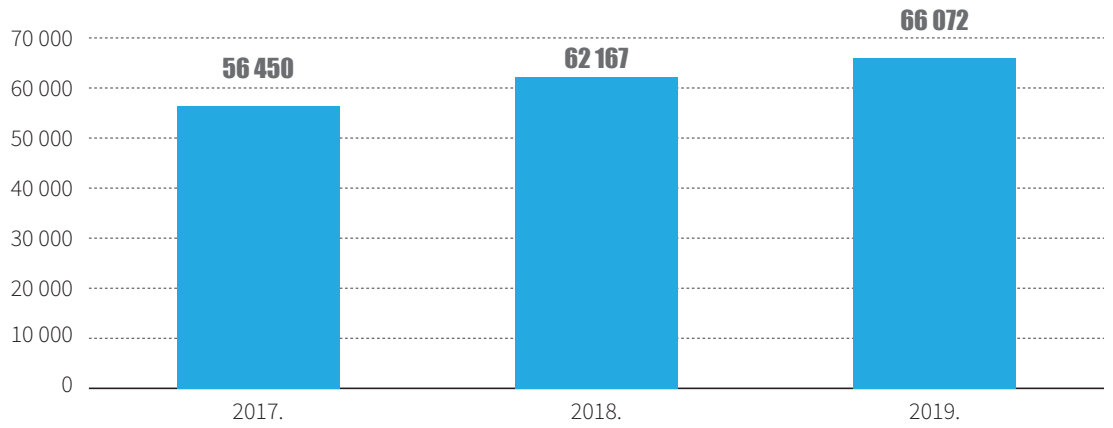

Hasonló tendencia figyelhető meg az ügyészekhez érkezett panaszok, kérelmek és bejelentések számának alakulásában. Az ezeknek helyt adó ügyészi döntések aránya (2019: 9,5%, 2018: 10,2%, 2017: 9,8%) tekintetében ezzel szemben trendszerű változás nem mutatható ki. Az említetteket a következő ábra szemlélteti:

42. ábra

A büntetés-végrehajtási törvényességi felügyeleti és jogvédelmi ügyészekhez érkezett panaszok, kérelmek és bejelentések számának alakulása a 2017–2019. években

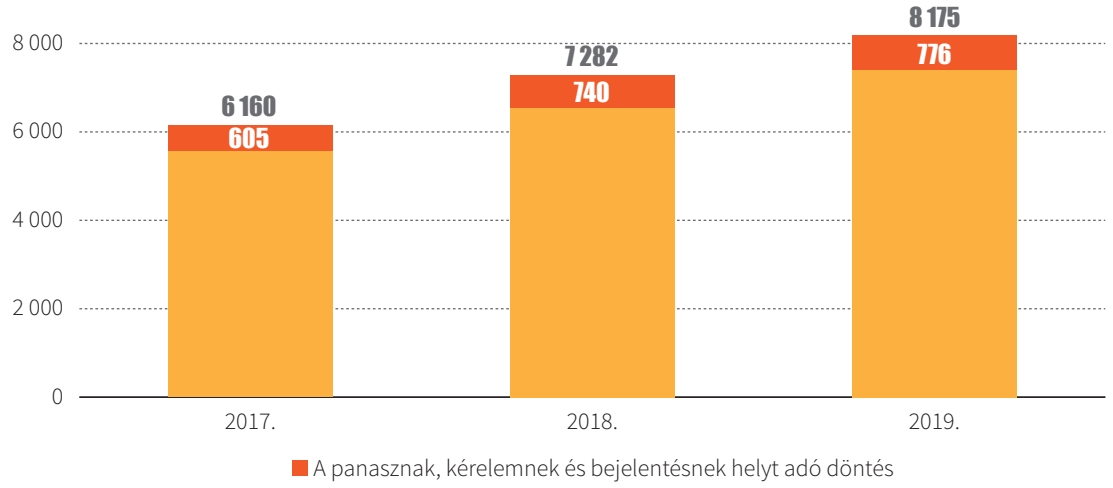

A főügyészségek büntetés-végrehajtási tárgyú panaszt, kérelmet, illetve bejelentést elutasító állásfoglalásai ellen az elmúlt három évben a Legfőbb Ügyészségre érkezett felülvizsgálati kérelmek számának az alakulása a következő ábrán látható:

43. ábra

A főügyészségek büntetés-végrehajtási tárgyú panaszt, kérelmet, illetve bejelentést elutasító állásfoglalásai ellen érkezett felülvizsgálati kérelmek száma a 2017–2019. években

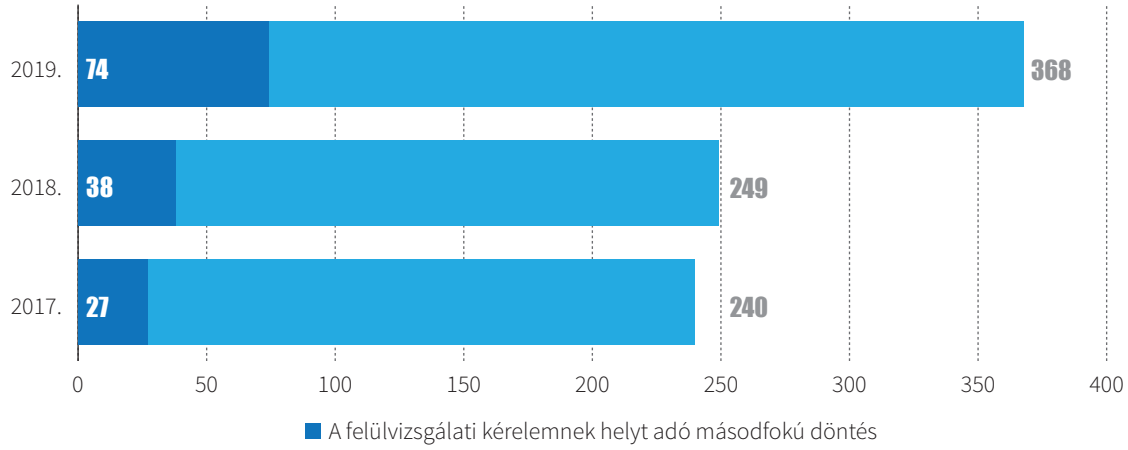

Az ábrán jól látható, hogy a felülvizsgálati kérelmek száma tavaly 2018-hoz képest jelentős mértékben (47,8%-kal) emelkedett. A felülvizsgálati kérelmeknek helyt adó döntések arányának emelkedéséből (2019: 20,1%, 2018: 15,3%, 2017: 11,3%,) – amely feltehetően összefüggésben van a panaszok, kérelmek és bejelentések számának a 2017. évhez viszonyított 32,7%-os növekedésével – az a következtetés vonható le, hogy a jövőben kiemelt figyelmet kell fordítani az e vonatkozásban végzett elsőfokú bv. felügyeleti ügyészi munka színvonalának javítására.

A bv. bírói eljárásban történő közreműködés a szakterületi ügyészek munkájának jelentős hányadát teszi ki. A bv. bírák eljárásaiban született, illetve az ügyészi részvétellel tartott meghallgatások, valamint tárgyalások számának alakulását a következő ábra szemlélteti:

44. ábra

A jogerős (véglegessé vált) büntetés-végrehajtási bírói határozatok és az ügyész jelenlétével tartott meghallgatások, tárgyalások száma a 2017–2019. években

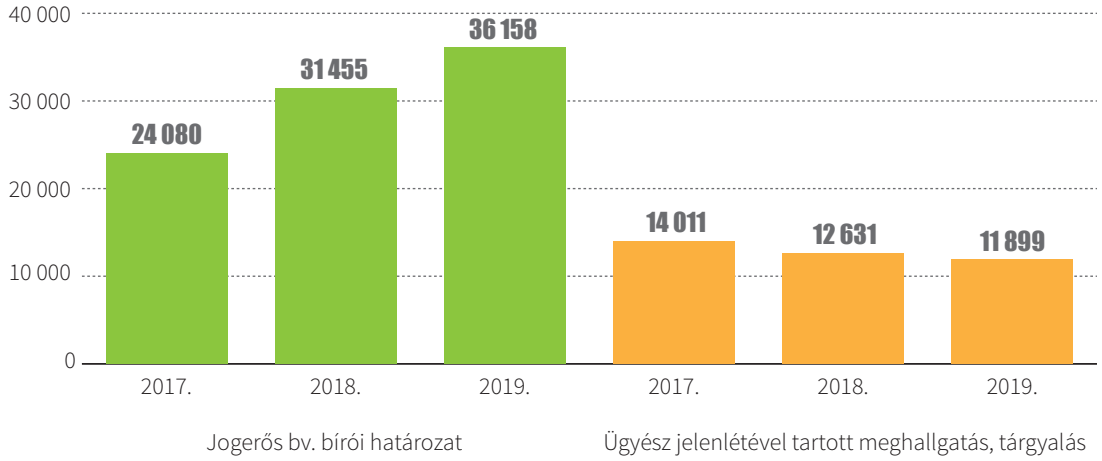

A bv. bírói eljárásokban született jogerős (véglegessé vált) végzések számának évek óta tartó növekedését alapvetően a bv. bíró hatáskörének bővülése (alapvető jogokat sértő elhelyezési körülmények miatti kártalanítás, kényszergyógykezelés felülvizsgálata stb.) eredményezte.

Az ügyészi részvétellel tartott tárgyalások, illetve meghallgatások számának az utóbbi években bekövetkezett csökkenése leginkább azzal magyarázható, hogy a szakterületi ügyészeknek a bv. bírói eljárással kapcsolatos leterheltsége az ezen ügyekben született határozatok számának emelkedésével tovább nőtt. Ez egyre kevesebb ügyben tette lehetővé, hogy részt vegyenek azokon a meghallgatásokon, amelyeken a megjelenésük nem kötelező.

A szabadságvesztés végrehajtásához kapcsolódó legjellemzőbb bv. bírói határozatokra vonatkozó számadatokat a következő táblázat tartalmazza:

4. táblázat

A szabadságvesztés végrehajtásához kapcsolódó fontosabb büntetés-végrehajtási bírói döntések adatai a 2017–2019. években

Év	Feltételes szabadságra bocsátás	Feltételes szabadságra bocsátás mellőzése	Enyhébb fokozatba helyezés	Szigorúbb fokozatba helyezés	Enyhébb végrehajtási szabályok alkalmazását elrendelő döntés	Enyhébb végrehajtási szabályok alkalmazását megszüntető döntés
2017.	4 201	1 423	726	78	195	12
2018.	3 915	1 277	619	78	216	12
2019.	3 464	1 345	481	73	196	10

A táblázatból az elítéltek jogi helyzetét leginkább befolyásoló feltételes szabadságra bocsátással kapcsolatos bv. bírói döntések statisztikai adatainak a kiemelése indokolt. Az adatokból jól látszik, hogy az ebbe a kategóriába tartozó döntéstípusok vonatkozásban a bírósági gyakorlat egyértelmű szigorodása következett be az elmúlt esztendőben. Az enyhébb végrehajtási fokozatba helyezésről rendelkező döntések száma évek óta szignifikánsan csökken, míg a szigorúbb végrehajtási fokozatba helyezés esetében ilyen trendszerű változás nem figyelhető meg. A 2019. évben az azt megelőző évhez képest mind az enyhébb végrehajtási szabályok alkalmazásának elrendeléséről, mind az azok alkalmazásának megszüntetéséről rendelkező bv. bírói határozatok száma mérséklődött.

A közérdekű munka végrehajtásával kapcsolatos érkezések és a közérdekű munka szabadságvesztésre történő átváltoztatására irányuló ügyészi indítványok számának alakulását a következő ábra szemlélteti:

45. ábra

A közérdekű munka végrehajtásával kapcsolatos érkezések és a szabadságvesztésre történő átváltoztatása érdekében benyújtott ügyészi indítványok száma a 2017–2019. években

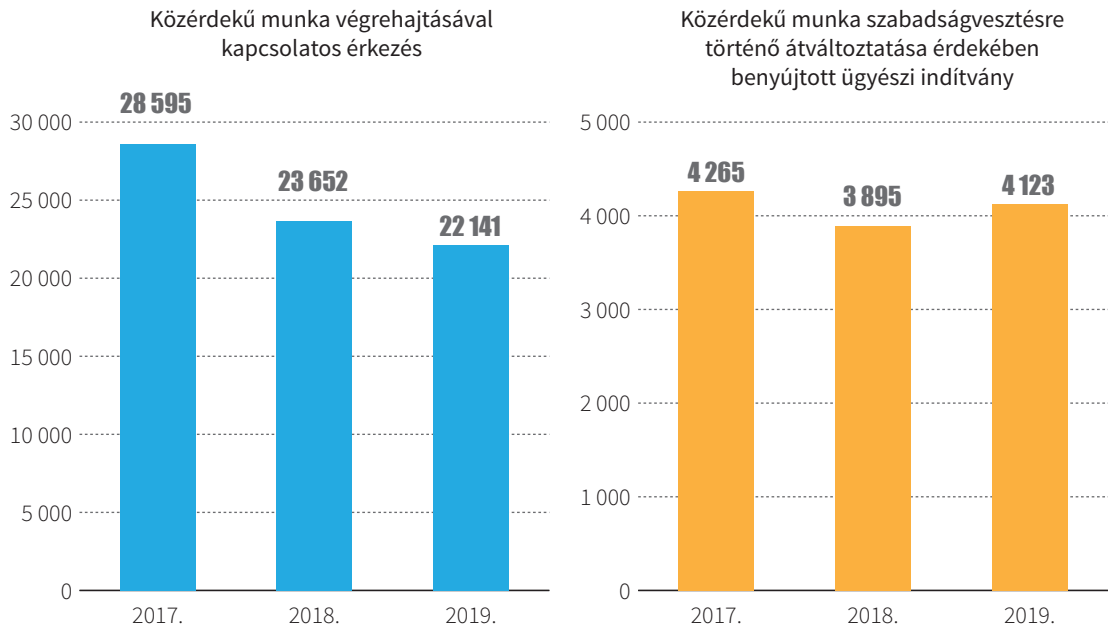

E körben kiemelést érdemel, hogy a közérdekű munka végrehajtásával kapcsolatos érkezések száma 2017 óta évről évre csökkent, ugyanakkor a közérdekű munka szabadságvesztésre történő átváltoztatására irányuló ügyészi indítványok száma tavaly némileg (5,9%-kal) emelkedett.

A személyes szabadsággal összefüggő törvénysértések megszüntetése egy jogállamban azonnali intézkedést igényel. Ezt biztosítja a bv. felügyeleti ügyészek vizsgálati és intézkedési jogköre, amivel az elmúlt évben is kitartó következetességgel éltek. A vizsgálatok számának alakulása a következő ábrán látható:

46. ábra

A büntetés-végrehajtási felügyeleti ügyészi vizsgálatok száma a 2017–2019. években

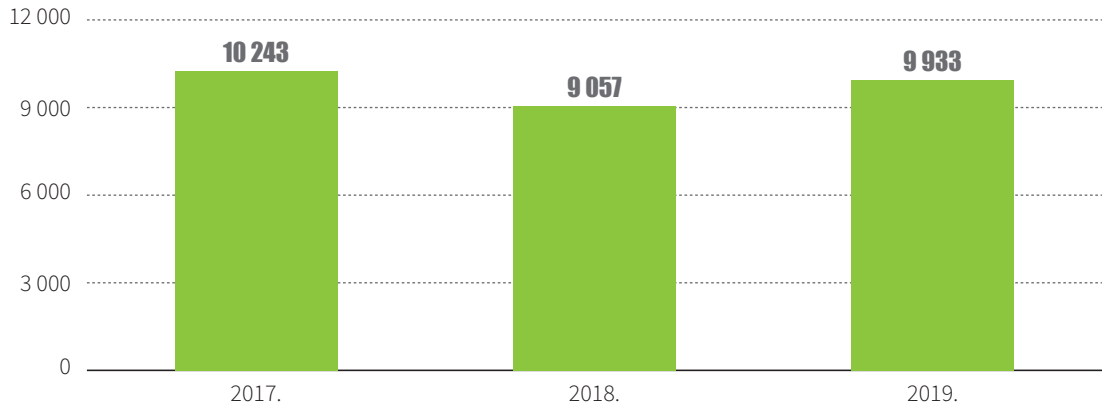

Az ügyészi vizsgálatok alapján kezdeményezett eljárások számának változása a következő ábrán figyelhető meg:

47. ábra

A büntetés-végrehajtási felügyeleti ügyészi vizsgálatok alapján kezdeményezett eljárások száma a 2017–2019. években

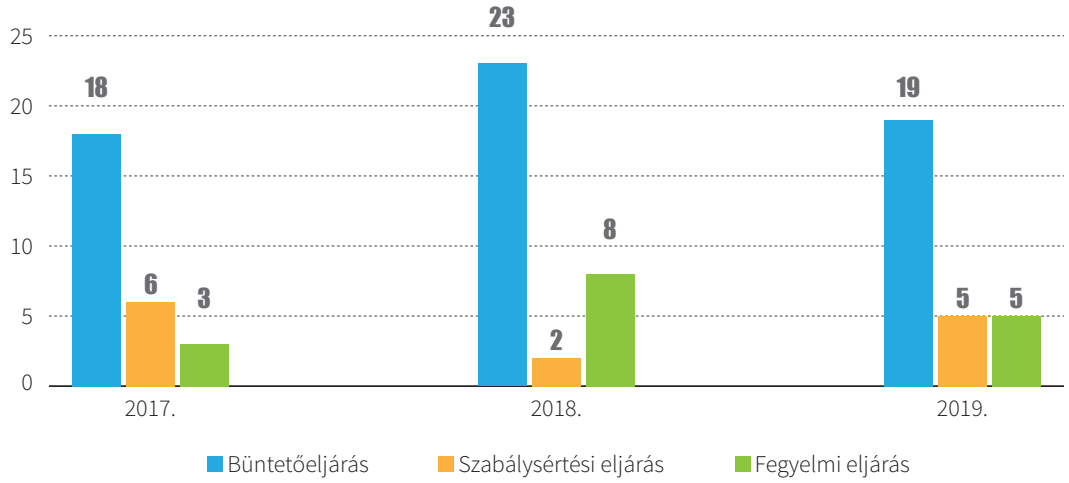

A szakterület ügyészei ellenőrzéseik segítségével az elmúlt évben is feltárták a büntetés-végrehajtás területén előforduló jogszabálysértéseket, és azok megszüntetése, valamint megelőzése érdekében határozottan felléptek. A bv. felügyeleti ügyészek által benyújtott felhívások és rendelkezések számának alakulását a következő ábra mutatja:

48. ábra

Az ügyészi felhívások és rendelkezések száma a 2017–2019. években

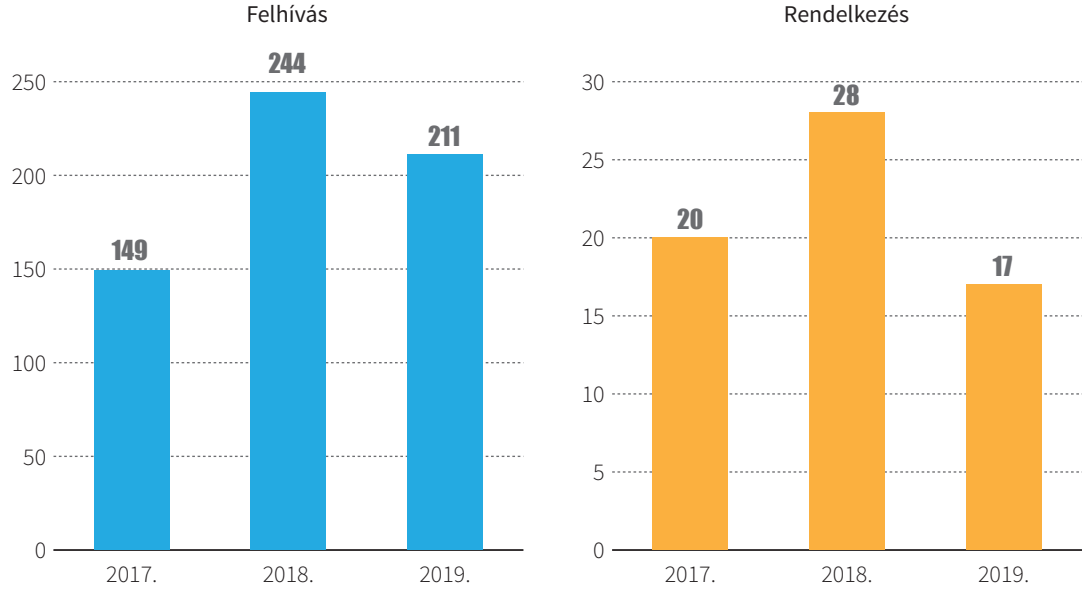

A bv. felügyeleti ügyészek által lefolytatott vizsgálatok tárgyát többek között a következők képezték:

– a fogvatartottakkal szemben alkalmazott kényszerítő eszközök jogszerűsége,
– a fogvatartottak befogadása és szabadítása,
– a szabadságvesztésre ítéltek jutalmazásának jogszerűsége,
– a reintegrációs őrizet végrehajtása,
– az elkülönítésre vonatkozó jogszabályi előírások betartása,
– a járművezetéstől eltiltás végrehajtása,
– a fiatalkorú fogvatartottakkal kapcsolatos speciális szabályok érvényesülése,
– a kiutasítás végrehajtása,
– a pártfogó felügyelet végrehajtása,
– a közügyektől eltiltás végrehajtása,
– a közérdekű munka végrehajtása.

A szakterület ügyészeinek hosszú idő óta kiemelt feladatát képezi a fogvatartottakkal való bánásmód törvényességének folyamatos ellenőrzése. A 2019-ben végzett országos vizsgálat szerint – a korábbi évekhez hasonlóan – megállapítható volt, hogy a fogvatartottakkal való bánásmód törvényességét biztosító jogszabályi előírásokat a fogva tartó szervek általában végrehajtották, és a végrehajtás módja jellemzően megfelelt a nemzetközi jogi normákban, valamint az ajánlásokban megfogalmazott elvárásoknak. Ez viszont továbbra sem jelentette azt, hogy eseti jelleggel ne fordultak volna elő hibák, hiányosságok, illetve helytelen jogalkalmazási gyakorlat.

A büntetés-végrehajtási intézeteknek (bv. intézet) változatlanul problémát jelentett a fogvatartottak jogszerű elhelyezése, mivel a túlzsúfoltságból eredő nehézségek megszüntetése – minden eddigi törekvés ellenére – még nem valósult meg.

A fogva tartó intézetekben tartott vizsgálatok során feltárt jellemző jogszabálysértések – az előző években tapasztaltakhoz hasonlóan – a következők voltak:

– az előállító helyiség nem volt alkalmas emberi tartózkodásra,
– az ügyvédi beszélő céljára szolgáló helyiségben kamerát szereltek fel,
– az ún. „vizes helyiségek" állapota, higiéniája nem volt megfelelő,
– a fogvatartottaknak címzett küldeményeket a fogva tartó szervek nem kezelték megfelelően,
– a fogvatartottak rendelkezésére bocsátott fektető anyagok állapota nem volt megfelelő,
– a fogvatartottakkal szemben alkalmazott hangnem nem volt elfogadható.

Az ügyészi szervek az esetenként feltárt hiányosságok megszüntetése érdekében a szükséges intézkedéseket megtették, és a rendelkezésükre álló törvényes eszközökkel közreműködtek a feltárt hibák kiküszöbölésének, valamint azok jövőbeli megakadályozásának érdekében.

2019-ben a Legfőbb Ügyészség megállapította, hogy a büntetés-végrehajtás országos parancsnoka szakutasításainak közzétételével kapcsolatos belső szabályozás és gyakorlat nem felelt meg sem a jogalkotásról szóló 2010. évi CXXX. törvény (Jat.), sem az információs önrendelkezési jogról és az információszabadságról szóló 2011. évi CXII. törvény (Infotv.) vonatkozó rendelkezéseinek. A Jat. előírásai alapján ugyanis a büntetés-végrehajtás országos parancsnoka a bv. szervezet tevékenységére vonatkozóan (általános jelleggel, nem egyedi ügyben) csak normatív utasítást adhat ki, amely közjogi szervezetszabályozó eszköznek minősül. Az utasítást egyrészt közzé kell tenni a Hivatalos Értesítőben, másrészt a bv. szervezet tevékenységét érintő alapvető belső norma az Infotv. alapján a szervezet honlapján is közzéteendő.

A megfelelő belső szabályozás és gyakorlat kialakítása érdekében a Legfőbb Ügyészség a büntetés-végrehajtás országos parancsnokának intézkedését eredményesen kezdeményezte. A kezdeményezés eredményeképpen az országos parancsnok jelenleg már csak BVOP utasítást ad ki, amely normatív utasítást a Büntetés-végrehajtás Országos Parancsnoksága megjelenteti a Hivatalos Értesítőben, és a legalapvetőbb utasítás a büntetés-végrehajtási szervezet honlapján is közzétételre kerül. Ezen túlmenően a már korábban kiadott szakutasítások felülvizsgálata is folyamatosan megtörténik, és helyettük a vonatkozó jogszabályi előírásoknak megfelelően közzétett új BVOP utasítások kerülnek kiadásra.

Fogvatartotti panaszok alapján a Legfőbb Ügyészség törvényességi szempontból megvizsgálta a BVOP által kiadott és az ország valamennyi bv. intézetében kötelezően alkalmazandó Központi Házirendnek a fogvatartottak által birtokban tartható tv-készülékekre vonatkozó rendelkezéseit. A vizsgálat megállapította, hogy a kifogásolt előírások nem álltak összhangban a hatályos jogszabályi környezettel, ezért a Legfőbb Ügyészség az elmúlt évben az országos parancsnok intézkedését kezdeményezte. Az országos parancsnok a Legfőbb Ügyészség intézkedése nyomán a Központi Házirend kapcsolódó rendelkezéseit felülvizsgálta, és a kezdeményezésnek megfelelően módosította.

Az elmúlt évben a Legfőbb Ügyészség – szintén fogvatartotti panasz alapján – vizsgálta a büntetés-végrehajtási szervezetnek a bv. intézetekben elhelyezett fogvatartottak számára történő zárt láncú csomagküldésre vonatkozó belső szabályozását is. A vizsgálat során megállapítást nyert, hogy a vonatkozó szakutasításnak azon rendelkezése, amely megtiltotta, hogy az interneten rendelhető csomagok dohánytermékeket tartalmazzanak, ellentétben állt a büntetés-végrehajtási jog irányadó rendelkezéseivel. Erre figyelemmel a Legfőbb Ügyészség a büntetés-végrehajtás országos parancsnokánál az adott kérdést szabályozó belső norma felülvizsgálatát és megfelelő módosítását kezdeményezte. Az intézkedés nyomán az országos parancsnok új normatív utasítást adott ki, amely már nem tilalmazza a dohánytermékek interneten történő megvásárlását.

Az elmúlt esztendőben főügyészségi jelentés alapján a Legfőbb Ügyészség arról értesült, hogy az egyik bv. intézetben az ún. „első bűntényes" elítéltek részlegén a különböző végrehajtási fokozatú szabadságvesztésre ítélteket törvénysértő módon, elkülönítés nélkül helyezték el. A Legfőbb Ügyészség megkeresésére a Büntetés-végrehajtás Országos Parancsnoksága azt a tájékoztatást adta, hogy ezt a gyakorlatot a büntetés-végrehajtási szervezet országosan és egységesen vezette be, mert értelmezésük szerint ez összhangban áll a vonatkozó jogszabályi rendelkezésekkel. Tekintettel arra, hogy az elítéltek elkülönítés nélküli elhelyezésére valójában jogszabályi felhatalmazás hiányában került sor, a Legfőbb Ügyészség intézkedett a jogszabálysértő gyakorlat megszüntetése érdekében.

A bűnügyi nyilvántartásokat kezelő Belügyminisztérium Nyilvántartások Vezetéséért Felelős Helyettes Államtitkársága Bűnügyi Nyilvántartó Hatóságának (BNYH) működése felett ellátott ügyészi törvényességi felügyeleti tevékenységet a Legfőbb Ügyészség 2019-ben is a korábban kialakított vizsgálati módszertan alapján végezte. Ez lehetővé tette a tipikusnak minősülő adatrögzítési hibák, illetve hiányosságok feltárását elsősorban a köztársasági elnök által hozott kegyelmi határozatok, a bírósági mentesítésről rendelkező, valamint a büntetés vagy intézkedés végrehajthatóságának elévülését megállapító bírósági döntések vonatkozásában. A megállapított hiányosságok és hibák megszüntetése, valamint az adatközlések alapjául szolgáló törvénysértő bírósági végzések hatályon kívül helyezése és a törvénynek megfelelő új határozatok meghozatala érdekében az eljáró ügyészek a szükséges intézkedéseket minden esetben megtették.

A főügyészségek 2019-ben is jelentős számban észleltek helytelen adatot a bűnügyi nyilvántartásokban. Jelentéseik, valamint az ahhoz csatolt dokumentumok alapján a Legfőbb Ügyészség kezdeményezte a BNYH-nál a nyilvántartási adatok javítását, ezzel is hozzájárulva a bűnügyi nyilvántartások törvényességének és közhitelességének biztosításához.

4. A legfőbb ügyész tevékenysége

4.1. Az Országgyűléshez kapcsolódó tevékenység

Az Alaptörvény 7. cikkének (1) bekezdése alapján az országgyűlési képviselő kérdést intézhet a legfőbb ügyészhez a feladatköréhez tartozó bármely ügyben.

Az országgyűlési képviselők 2019-ben 63 írásbeli választ igénylő kérdést (amelyből egyet visszavontak) és 3 azonnali kérdést intéztek a legfőbb ügyészhez. A kérdéseket a 2. melléklet tartalmazza.

Az ügyészség 2018. évi tevékenységéről szóló országgyűlési beszámolót az Igazságügyi bizottság 2019. november 6-án, majd az Országgyűlés plenáris ülése 2020. május 6-án megvitatta, és azt 2020. május 19-én elfogadta (H/7916).

4.2. A legfőbb ügyészt megillető egyes jogosítványok gyakorlása

A büntetőeljárási törvény szerint a legfőbb ügyész kizárólagos joga, hogy a Kúriánál a törvényesség érdekében jogorvoslatot jelentsen be a bíróság jogerős ügydöntő, illetve végleges nem ügydöntő, más rendkívüli jogorvoslattal nem támadható, törvénysértő határozata ellen. Erre 2019-ben 18 esetben került sor. Ugyanazon külföldi ítélet érvényének kétszeres elismerése miatt e rendkívüli jogorvoslat igénybevételére több esetben került sor. Jogorvoslati indítványt nyújtott be továbbá a legfőbb ügyész a specialitás szabályának megsértése, összbüntetésre irányuló indítvány törvénysértő elutasítása, az előkészítő ülésen a bűnösség beismerése esetén az ügyész által indítványozottnál hátrányosabb joghátrány kiszabása tilalmának megsértése, perújítás és alapeljárás összeegyesítése, az előzetes döntéshozatali eljárás törvénysértő bírói kezdeményezése, valamint amiatt, mert a bíróság az alapvető jogokat sértő elhelyezési körülmények miatti kártalanítás mellett törvénysértően késedelmi kamat megfizetésére is kötelezte az államot.

A Kúria 13 esetben osztotta a jogorvoslati indítványban kifejtett érveinket. Három esetben volt eredménytelen az indítvány, míg két kezdeményezés sorsáról még nem döntött a legmagasabb bírói fórum. Az egyik jogorvoslati indítvány annak a kérdésnek a vizsgálatára irányult, hogy a nyomozási bíró – óvadék letétbe helyezését követően – alappal rendelte-e el letartóztatása helyett bűnügyi felügyeletét annak az ukrán hajóskapitánynak, aki az általa irányított szállodahajóval halálos tömegszerencsétlenséget okozott. A Kúria – a jogorvoslati indítványban írtakkal egyezően – megállapította az óvadékra vonatkozó rendelkezések törvénysértő voltát.

Az 1956. évi forradalom és szabadságharc utáni leszámolással összefüggő elítélések semmisségének megállapításáról szóló 2000. évi CXXX. törvény 2. §-a (2) bekezdésének a) pontja felhatalmazta a legfőbb ügyészt, hogy hivatalból indítványt tegyen a Kúriánál a törvénnyel érintettek számára a semmisségi igazolás kiadása iránt. A 2019. évben 13 büntetőügyben 46 személy esetében került erre sor. A Kúria az indítványoknak megfelelően igazolta az eljárások semmisségét.

A bírósági gyakorlat egységesítésének legfontosabb eszköze a Kúria alsóbb bíróságokra kötelező jogegységi határozata. A bíróságok szervezetéről és igazgatásáról szóló 2011. évi CLXI. törvény 33. §-a (1) bekezdésének c) pontja alapján a legfőbb ügyész is élhet jogegységi eljárás kezdeményezésével.

A büntetőjogi szakágban az elmúlt évben 5 jogegységi eljárás indult, ebből 3 a legfőbb ügyész kezdeményezésére. Jogegységi határozat meghozatalát indítványozta a legfőbb ügyész abban a kérdésben, hogy az erőszakos többszörös visszaesővel szemben kiszabott életfogytig tartó szabadságvesztés esetén a feltételes szabadságra bocsátás lehetőségének kötelező kizárását mely bűncselekmények alapozzák meg. A Kúria a jogegységi indítványt a tárgyévben nem bírálta el.

2019-ben a legfőbb ügyész a közjogi szakágban 3 jogegységi eljárásban tett írásbeli nyilatkozatot a következő tárgykörökben:

– az egyes gazdasági ágazatokat terhelő különadó megfizetésével kapcsolatos kérdésekről;
– a másodfokú bíróság felülvizsgálati jogköre terjedelmének értelmezése a keresetlevél visszautasításáról rendelkező végzés ellen benyújtott fellebbezés elbírálása során;
– a büntetés-végrehajtási intézet felelőssége a fogvatartottat az intézet zsúfoltságából eredően ért nem vagyoni hátrányért.

A legfőbb ügyész indítványozza az országgyűlési képviselőknek az Alaptörvény 4. cikkében biztosított mentelmi joga felfüggesztésére irányuló – az Országgyűlésről szóló 2012. évi XXXVI. törvényben és a Házszabályban szabályozottak szerinti – eljárást. A legfőbb ügyész a mentelmi jog felfüggesztését büntetőügyben a vádirat benyújtásáig terjeszti elő a házelnökhöz. Szabálysértési ügyben pedig akkor indítványozza a mentelmi jog felfüggesztését, ha arról az országgyűlési képviselő önként nem mond le.

A 2019. évben a legfőbb ügyész büntetőeljárás lefolytatása céljából négy országgyűlési képviselő mentelmi jogának felfüggesztésére összesen öt ügyben tett indítványt, amelyek nyomán az Országgyűlés a mentelmi jogot mind az öt ügyben felfüggesztette.

Az országgyűlési képviselőkkel azonos mentelmi joguk miatt a legfőbb ügyész öt bíró mentelmi jogának felfüggesztését indítványozta, az indítványok eredményesek voltak. A 2019. évben ügyész mentelmi jogát a legfőbb ügyész nem függesztette fel. Diplomáciai mentesség miatt a legfőbb ügyész két esetben tett indítványt külföldi diplomata mentelmi jogának felfüggesztésére a külpolitikáért felelős miniszternek, mindkét indítvány eredménytelen maradt.

2019-ben 3 szabálysértési ügy indult mentelmi joggal rendelkező személy ellen. 1 ügyben a mentelmi jog felfüggesztésének kezdeményezését követően mondott le önként a mentelmi jogáról egy alkotmánybíró. 2 országgyűlési képviselő a mentelmi jog felfüggesztésének kezdeményezését megelőzően mondott le a mentelmi jogáról. Esetükben a legfőbb ügyész az önkéntes lemondás tényéről és az eljárás jogerős befejezéséről adott törvényben előírt tájékoztatást a házelnök részére.

A legfőbb ügyész véleményt nyilváníthat egyes jogszabályok tervezeteiről. A tárgyévben a véleményezésre megküldött jogszabálytervezetek száma meghaladta a 110-et. A legfőbb ügyész, illetve átruházott jogkörben az ügyészség vezetői a megküldött tervezetek 25%-át meghaladóan tettek észrevételt.

A büntetőjogi szakterületen a legjelentősebb jogszabályelőkészítési munka 2019-ben a Be. módosításának előkészítése volt. Az új jogintézmények alkalmazásának tapasztalatai számos kérdéssel összefüggésben vetettek fel hatékonyságot, alkalmazhatóságot erősítő javaslatokat, amelyek szakmai megvitatása indokolt volt. A korábbi évekhez hasonlóan az Igazságügyi Minisztériumhoz kirendelt ügyészek is részt vettek ebben a munkában. Egyikük főosztályvezetőként meghatározó szerepet töltött be a kodifikációs folyamat irányításában.

Emellett az ügyészség részt vett a szakértői egyeztetéseken is. Így közreműködtünk a Rendőrség nyomozó hatóságainak hatásköréről és illetékességéről szóló 25/2013. (VI. 24.) BM rendelet módosítására tett előterjesztés, az egyes eljárások egyszerűsítéséről és elektronizálásáról szóló előterjesztés, valamint az egyes büntető eljárásjogi és büntetés-végrehajtási jogi tárgyú igazságügyi miniszteri rendeletek módosításáról és hatályon kívül helyezéséről szóló előterjesztés véleményezésében is.

Észrevételeinket, javaslatainkat döntő többségben elfogadták.

A legfőbb ügyész törvényben biztosított joga, hogy normatív utasításban szabályozza a vezetése, irányítása, felügyelete alá tartozó szervek szervezetét és működését, továbbá tevékenységét, valamint körlevelet adjon ki az ügyészség működésének, szakmai tevékenységének, a szakágak együttműködésének segítésére. A 2019. évben 23 legfőbb ügyészi utasítás kiadására került sor.

4.3. A legfőbb ügyész nemzetközi tevékenysége

A legfőbb ügyész 2019. évi nemzetközi tevékenységének fókuszában a kétoldalú kapcsolatok megerősítése és a nemzetközi rendezvényeken való hangsúlyosabb legfőbb ügyészi szintű képviselet állt.

Az elmúlt 7 évben rendszeressé váló magyar és osztrák felsőszintű találkozók újabb állomásaként március 19–20-án a magyar legfőbb ügyész osztrák partnere meghívását elfogadva látogatást tett Bécsben. Ennek során, egy Kismartonban szervezett találkozó keretében legfelső szintű tárgyalásokat folytattak, valamint áttekintették a határ menti regionális kapcsolatokat.

A határ menti kapcsolatok elmélyítése jegyében a 2016. és 2018. évben is megtartott magyar-szlovén legfőbb ügyészi találkozó folytatásaként a szlovén legfőbb ügyész október 28. és 30. között Magyarországra látogatott. Ezen a találkozón is hangsúlyos volt a határ menti regionális kapcsolatok áttekintése, valamint tárgyalások folytak az aktuális felsőszintű kétoldalú kérdésekről is.

Észak-Írország államügyésze novemberi magyarországi tartózkodása során bemutatkozó látogatást tett Dr. Polt Péter legfőbb ügyésznél.

A 2015. és 2018. évben megtartott vietnámi-magyar felsőszintű tárgyalások folytatásaként Vietnám legfőbb ügyésze április 23. és 27. között tett hivatalos látogatást Magyarországon.

A legfőbb ügyészek közötti egyeztetés eredményeként egy kiegészítő jegyzőkönyv került aláírásra, amelyben a magyar ügyészség szorgalmazza egy jogi posztgraduális képzés létrehozását. A továbbképzés célja az lenne, hogy korszerű, a nemzeti, nemzetközi és az európai vívmányokat is magában foglaló elméleti és gyakorlati büntetőjogi, büntetőeljárásjogi, kriminológiai és kriminalisztikai ismereteket adjon a vietnámi ügyészség által delegált vietnámi ügyész hallgatók részére.

Az orosz és magyar ügyészi szervezet közötti, folyamatos tapasztalatcserét célzó szakértői együttműködés 2009 óta eredményesen zajlik. Ezen együttműködés égisze alatt immáron a 4. csereprogram-sorozatot deklaráló Együttműködési Program került aláírásra a magyar és az orosz legfőbb ügyész között Szentpétervár on június 6-án.

A szentpétervári látogatás keretében – orosz partnere meghívására – Dr. Polt Péter részt vett a 23. Szentpétervári Nemzetközi Gazdasági Fórumon, ahol „A befektetők jogainak védelme mint a gazdasági fejlődés katalizátora" elnevezésű panelbeszélgetésen fel is szólalt.

Az orosz felsőszintű kapcsolatok folytatása és megerősítése érdekében az orosz legfőbb ügyész 22 fős küldöttség élén november 13-án folytatott tárgyalást Budapesten Dr. Polt Péterrel.

A legfőbb ügyész a 2019. évben a következőkben felsorolt európai és regionális szintű, együttműködést elősegítő rendezvényeken vett részt:

A Visegrádi Csoport legfőbb ügyészei május 27. és 29. között Varsóban tanácskoztak az Európai Unió tagállamai közötti bűnügyi együttműködésről, az elektronikus bizonyítékokhoz történő, határokon átnyúló hozzáférésről és a közbiztonságot sértő bűnözés elleni küzdelem kihívásairól. E három témát érintő együttműködésüket nyilatkozatban rögzítették.

Az Európai Unió tagállamai legfelsőbb bíróságai mellett működő legfőbb ügyészek hálózata éves ülésének a 2019. évben az észt legfőbb ügyész adott otthont, amelyen Dr. Polt Péter – észt partnere felkérésére – a „Digitális eszközök a büntetőeljárásban" témában előadást tartott.

A montenegrói Legfelsőbb Bíróság elnöke felkérésére a legfőbb ügyész a „Nemzetközi terrorizmus és illegális migráció" című, Budva városában június 24. és 26. között az Európai Unió és a regionális országok legfőbb ügyészeinek és bírósági elnökeinek megrendezett nemzetközi konferencián tartott előadást a migrációval összefüggő, tiltott határátlépésekkel kapcsolatos bűncselekmények és emberkereskedelem elleni küzdelem magyar tapasztalatairól.

A 2019. évben a legfőbb ügyész magas rangú, nem ügyész szakmai partnerekkel is hivatalos tárgyalásokat folytatott:

A legfőbb ügyész március 1-jén fogadta az Európa Tanács Korrupció Elleni Államok Csoportja (GRECO) küldöttségét, amelynek tagjaival a GRECO IV. körös országértékelése során megfogalmazott, ügyészséget érintő ajánlások végrehajtásáról tárgyalt.

Március 25-én a montenegrói Parlament Adminisztratív Bizottságának delegációja tett látogatást a legfőbb ügyésznél. A megbeszélés során a küldöttség érdeklődésére a legfőbb ügyész ismertette a magyar ügyészi szervezet és az Országgyűlés kapcsolatát, valamint az ügyészségnek a mentelmi jog felfüggesztésével kapcsolatos hatáskörét.

Az igazságügyi miniszter meghívására Magyarországon tartózkodó Mohammed Auajjar marokkói igazságügyi miniszterrel június 19-én találkozott hivatalában a legfőbb ügyész.

Dr. Polt Péter november 21-én az Európai Bizottság Magyarországra látogató szakértőivel folytatott tárgyalást az Európai Szemeszter keretében.

5. Az ügyészség nemzetközi tevékenysége

5.1. A nemzetközi kapcsolatok

Az ügyészség nemzetközi tevékenységében jelentős részt tett ki a 2019. évben is a képzési jellegű, tapasztalatcsere célú nemzetközi rendezvényeken előadóként, szakértőként, illetve hallgatóságként való ügyészi részvétel, valamint a konkrét büntetőügyekben, külföldi igazságügyi hatóságokkal folytatott szakmai egyeztetés érdekében teljesített külföldi kiküldetés.

Az ügyészi szervezet 2019-ben 182 nemzetközi vonatkozású rendezvényen 290 fővel képviselte magát, amelyből 73 képzési jellegű programon, szemináriumon, tanulmányúton összesen 116 fő vett részt.

Konkrét büntetőügy kapcsán, külföldi igazságügyi társhatóságokkal folytatott szakmai egyeztetésen 31 alkalommal összesen 39 ügyész részvételére nyílt lehetőség. Ezek többsége az Eurojust által finanszírozott koordinációs értekezlet volt.

Az ügyészség nemzetközi szervezetekhez és európai uniós ügynökségekhez delegált kontaktpontjai 30 rendezvényen képviselték Magyarország Ügyészségét, további 20 fő 17 nemzetközi szakmai programon szakértőként vagy felkérésre tartott előadást.

A korábbi évekhez hasonlóan az ügyészeknek, alügyészeknek és ügyészségi fogalmazóknak számos nemzetközi továbbképzésen, így nemzetközi konferenciákon, szemináriumokon, tanulmányutakon való részvételre volt lehetőségük.

E programok szervezője és finanszírozója jelentős részben az Európai Igazságügyi Képzési Hálózat (EJTN) volt, amely szervezetnek a Legfőbb Ügyészség 2004 óta a tagja.

Az EJTN keretében 2019-ben is folytatódtak az egyhetes külföldi ügyészi csereprogramok, amelyek során nyolc ügyész tett látogatást európai uniós tagállami ügyészségeken, és fogadott külföldi ügyészeket hazánkban.

Az ügyészségi fogalmazók, alügyészek és nemrég kinevezett ügyészek részére ugyanezen szervezet által meghirdetett AIAKOS csereprogram keretében egy ügyészségi fogalmazó és négy alügyész töltött egy-egy hetet európai uniós tagállami igazságügyi képzési központok által szervezett szakmai programon, és fogadott öt külföldi ügyészségi fogalmazót Magyarországon.

A hosszú távú csereprogramban két ügyésznek volt lehetősége négy-négy hónap időtartamban nemzetközi szakmai tapasztalatot szerezni az Eurojustnál, Hágában.

Az EJTN által meghirdetett tanulmányutak során négy ügyész az Európai Unió Bíróságánál Luxemburgban, ugyancsak négy ügyész az Emberi Jogok Európai Bíróságánál Strasbourgban, két ügyész európai uniós intézményeknél Brüsszelben, egy-egy ügyész pedig Bécsben az Európai Unió Alapjogi Ügynökségénél, illetve a Hágai Nemzetközi Magánjogi Konferencia székhelyén tett látogatást.

Ugyanezen hálózat a bűnügyi együttműködés témakörében több szemináriumot is szervezett, amelyeken összesen húsz ügyész, míg az általuk meghirdetett angol szaknyelvi szemináriumokon három ügyész vett részt.

Az Európai Unió Bűnüldözési Képzési Ügynöksége (CEPOL) angol nyelvű képzésein öt ügyész, az EJTN-CEPOL közös szervezésű szemináriumain pedig három ügyész vett részt, ahol egyikük előadást is tartott.

Az Európai Jogi Akadémia (ERA) szemináriumán összesen négy ügyész, a budapesti Nemzetközi Rendészeti Akadémia (ILEA) által megrendezett különböző nemzetközi, szakmai képzéseken összesen tizenhat ügyész részvételére volt lehetőség.

Az Európa Tanács által szervezett szemináriumokon két ügyész, míg az Eurojust terrorizmus elleni küzdelemmel kapcsolatos szakértői értekezletén egy ügyész vett részt.

Az Európai Unió Szellemi Tulajdoni Hivatala (EUIPO) nemzetközi bűnügyi együttműködéssel kapcsolatos rendezvényén, valamint az Európai Csalás Elleni Hivatal (OLAF) rendezvényein is három-három ügyész vett részt.

Az ügyészség hatáskörébe tartoznak az OLAF által lefolytatott vizsgálatokkal összefüggő ügyek.

Az OLAF-fal történő együttműködés specialitását az adja, hogy az OLAF az Európai Bizottság ellenőrző szerve – a közvéleményben kialakult képpel ellentétben nem nyomozó hatóság –, amely belső (szervezeten belüli) és külső vizsgálatokat folytat le az Európai Unió költségvetéséből származó pénzeszközök szabályszerű felhasználásának ellenőrzése érdekében. Ebből következően az OLAF vizsgálatainak nem célja, hogy bűncselekmények elkövetőit felelősségre vonja vagy büntetőeljárásban felhasználható bizonyítékokat szerezzen be. Amennyiben az OLAF a vizsgálata során bűncselekmény gyanúját észleli, annak kivizsgálása érdekében ajánlással fordulhat az érintett tagállam igazságügyi hatóságaihoz.

A 2019. évben az OLAF összesen három igazságügyi ajánlást tett az ügyészi szervezetnek, ezek mindegyike csak 2020-ban érkezett meg a Legfőbb Ügyészségre. Mindhárom esetben az ajánlás és a vizsgálati eredményeket tartalmazó zárójelentés már folyamatban lévő nyomozásban került értékelésre.

Az OLAF ajánlásai és jelzései alapján indult ügyek közül a 2019. évben egy esetben vádemelésre, négy esetben (öt ajánlás vonatkozásában) pedig a nyomozás megszüntetésére került sor. Két ügyben az elsőfokú bíróság hozott nem jogerős, marasztaló ítéletet, egy ügyben a másodfokú bírósági eljárás zárult nem jogerős ítélettel, egy ügyben pedig a büntetőeljárás a Kúrián fejeződött be jogerős ítélettel.

5.2. A jogsegélyügyek

A bűnügyi jogsegély

Az államhatárokon átnyúló szervezett bűnözés és egyéb kedvezőtlen globális jelenségek elleni küzdelem miatt az igazságügyi hatóságok, így az ügyészségek nemzetközi együttműködése az utóbbi években, ahogy a múlt évben is, változatlanul intenzív volt. Ezt szemlélteti a következő ábra:

49. ábra

Az ügyészi szervekhez érkezett bűnügyi jogsegélykérelmek és a más államokba irányuló bűnügyi jogsegélyek száma a 2017–2019. években

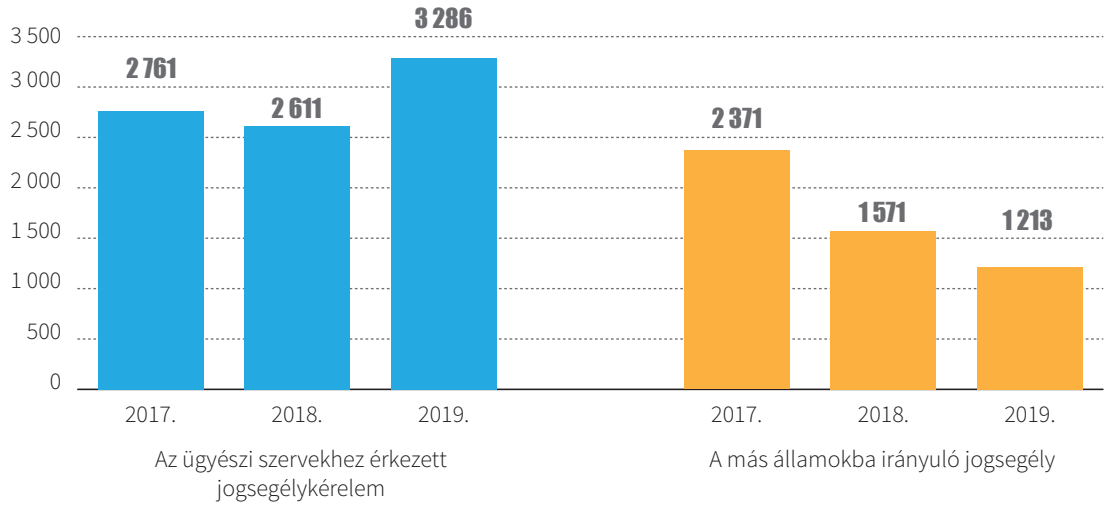

Az ügyészi szervekhez érkezett jogsegélykérelmek száma a 2018-as kisebb visszaeséshez képest 2019-ben emelkedést mutatott, ellentétben a más államokba irányuló jogsegélyek számával, ahol csökkenés volt tapasztalható.

Eljárási jogsegélyforgalom jellemzően vagyon elleni bűncselekmények, adó-, illetve költségvetési csalás bűntette, pénzmosás bűntette, embercsempészés és emberkereskedelem bűntette miatt indított büntetőeljárásokban fordult elő.

Az Európai Unió tagállamaival folytatott együttműködés a legjellemzőbb a jogsegélyügyek intézése körében, amelynek alapja az Európai Unió tagállamai közötti kölcsönös bűnügyi jogsegélyről szóló, 2000. május 29-én kelt egyezmény és az egyezmény 2001. október 16-án kelt kiegészítő jegyzőkönyve kihirdetéséről szóló 2005. évi CXVI. törvény.

Az Európai Unió tagállamainak viszonylatában zajló eljárási jogsegélyforgalomra vonatkozó, implementációs kötelezettséggel érintett közösségi szabályozás – a korábbi gyakorlattal szakítva – a kölcsönös elismerés és a jogharmonizáció jegyében a kettős büntethetőség mint megtagadási ok alkalmazását lényegesen szűkebb körben teszi lehetővé az európai nyomozási határozatok vonatozásában. Az alkalmazásban részt vevő uniós tagállamoktól büntetőeljárásban bizonyíték beszerzését célzó jogsegély 2017. május 23-ától kizárólag európai nyomozási határozat formájában, a büntetőügyekben kibocsátott európai nyomozási határozatról szóló 2014. április 3-i 2014/41/EU európai parlamenti és tanácsi irányelv (Irányelv) hazai jogba átültetett szabályai szerint kérhető, és az uniós tagállamoktól érkező európai nyomozási határozatokat is az Irányelv átültetett szabályai szerint kell végrehajtani.

A Legfőbb Ügyészség a 2019. évi vizsgálati terv alapján elvégezte az európai nyomozási határozat alkalmazásának vizsgálatát. A cél annak felmérése volt, hogy az ügyészségi gyakorlat mennyiben tesz eleget a vonatkozó eljárási szabályoknak, határidőknek, nyelvi követelményeknek, továbbá, hogy az európai nyomozási határozat mennyiben segíti elő a büntetőügyekben való hatékony tagállami igazságügyi együttműködést.

A 2018. év második félévében kibocsátott 296 és fogadott 654 európai nyomozási határozat vizsgálata alapján megállapítható volt, hogy az európai nyomozási határozatok kibocsátásának és végrehajtásának gyakorlata az Irányelv és az implementáló rendelkezések, valamint a Legfőbb Ügyészség által tartott országos képzéseken adott iránymutatások szerint zajlik.

Az uniós jogsegélyegyezményen kívül az Európa Tanács égisze alatt létrejött, a Strasbourgban, 1959. április 20-án kelt, a kölcsönös bűnügyi jogsegélyről szóló európai egyezmény és kiegészítő jegyzőkönyvének kihirdetéséről szóló 1994. évi XIX. törvény, illetve a második kiegészítő jegyzőkönyvet kihirdető, 2018. május 1-jén hatályba lépett, 2017. évi CLXXIII. törvény meghatározó jelentőségű a jogsegélyforgalomban.

A nem európai uniós és nem Európa tanácsi tagállamokkal két- vagy többoldalú nemzetközi egyezmények keretében, illetve viszonosság alapján folyik a büntetőügyekben való együttműködés.

Az elmúlt évek tapasztalatai azt mutatják, hogy az Európai Unió és az Európa Tanács tagállamaival folytatott közvetlen igazságügyi együttműködés bevált, zökkenőmentesen folyik. A más államokkal fennálló jogsegélykapcsolatok szintén kiegyensúlyozottak.

A Legfőbb Ügyészség a jogsegélyforgalomban központi igazságügyi hatóságként jár el, amely során dönt a nem európai uniós és a strasbourgi egyezmény második kiegészítő jegyzőkönyvét sem alkalmazó országokba történő jogsegélykérelmek továbbításáról, valamint fogadja a kül-

földi hatóságoktól hozzá címzett jogsegélykérelmeket. A Legfőbb Ügyészség bűnügyi jogsegélyforgalomban végzett tevékenységét a következő két ábra illusztrálja:

50. ábra

A Legfőbb Ügyészség által nem európai uniós államokba továbbított bűnügyi jogsegélykérelmek száma a 2017–2019. években

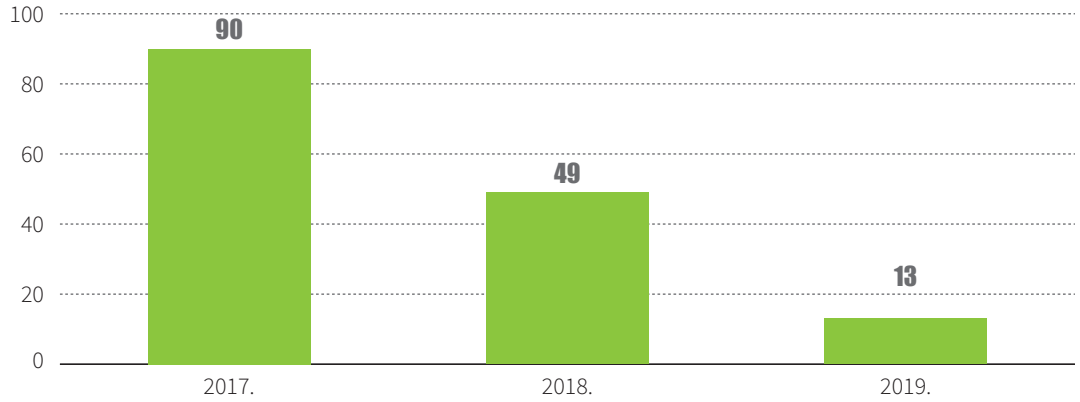

51. ábra

A Legfőbb Ügyészség által fogadott bűnügyi jogsegélykérelmek száma a 2017–2019. években

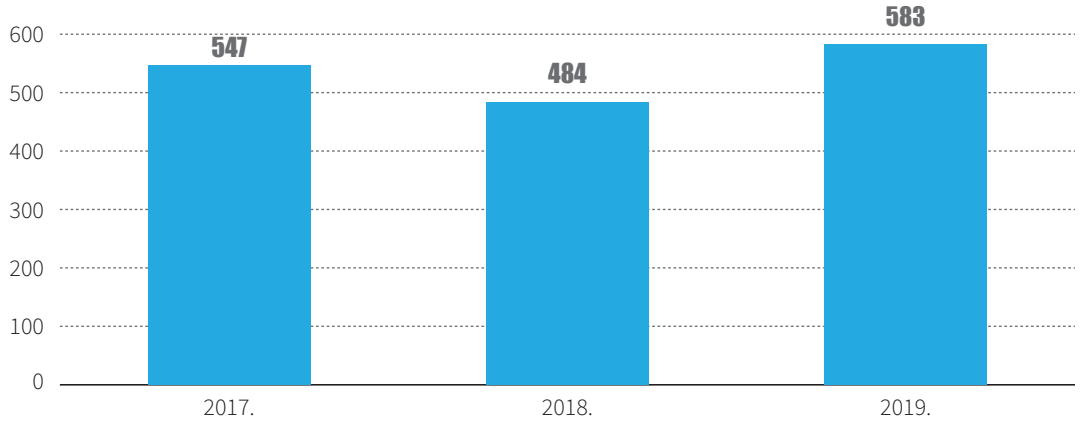

A Legfőbb Ügyészség által nem európai uniós államokba továbbított bűnügyi jogsegélykérelmek számának folyamatos csökkenését az magyarázza, hogy 2018. május 1-jétől lehetővé vált az igazságügyi hatóságok közötti közvetlen együttműködés az Európa Tanács tagállamai többségének viszonylatában is. A Legfőbb Ügyészség által fogadott bűnügyi jogsegélykérelmek száma ugyanakkor viszonylag egyenletes, mert tapasztalataink szerint nem minden Európa tanácsi tagállam tért át zökkenőmentesen a közvetlen együttműködésre.

Az igazságügyi hatóságok nemzetközi együttműködésének a legfőbb ügyész hatáskörébe utalt területe a külföldi államban folyamatban lévő büntetőeljárás átvétele, illetve a hazai büntetőeljárás külföldi államnak történő átadása. Az átvett és átadott eljárások számának alakulását a következő ábra szemlélteti:

52. ábra

A külföldi hatóságoktól átvett és a külföldi hatóságoknak átadott büntetőeljárások száma a 2017–2019. években

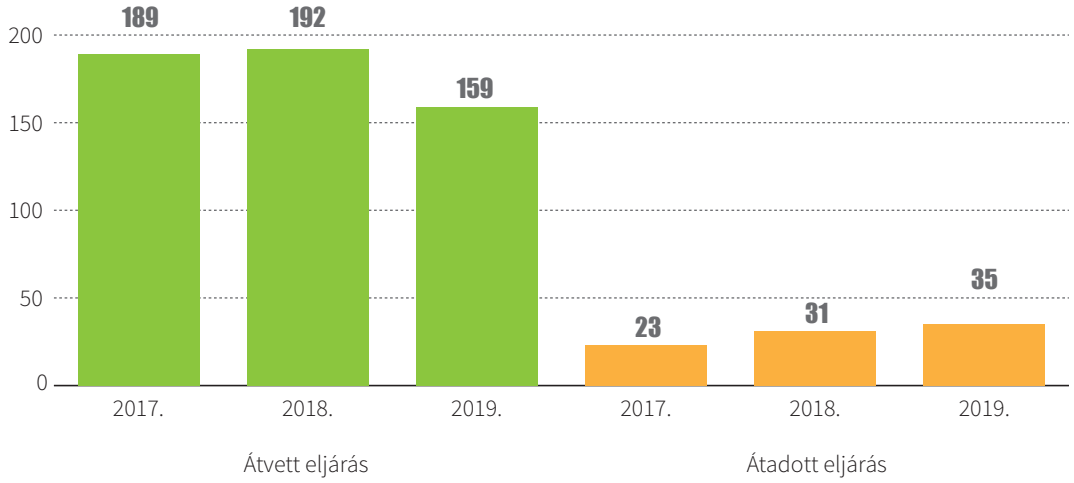

Az átvett büntetőeljárások számának csökkenése mögött a Legfőbb Ügyészség azon törekvése húzódik meg, hogy a vonatozó törvényi rendelkezéssel összhangban csak azok a külföldi államban folyamatban lévő büntetőeljárások kerüljenek átvételre, amelyek esetében – különösen az elkövetés helyére, a terhelt tényleges tartózkodási helyére vagy a sértett érdekeire figyelemmel – célszerű, hogy azokat Magyarországon folytassák le. Ugyanezen törvényi célszerűségi szempontok alapján kerül sor a magyar büntetőeljárások más államok hatóságai részére történő felajánlására.

A legfőbb ügyész a 2019. évben 2 ügyben (2018: 4, 2017: 5) tett feljelentést külföldi államnál olyan külföldi állampolgár által külföldön elkövetett bűncselekmény miatt, amelynek gyanúját hazai büntetőeljárásban beszerzett adatok támasztották alá.

Nem magyar állampolgár által külföldön – többségében magyar állampolgár, illetve a magyar jog alapján létrejött jogi személy és jogi személyiséggel nem rendelkező egyéb jogalany sérelmére – elkövetett bűncselekmény tárgyában Magyarországon tett feljelentés alapján 550 esetben (2018: 775, 2017: 784) döntött a legfőbb ügyész a büntetőeljárás megindításának kérdésében. Ebből 14 esetben (2018: 24, 2017: 20) elrendelte a hazai büntetőeljárás megindítását. A hazai büntetőeljárás megindításának hiányában a bűncselekmény elbírálására joghatósággal rendelkező európai uniós tagállamba továbbította az ügyészség a sértett feljelentését.

A regisztrált bűncselekmények külföldi állampolgár elkövetőinek száma 2019-ben 4529 volt. Közülük a legtöbben román (1117), ukrán (536), szerb (427), szlovák (252), osztrák (248) és német (164) állampolgársággal rendelkeztek.

A bíróság 2019-ben 314 külföldi állampolgár (2018: 230, 2017: 434) letartóztatását rendelte el. A letartóztatott személyek közül előfordult például román (55), szerb (54), ukrán (40), szír (19), szlovák (13), valamint bolgár és horvát (10-10) állampolgárságú terhelt.

2019-ben a regisztrált bűncselekmények külföldi állampolgárságú sértettjeinek száma 4425 volt. Külföldiek sérelmére továbbra is zömmel vagyon elleni bűncselekményeket követtek el Magyarországon.

A szabálysértési jogsegélyügyek

A szabálysértési jogsegélyügyekhez kapcsolódó ügyészi tevékenység alakulását a következő ábra szemlélteti:

53. ábra

A szabálysértési jogsegélyügyek száma a 2017–2019. években

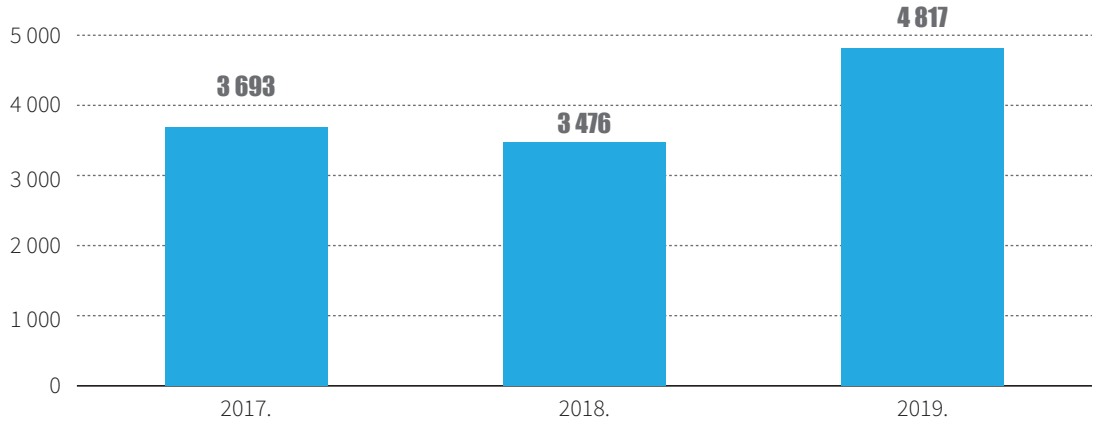

A szabálysértési jogsegélyügyek száma a megelőző évhez képest jelentősen, 38,6%-kal emelkedett. A szabálysértési jogsegélyügyek túlnyomó többsége – közel 98%-a, 4716 ügy – külföldi hatóságoktól érkezett. A magyar hatóságok 101 ügyben kértek jogsegélyt, amelyben eljárási cselekmény foganatosítására tettek előterjesztést.

A külföldi hatóságok előterjesztései 3831 esetben adatközlésre, 878 esetben kézbesítésre irányultak, míg 7 ügyben eljárási cselekmény foganatosítását kérték. Az adatközlési kérelmek számának mintegy 62%-os emelkedése (2019: 3831, 2018: 2361) arra vezethető vissza, hogy a közvetlen adatcserére csak 8 kiemelt szabálysértés (pl. sebességtúllépés) elkövetése esetében van mód, ugyanakkor a közúti közlekedési szabályok betartásának ellenőrzése a környező uniós tagállamokban, főként Ausztriában szigorodott. Számos esetben a hólánc használatának, a jármű kivilágításának hiánya, a követési távolság be nem tartása és egyéb szabálytalanságok miatti eljárásban is igénybe veszik a jogsegélyt.

A magyar hatóságok jogsegély kérelmét 81%-ban teljesítették a külföldi hatóságok, szemben a tavalyi év 74%-os teljesítési arányával.

A magyar szabálysértési hatóságok által külföldi hatóságokhoz tett megkeresések címzettjei megoszlásának évenkénti alakulását a következő ábra mutatja:

54. ábra

A magyar hatóságok jogsegély iránti megkeresései a 2017–2019. években

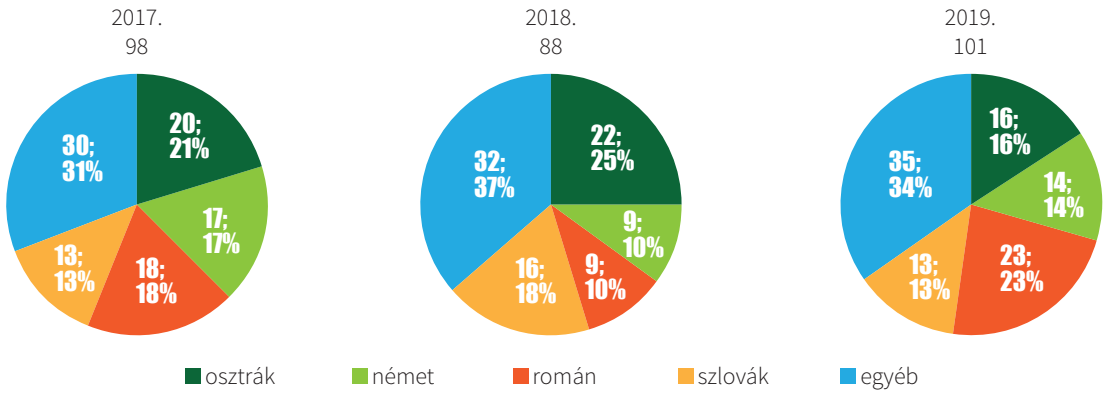

A diagramokból láthatóan a magyar hatóságok szabálysértési eljárási jogsegély kérelmeinek kétharmada Romániába, Ausztriába, Németországba és Szlovákiába irányult, jellemzően közlekedési szabályszegések miatt folytatott eljárásokban tanú vagy eljárás alá vont személy meghallgatásának foganatosítása érdekében. A többi ügyben lengyel, cseh, angol, szlovén, francia, svéd, belga, bolgár, luxemburgi és görög hatóságokhoz továbbítottunk eljárási jogsegély kérelmeket.

5.3. Az Eurojust magyar nemzeti tag tevékenysége

Az Eurojust az Európai Unió Tanácsa 2002/187/IB határozatával létrehozott, és az Eurojust megerősítéséről szóló 2009/426/IB határozatával (Eurojust határozat) módosított, a tagállamok közötti büntető igazságügyi együttműködés Hágában működő szerve. Feladata, hogy előmozdítsa a határokon átívelő súlyos, szervezetten elkövetett bűncselekmények elleni küzdelmet, a tagállamokban indított büntetőeljárások összehangolását, az igazságügyi együttműködésre irányuló megkeresések teljesítését. Döntéshozó szerve a tagállamok által delegált nemzeti tagokból álló Kollégium, amely tagjai sorából elnököt és alelnököket választ. A nemzeti tagok és a Kollégium munkáját EU alkalmazottakból álló adminisztráció támogatja.

Magyarország 2004 óta tagja az Eurojustnak. Az Ütv. felhatalmazása alapján a részvétellel kapcsolatos feladatokat az ügyészség teljesíti, amely az Eurojust keretein belüli együttműködést prioritásként kezeli. Magyarországot nemzeti tagként főosztályvezető-helyettes ügyész képviseli a szervezet hágai székhelyén. A magyar nemzeti tag kiküldetése alatt kizárólag a magyar ügyészséggel áll szolgálati viszonyban. A nemzeti tag helyettese és asszisztense is ügyészek, akik hazai munkavégzési helyükön teljesítik a hágai nemzeti szekcióhoz és a hazai Eurojust nemzeti koordinációs rendszerhez kapcsolódó feladataikat.

A magyar nemzeti tag tevékenységét Hágában kiküldött nemzeti szakértőként 6 havi váltásban egy-egy ügyész segíti. Az Eurojusttal és az Európai Igazságügyi Hálózattal (EJN) kapcsolatos ügyészi feladatokat legfőbb ügyészi utasítás rögzíti.

Az Európai Unió Büntető Igazságügyi Együttműködési Ügynökségéről (Eurojust) és a 2002/187/IB tanácsi határozat felváltásáról és hatályon kívül helyezéséről szóló, 2018. november 14-i 2018/1727/EU parlamenti és tanácsi rendelet (Eurojust rendelet) 2019. december 12-én lépett hatályba, felváltva ezzel a korábbi Eurojust határozatot. Az Eurojust rendelet célja az Eurojust működési hatékonyságának növelése és ennek érdekében új irányítási modell létrehozása, valamint az átláthatóság fokozása volt.

Az Eurojust 2019-ben összesen 7804 folyamatban lévő ügyben járt el, támogatva ezzel a tagállamok és egyes harmadik államok, így az USA, Norvégia, Svájc, Ukrajna, Észak-Macedónia és Montenegró összekötő ügyészei által előterjesztett igazságügyi megkereséseket. A Kollégium által regisztrált új igazságügyi megkeresések száma 3892 volt, amely 17%-os növekedést jelent az előző évhez képest (2018: 3317). A regisztrált ügyeken belül a konkrét büntetőeljárásokhoz kapcsolódó ügyek tárgyát – mennyiségi sorrendben – az alábbi bűncselekmények képezték: csalás (1035), pénzmosás (484), kábítószer-kereskedelem (425), emberkereskedelem (174), bűnszervezet (293), számítástechnikai bűncselekmények (111), terrorizmushoz (87), valamint illegális bevándorláshoz (85) kapcsolódó bűncselekmények, vesztegetés (65), az EU pénzügyi érdekei ellen elkövetett egyéb bűncselekmények (50) és környezetkárosítás (11).

A nemzeti tagokat és az adminisztratív állományt is magában foglaló 313 fős Eurojust, más igazságügyi és belügyi ügynökségekhez képest szerény költségvetése mellett is kiemelten foglalkozott a kiberbűncselekményekkel, valamint a terrorizmushoz és az illegális bevándorláshoz kapcsolódó bűnügyekkel és az ezek elleni küzdelemhez szükséges szervezeti feltételek biztosításával.

Az Eurojust magyar nemzeti szekciója a 2019. évben a tagállami arányokat meghaladóan, összesen 386 ügyben járt el (2018: 319), amelyek közül 250 hazai, 136 pedig külföldi kezdeményezésű ügy volt. A hazai megkeresésekből 37 Eurojust ügy ideiglenesen vagy véglegesen az EJN ügyészségi, bírósági, valamint magyar Igazságügyi Minisztériumhoz delegált kontaktpontjaihoz került, akik ezen ügyekben hatékonyan intézkedtek. A magyar nemzeti szekció 386 ügye az összes Eurojust ügy (7804) 4,9%-át tette ki.

55. ábra

A magyar nemzeti szekció által intézett ügyek és az elektronikus formanyomtatványon (Art13HU) érkezett jelentések száma a 2017–2019. években

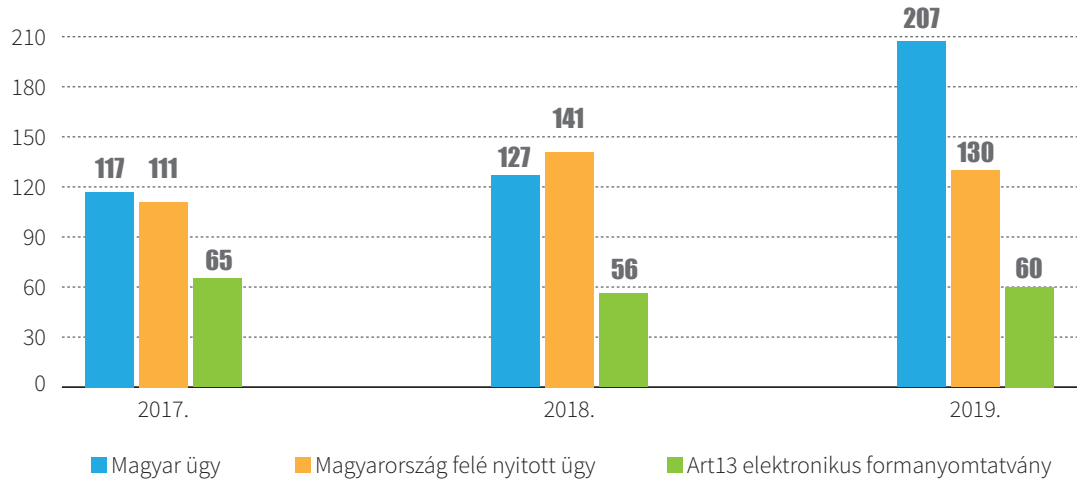

A magas számban érkező 250 hazai megkeresésből az Eurojust magyar nemzeti szekciója 63%-kal több ügyet nyitott meg hivatalosan a Kollégium előtt mint az előző évben. A magyar kezdeményezésű ügyek ezzel az Eurojust új ügyeinek 5,3%-át tették ki, amely alapján Magyarország az 5. legtöbb ügyet nyitó tagállam, és csak Németország (383), Olaszország (374), Franciaország (238) és – csupán 1 üggyel – Görögország (208) előzi meg ebben az aktivitási sorrendben. A jelentős növekedés mögött a Legfőbb Ügyészség országos célvizsgálata, folyamatos oktatási tevékenysége és az Eurojustra vonatkozó kedvező gyakorlati tapasztalatok országos elterjedése áll, valamint már megmutatkozott a bírói megkeresések számának növekedése is. Az országos jelentőségű, nagyobb nyilvánosságot kapott büntetőügyek nemzetközi vonatkozásai, mint például a nemzetközi terrorizmussal vagy a dunai hajóbalesettel kapcsolatos ügyek, jellemzően megjelentek az Eurojust gyakorlatában is.

A Magyarország közreműködését igénylő 136 külföldi megkeresésből a Kollégium előtt is megnyitott ügyek száma 7,8%-kal volt kevesebb, mint az előző évben. Ezzel Magyarország a 13. helyet foglalja el a legtöbbet megkeresett tagállamok sorában.

A több tagállamot érintő súlyos és szervezetten elkövetett bűncselekmények ügyeiben, különösen a joghatósági összeütközések miatt koordinációt igénylő ügyekben az Eurojust határozat 13. cikke alapján összesen 60 hazai kötelező (ún. Art13) jelentés érkezett az Eurojust magyar nemzeti szekciójához, amely az Eurojusthoz érkezett összes Art13 jelentés 44%-a. Magyarország ezzel továbbra is magasan vezeti ezen jelentési kötelezettség teljesítését.

A 2019. évben 25 két- vagy többoldalú koordinációs értekezleten vett részt az Eurojust magyar nemzeti szekciója, amely az összes Eurojust koordinációs értekezlet közel 6%-át tette ki. Ezeken a koordinációs értekezleteken 26 magyar ügyész képviselte személyesen is álláspontját, és ezek megszervezésére 12 esetben már magyar kezdeményezés alapján került sor. A koordinációs értekezletek mellett 5 alkalommal az eltervezett akciónapokhoz kapcsolódó regisztrált koordinációs központ (2018: 3) tevékenységében is részt vettek a hazai igazságügyi képviselők, amely az összes Eurojust által szervezett koordinációs központ 18%-a.

Az Eurojust egyik alapvető feladata, hogy kezdeményezi és koordinálja a közös nyomozócsoportokra vonatkozó megállapodásokat, segíti harmadik államok bevonását, pályázatok útján finanszírozza az együttműködést és az egyes bűnügyi költségeket. Az Eurojust magyar nemzeti szekciója 7 magyar részvételű közös nyomozócsoport létrehozására irányuló megállapodás megkötésében és a megalakult közös nyomozócsoport működésében vett részt, amely az összes, az Eurojust által támogatott közös nyomozócsoportok közel 7%-a. A 2019. évben magyar részvétellel összesen 17 közös nyomozócsoport működött, amelyek közül 6, összesen 110.313 euró – Eurojust által nyújtott – pénzügyi támogatásban részesült.

Az Eurojust feladatai ellátása során közvetlenül együttműködik más uniós ügynökségekkel, továbbá felkérésre szakmai vélemény biztosításával közreműködik az európai uniós jogalkotás

egyes előkészítő fázisaiban. Az Eurojust magyar nemzeti tagja a hamisításokkal kapcsolatos ügyekben képviseli az Eurojustot az Európai Unió Szellemi Tulajdoni Hivatala, a hamisításokkal foglalkozó európai ügyészi hálózat és az Europol előtt, továbbá részt vesz az Eurojust több kollégiumi állandó munkacsoportjának tevékenységében. A műveleti tevékenységhez kapcsolódó tapasztalatok megosztása érdekében a magyar nemzeti tag az Eurojust képviseletében 13 hazai és 5 külföldi szakmai értekezleten tartott előadást.

6. Az ügyészség személyügyi helyzete

6.1. A személyügyi helyzet

Az egyes büntetőjogi tárgyú és más kapcsolódó törvények módosításáról szóló 2018. évi CXXII. törvény 2019. január 1-jével módosította az Üjt. fegyelmi biztos megbízására vonatkozó rendelkezéseit.

A kormányzati igazgatásról szóló 2018. évi CXXV. törvény 2019. március 1-jével hatályos módosítása az új kormányzati igazgatási struktúra bevezetésével összefüggésben meghatározta azoknak a szerveknek a körét, ahol a közigazgatási, illetve jogi szakvizsgához kötött munkakörben ténylegesen ledolgozott egy év megalapozhatja az ügyészi kinevezést.

Az egyes törvényeknek az egyfokú járási hivatali eljárások megteremtésével összefüggő módosításáról szóló 2019. évi CXXVII. törvény alapján 2019. december 20-ától elhagyásra került az Üjt.-ből a legfőbb ügyész vonatkozásában a felső korhatár, továbbá a módosítás pontosította a pályázat nélkül betölthető ügyészi álláshelyekre vonatkozó szabályozást.

Magyarország 2019. évi központi költségvetéséről szóló 2018. évi L. törvény 64. §-ának (2) bekezdése alapján az ügyészi illetményalap a 2019. évben 453.330 forint volt.

A személyügyi területet érintően az elmúlt évben hat legfőbb ügyészi utasítás kiadására került sor, amelyek közül négy módosító, kettő újraszabályozó utasítás volt. Az újraszabályozás a lakáscélú munkáltatói kölcsön és a munkaidőn kívüli ügyészi szolgálat rendelkezéseit érintette. A szabályozás tárgyát tekintve nóvum a 2019. január 1-jétől hatályos, az alügyészek, az ügyészségi fogalmazók, a tisztviselők és az írnokok teljesítményértékeléséről szóló legfőbb ügyészi utasítás, amelynek megalkotásával törvényi kötelezettségének tett eleget az ügyészi szervezet.

Az ügyészi szervezet legfőbb ügyész által megállapított (engedélyezett) álláshelyeinek száma a tavalyi év végén 4763 volt. Ezen belül az ügyészi, alügyészi, ügyészségi fogalmazói és ügyészségi megbízotti álláshelyek száma az elmúlt évben a következők szerint változott:

56. ábra

Az engedélyezett és betöltött ügyészi, alügyészi, ügyészségi fogalmazói és ügyészségi megbízotti létszám alakulása a 2019. évben

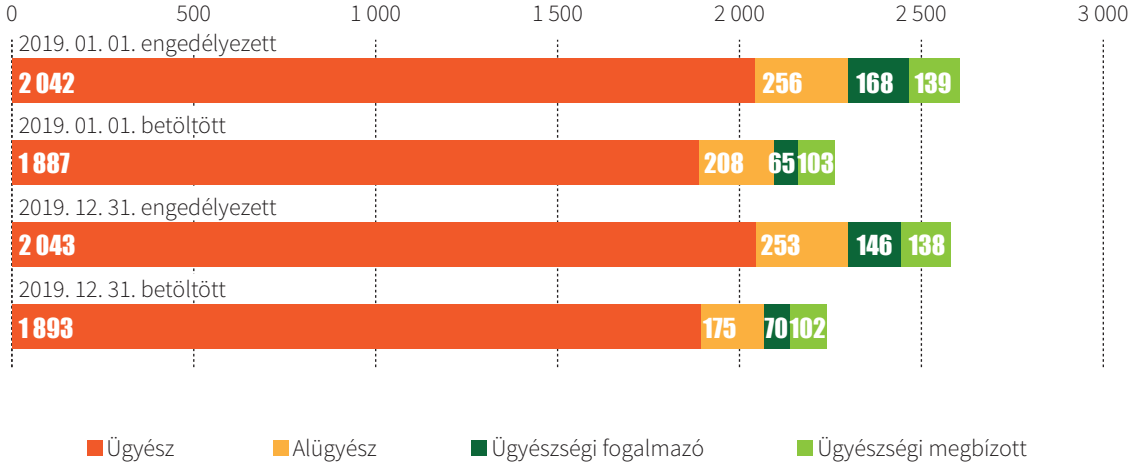

Az engedélyezett ügyészi álláshelyekből a szervezeti egységek között felosztott ügyészi álláshelyek száma a 2019. január 1-jei állapothoz képest az év végéig minimálisan nőtt, 2004-ről 2008-ra. A központi tartalékban lévő, fel nem osztott ügyészi álláshelyek száma a 2019. év végén 35 volt, amelyből 1 álláshelyet ideiglenesen alügyészi álláshelyként használtunk fel.

Az egységes ügyészségi nyomozás szervezeti átalakítása folytán a Központi Nyomozó Főügyészség – az ezzel járó többletfeladatokra figyelemmel – új ügyészi, tisztviselői, írnoki és fizikai alkalmazotti álláshelyekben részesült, amelyeket azon főügyészségek álláshelyei közül csoportosítottunk át, ahol az ügyészségi nyomozás megszűnése miatt a munkateher csökkent.

Az ügyészi utánpótlás biztosítása érdekében a szervezeti egységek között ténylegesen felosztott ügyészi álláshelyekből 1, valamint – az előbbiekben említettek szerint – a központi tartalékban lévő ügyészi álláshelyekből 1 betöltetlen álláshelyet ideiglenesen alügyészi álláshelyként használtunk fel, amelyek 2019. december 31-én betöltöttek voltak. Az alügyészek ügyészi kinevezése esetén az álláshelyeket ismét ügyésziként tartjuk nyilván.

A 2019. év végén a szervezeti egységek között felosztott ügyészi álláshelyek közül a betöltetlenek száma 115 volt. 2019. december 31-én 6 ügyész rendelkezési állományban volt.

A 2019. év végére az engedélyezett alügyészi és ügyészségi fogalmazói álláshelyek száma csökkent 3 alügyészi és 22 ügyészségi fogalmazói álláshely tisztviselői, írnoki és fizikai alkalmazotti álláshellyé alakítása folytán.

Az ügyészek, alügyészek, ügyészségi fogalmazók számát és a nemek arányát a következő ábra mutatja:

57. ábra

Az ügyészek, alügyészek, ügyészségi fogalmazók számának és nemek szerinti arányának alakulása a 2017–2019. években

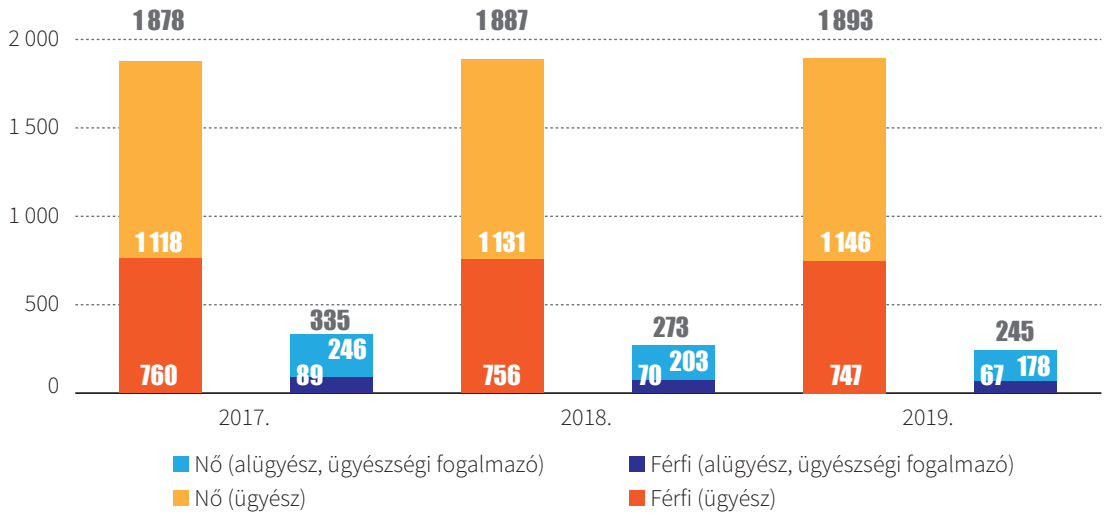

Az ügyészi szervezetben a nemek aránya – az előbbi ábrából láthatóan – továbbra sem kiegyenlített. Az ügyészi utánpótlást jelentő ügyészségi fogalmazók és alügyészek között a nők aránya közel 73%-os, az ügyészek esetében pedig közel 61%-os a nők többsége.

Az életkori megoszlást a következő ábra mutatja:

58. ábra

Az ügyészek életkor szerinti megoszlása a 2019. évben

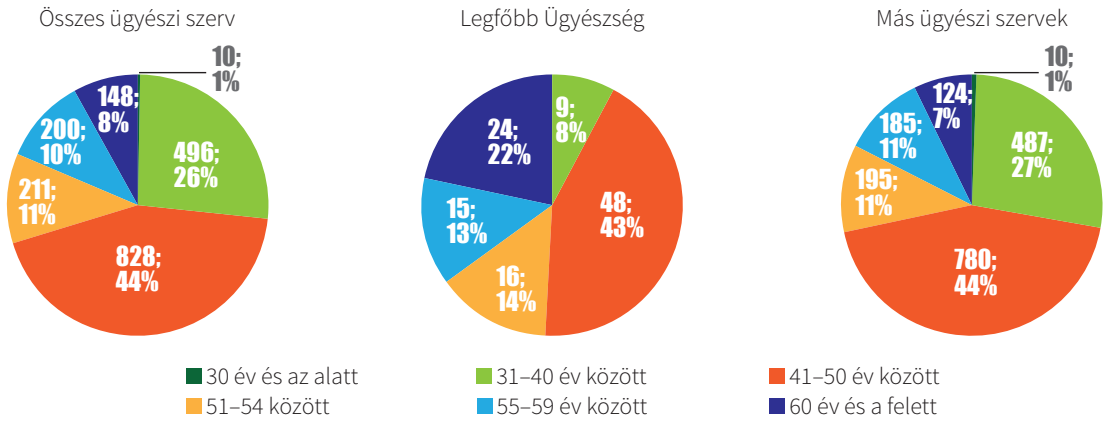

Az ügyészek közel 70%-a 31 és 50 év közötti fiatalabb, illetve középkorú korcsoportba tartozott, azon belül is a rendszerint már komoly szakmai tapasztalattal rendelkező 41 és 50 év közötti korosztály tagjai voltak nagyobb számban jelen. A 60 év feletti létszám 148 főt tett ki, a következő 5 évben az ő nyugdíjazásuk várható.

2019-ben összesen 56 ügyészi, 26 vezető állású ügyészi és 6 magasabb vezető állású ügyészi (összesen 88), továbbá 12 alügyészi és 25 ügyészségi fogalmazói álláshelyre írtunk ki pályázatot.

A 2019. évben 42 ügyészi, 15 alügyészi és 23 ügyészségi fogalmazói kinevezés volt. (A 2018. évben 62 ügyészi, 42 alügyészi és 9 ügyészségi fogalmazói kinevezés történt.)

A szolgálati viszony megszűnések a következők szerint alakultak:

59. ábra

A szolgálati viszony megszűnések okai a 2017–2019. években

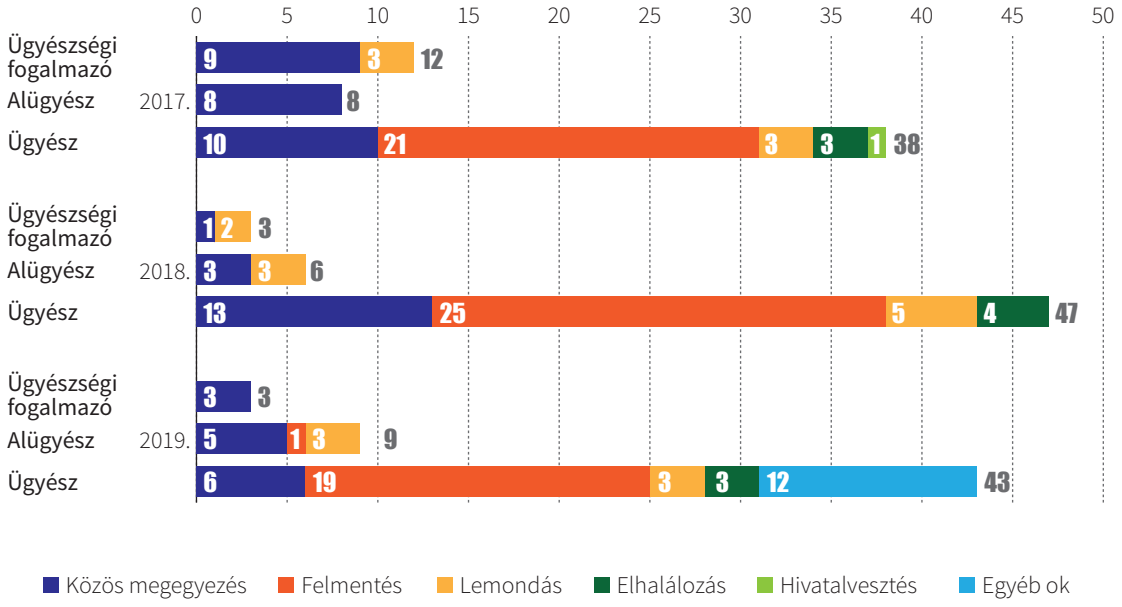

Az ügyészek körében a tavalyi évben kis mértékben csökkent a szolgálati viszony megszűnések száma. Az ügyészi szolgálati viszony megszűnések több mint felét az öregségi nyugdíjkorhatár betöltése miatti felmentés, valamint az ábrában egyéb okként megjelölt, a hivatásgyakorlás felső korhatárának betöltése miatti szolgálati viszony megszűnés jelentette. Az alügyészek esetében a 2019. év számai nem térnek el lényegesen a 2018. évi adatoktól. A 2019. évben a 2018. évivel azonos számú ügyészségi fogalmazó hagyta el az ügyészi szervezetet.

A 2019. évben 13 esetben indult fegyelmi eljárás, ami az ügyészi szervezet közel 4400 fős létszámához viszonyítva nem tekinthető számottevőnek (a 2018. évben 12, a 2017. évben 16 eljárás indult). A kiszabott büntetések közül még mindig az enyhébb súlyúak domináltak.

6.2. Az ügyészségi alkalmazottak képzése, továbbképzése

A 2006-ban létrehozott Magyar Ügyészképző Központban az ügyészségi fogalmazókat 1 három-napos, 2 négynapos, valamint 3 ötnapos, az alügyészeket 2 négynapos tanfolyamon képeztük. Az ügyészségi fogalmazók és alügyészek továbbképzéséhez továbbra is hozzájárultak mindazok

a szakmai rendezvények, pályázatok, amelyeken lehetőségük nyílt a részvételre (XXX. Szakmai Tudományos Konferencia, Kozma Sándor Tudományos Pályázat, tanfolyamok, konferenciák stb.).

Az ügyészek részére 18 központi tanfolyamot szerveztünk. A tisztviselők és az írnokok 8 továbbképzésen vehettek részt. A szolgálati felettesek 3065 résztvevőt jelölhettek mintegy 110 oktatási napra.

A magasabb vezető állású ügyészek számára tartott vezetői tréning mellett megszerveztük a büntetőjogi és a közjogi szakágat irányító főügyészhelyettesek tanácskozását. Egy-, két-, háromnapos központi tanfolyamokon vettek részt többek közt a büntetés-végrehajtási törvényességi felügyeleti és jogvédelmi szakterület ügyészei, a büntetőbírósági csoportvezetők és beosztott ügyészek, a fiatalkorúak ügyészei, az informatikai területet irányító ügyészek, a kezdő ügyészek, a közérdekvédelmi szakterület ügyészei, a közlekedési ügyészek, valamint a sajtószóvivők. A kriminalisztikai tanfolyam háromszor, a büntetőjogi szakágat irányító főügyészhelyettesek és a nyomozó ügyészek továbbképzése kétszer egyhetes egységben folyt.

A terrorizmus és pénzmosás elleni küzdelem részeként egynapos tanfolyamot szerveztünk. A terrorizmus és pénzmosás finanszírozásának nemzetközi jellegére figyelemmel a nemzetközi jogsegély-ügyintézés támogatására az Eurojusttal együttműködésben 5 helyszínen regionális továbbképzéseket szerveztünk. A számítógépes bűnözéssel foglalkozó ügyészi hálózatban a főügyészségenként kijelölt ügyész és informatikus tagok kétszer egynapos képzést kaptak.

A nem ügyészi állományon belül a gazdasági és pénzügyi vezetőket, a pénzügyi feladatokat ellátó ügyészségi alkalmazottakat, az informatikusokat, az irodavezetőket, a legfőbb ügyészségi tisztviselőket és írnokokat, a munka- és tűzvédelmi megbízottakat, a munkavédelmi képviselőket, valamint a statisztikusokat képeztük tovább. Az egységes nyomozó hatósági és ügyészségi bűnügyi statisztikai rendszerben történő adatrögzítés és feldolgozás eredményességének támogatását a statisztikai tevékenységet végző tisztviselők oktatásával folytattuk.

A szervezet anyagi lehetőségeihez mérten továbbra is támogattuk a posztgraduális tanulmányokat és a szakmai idegen nyelvi képzést. Új tanulmányi szerződésben 24 ügyészségi alkalmazott, köztük 15 ügyész, 7 tisztviselő és 2 írnok vállalt kötelezettséget tanulmányok folytatására.

Az ügyészség a továbbképzési tevékenységét érintően rendszeresen szolgáltat adatot, tesz észrevételeket hazai és nemzetközi szervezetek megkeresésére. A tárgyévben kormányzati megkeresések alapján 8 esetben került sor adatközlésre.

7. Az ügyészség kommunikációs tevékenysége

Az ügyészségi kommunikáció 2019-ben megtartotta a korábbi évek kimagasló eredményeit. A fellebbviteli főügyészségek és a főügyészségek az elmúlt évben is közel nyolcezer nyilatkozatot tettek, és sajtóközleményt adtak ki. Mindez azt mutatja, hogy az ügyészség immár tartósan

magas szinten és nagy számban, proaktívan teljesíti a nyilvánosság tájékoztatásának összetett feladatát.

A 2018-as évhez képest tizenöt szervezeti egység – tizenegy főügyészség és négy fellebbviteli főügyészség – tovább növelte a sajtóaktivitását. A legnagyobb mértékű sajtómunkát 2019-ben is a Fővárosi Főügyészség végezte.

60. ábra

A fellebbviteli főügyészségek és a főügyészségek sajtóközleményeinek és nyilatkozatainak száma a 2017–2019. években

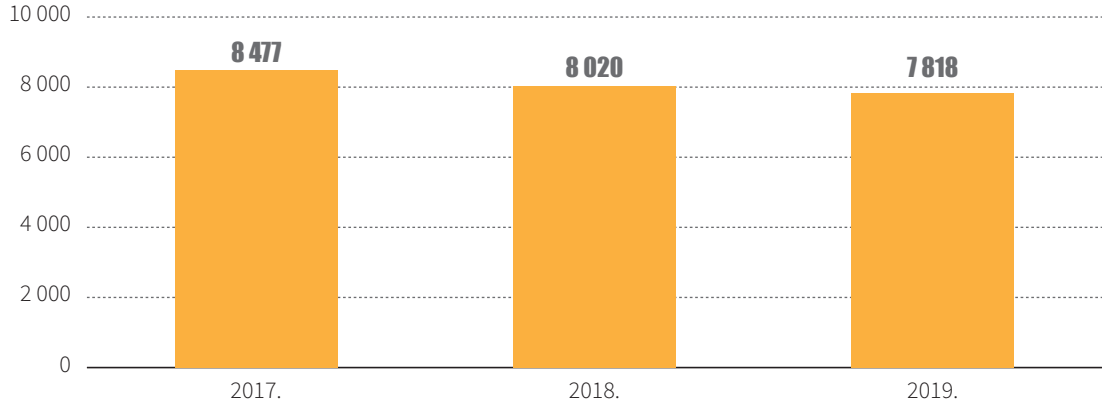

A Legfőbb Ügyészség a heti összesített sajtójelentések elemzésével, a tapasztalatok összegzésével, köriratokkal és eseti állásfoglalásokkal, egyéni és csoportos képzések szervezésével, az ügyészség hivatalos honlapja sajtó rovatának szerkesztésével segítette és koordinálta a fellebbviteli főügyészségek és a főügyészségek sajtómunkáját.

A főügyészségek éltek a Be. adta szélesebb kommunikációs hatáskörrel, így a büntetőeljárás bírói szakában is egyre gyakrabban tájékoztatták a nyilvánosságot az ügyészség intézkedéseiről.

Az eljárási törvény új jogintézményeinek bemutatása az egyes büntetőügyeken keresztül egész évben folyamatos volt a főügyészségek részéről.

A sértettek érdekeinek hatékony képviselete, illetve a kiskorúak védelme kiemelt fontosságú, ezért az ügyészség az ilyen jellegű témákról rendszeresen tájékoztatta a nyilvánosságot.

A főügyészségek egyre több közérdekvédelmi tárgyú sajtóközleményben számoltak be a szakág tevékenységéről, bemutatva ezáltal szervezetünk sokoldalúságát.

Továbbra is stabil, jól működő munkakapcsolatot ápoltak az ügyészségi szóvivők a társszervek kommunikációért felelős képviselőivel, valamint nagy hangsúlyt fektettek a helyi sajtóval való kapcsolattartásra.

Az ügyészség sajtókommunikációjában a minőségi szempontok között változatlanul kiemelt helyet foglalt el a közérthetőség. A szóvivők képzésén továbbra is nagy hangsúlyt fektettünk arra, hogy miként lehet összetett jogi kérdésekről, bonyolult ügyekről is közérthetően nyilatkozni.

A nyilvánosság számára – a törvényi kereteknek megfelelően – az ügyészség hivatalos honlapjára továbbra is rendszeresen közzétettünk kép- és videóanyagokat.

8. Az ügyészségi informatikai és statisztikai tevékenység

8.1. Az ügyészségi informatika

Az informatika napjainkra szerteágazóan beépült a jogi munkafolyamatokba. A hatékony igazságszolgáltatáshoz nélkülözhetetlen a folyamatos, egyben gyors és megbízható információcsere. Számos jogszabály tartalmaz olyan rendelkezéseket, amelyek már nem csak lehetőségként, hanem kötelezően írják elő az elektronikus kapcsolattartást.

Az Elektronikus Ügyintézési Rendszer (eÜR) használatával az ügyészségen folyamatosan biztosított az E-ügyintézési tv., az eljárási törvények és más vonatkozó jogszabályok rendelkezéseinek megfelelő elektronikus ügyintézés és az együttműködő szervekkel való elektronikus kapcsolattartás.

A 2019. évben az ügyészség – az eÜR útján – az előző évhez képest 13%-kal több érdemi küldeményt (iratcsomagot) fogadott (2019: 1.538.415, 2018: 1.361.100), és 13,6%-kal több iratcsomagot küldött (2019: 998.413, 2018: 878.760) a társhatóságokhoz.

Az ügyészségi szervezeti stratégia kiemelten kezeli az ügyészségnek a jogszabályok által előírt, számítástechnikán alapuló adatáramlásba történő teljes körű bekapcsolását, az adminisztrációs munkateher csökkentését, az ügyészség munkáját támogató nyilvántartások minél szélesebb körű elérhetőségének biztosítását.

Az ügyészség országos, minden telephelyet érintő távadatátviteli hálózatot működtet. Az ehhez szükséges integrált adat- és központi internet szolgáltatásokat a Nemzeti Infokommunikációs Szolgáltató Zrt. (NISZ Zrt.) biztosítja, az adatvédelmi és biztonsági szempontból lényeges hálózati eszközök tulajdon- és üzemeltetési jogával az ügyészség rendelkezik. Az elektronikus ügyintézés és a belső informatikai szolgáltatások megfelelő színvonala érdekében folyamatosan fejlesztjük e hálózatot. A társszervekkel történő zavartalan elektronikus kommunikáció érdekében 2019-ben tovább bővítettük a központi kiszolgáló rendszereink kapacitását.

Az ügyészségi informatikai szolgáltatások kiterjednek az internet elérésére, a gyors információátadást biztosító elektronikus levelezésre, az ügyészségi munkát támogató – ügyészségi, illetve külső fejlesztésű – adatbázisok, nyilvántartások lekérdezésére. Az ügyészségi alkalma-

zottak jogosultságaiknak megfelelően érik el az e-hálózatot, amely folyamatosan biztosítja a munkájukhoz szükséges alkalmazások, adatok online elérését.

Rendkívül hatékonnyá teszi az ügyészségi munkavégzést, hogy egyes informatikai szolgáltatások az ügyészségen kívül is elérhetők. Ennek érdekében munkaállomásként egyre több esetben olyan eszközöket biztosítunk, amelyek az irodai munkavégzést a meglévő monitorok és egyéb perifériák használatával, míg az irodán kívüli tevékenységet – megfelelő biztonsági intézkedések mellett – mobilitásukkal támogatják. Az ügyészek jelentős része hordozható számítógéppel rendelkezik, így a tárgyalóteremben, illetve más külső helyszínen folytatott eljárási cselekmény során is kezelhetik az elektronikus iratokat.

Minden ügyészségi szervezeti egységnél lehetőség van a Belügyminisztérium, az Igazságügyi Minisztérium, az Országos Rendőr-főkapitányság, valamint az IdomSoft Informatikai Zrt. (IdomSoft Zrt.) által üzemeltetett nyilvántartási rendszerekből történő lekérdezésre, a büntetőeljárás során készült, a Központi Médiatárban tárolt felvételek kezelésére, illetve a Schengeni Információs Rendszer második generációjának (SIS II) elérésére.

Az ügyészség folyamatosan bővíti a biztonságos aláíró eszközeinek a számát, amelyekre telepített tanúsítványok biztosítják a minősített elektronikus aláírás létrehozásán túl a cég-, valamint az ingatlan-nyilvántartáshoz, illetve a Magyar Telekom Zrt. Hatósági Adatszolgáltató Rendszeréhez való elektronikus hozzáférést is. A beszámolási időszak végére mintegy 2200 ügyészségi alkalmazott rendelkezett ilyen eszközökkel.

Az ügyészség 2019-ben is biztosította a korábban az Elektronikus Közigazgatás Operatív Programban (EKOP) megvalósított „Ügyészségi eljárások elektronizálása” projekt eredményeként létrehozott – az ügyészségre érkező, itt keletkeztetett, illetve innen továbbított (elektronikus) iratok hiteles, jogszabályoknak megfelelő kezelésére alkalmas – irat- és dokumentumkezelő rendszer (eIR) fenntartását.

2019-ben folytattuk a külső kapcsolatok, a társszervekkel való együttműködés területeinek szélesítését.

A beszámolási időszakban a Belügyminisztérium, a Legfőbb Ügyészség, az Országos Bírósági Hivatal, az Országos Rendőr-főkapitányság és az IdomSoft Zrt. közös munkacsoportot hozott létre az elektronikus kapcsolattartás körében végzett munka tapasztalatainak, jó gyakorlatainak és problémáinak felmérésére.

A Legfőbb Ügyészség és az Országos Bírósági Hivatal által az ügyészség és a bíróság informatikai fejlesztéseinek összehangolása érdekében létrehozott közös informatikai munkacsoport – a két szervezet közös, illetve egymásra tekintettel ellátandó feladataira figyelemmel – a 2019. évben is folyamatos egyeztető fórumként működött. Ez jelentősen megkönnyítette az elektronikus ügyintézés gyakorlati megvalósítását és a Be. hatálybalépését követő kihívások közös kezelését.

Az ügyészség a büntetőeljárással érintett terheltek adatait tartalmazó – az ügyészségi ügyviteli adatokat feldolgozva létrehozott – adatbázis analizálására, az összefüggések felderítésére alkalmas rendszert működtet. Ennek kiemelkedő fontosságát mutatja, hogy felhasználásával az ügyészség a 2019. évben mintegy 267.000 adatkérés nyomán szolgáltatott adatot a törvényi felhatalmazással rendelkező katonai és polgári nemzetbiztonsági szolgálatok részére. Az ügyészség elektronikus lekérdezési lehetőséget is biztosít e rendszerhez, így a jogosultak mind gyorsabban érhetik el az adatokat.

Az ügyészség elektronikus úton tájékoztatja a Terrorelhárítási Információs és Bűnügyi Elemző Központot a nemzetbiztonsági szolgálatokról szóló 1995. évi CXXV. törvényben meghatározott adatokról, együttműködik a Nemzetbiztonsági Szakszolgálat eSzolgálati Jegy Rendszer informatikai projektjével.

Az ügyészség 2019-ben is kiemelt résztvevője volt a Magyar Nemzeti Levéltár Országos Levéltár elektronikus levéltár projektjének, a büntetőjogi szakág ügyviteli adatait feldolgozó rendszerből folyamatosan adatcsomagokat adtunk át.

A Számítógépes Bűnözéssel Foglalkozó Ügyészi Hálózat a 2019. évben tovább erősítette a tagjai, valamint a hasonló profilú hazai és nemzetközi társszervek közötti, az informatikai környezetben elkövetett bűncselekmények elleni küzdelemmel kapcsolatos együttműködést. 2019-ben több olyan rendezvényt szerveztünk, amelyeken a nyomozó hatóságok és a bíróság képviselői is részt vettek.

Az ügyészség megfelel az állami és önkormányzati szervek elektronikus információbiztonságáról szóló 2013. évi L. törvény előírásainak. A Legfőbb Ügyészség folyamatos kapcsolatot tart a Kormányzati Eseménykezelő Központtal (GovCERT). 2019-ben jelentős informatikai beruházásokat és fejlesztéseket kezdtünk meg a 2020-ban elérendő magasabb biztonsági szint teljesítése érdekében.

Az ügyészség biztosítja az elektronikus ügyintézéssel összefüggő adatok biztonságát szolgáló Kormányzati Adattrezorról szóló 466/2017. (XII. 28.) Korm. rendelet előírásainak végrehajtását.

Új fejlesztésű informatikai rendszereink segítségével 2019-től elektronikusan nyújthatók be a Kozma Sándor emlékére meghirdetett tudományos pályázatra érkező pályaművek, valamint az ügyészségi fogalmazói pályázatok.

A jogszabályi és szervezeti változásokat követve naprakészen tartottuk a saját fejlesztésű ügyviteli, nyilvántartó és statisztikai rendszereinket. Folytattuk az ügyészi szervezet teljes irat- és ügykezelési tevékenységét kiszolgáló integrált irat- és dokumentumkezelő rendszer fejlesztését, amelynek a büntetőjogi tevékenységet támogató elemei 2020-ban kerülnek bevezetésre.

Nemzetközi együttműködésünkkel összefüggésben kiemelendő az Eurojust határozat végrehajtásával kapcsolatos informatikai részvétel. Az ügyészség által kialakított rendszer 2019-ben is biztosította a nemzeti kapcsolatot az Eurojust belső ügyviteli rendszeréhez.

Az informatikai fejlesztések, az ügyészségi informatikai infrastruktúra korszerűsítése és bővítése mellett a vonatkozó belső közjogi szervezetszabályozó eszközöket is felülvizsgáltuk.

Kiadásra került az ügyészségi fogalmazói pályázatok kezelésére szolgáló informatikai rendszerről szóló 10/2019. (V. 28.) LÜ utasítás, az ügyészségi ügyviteli vizsgáról szóló 12/2019. (VI. 28.) LÜ utasítás, valamint a Kozma Sándor emlékére meghirdetett tudományos pályázatra érkező pályaművek kezelésére szolgáló informatikai rendszerről szóló 17/2019. (XI. 14.) LÜ utasítás. Módosult az elektronikus dokumentumoknak az ügyészségi feladatok ellátása során történő kezeléséről szóló 28/2017. (XII. 22.) LÜ utasítás.

A Magyar Nemzeti Levéltár – vizsgálati tervének megfelelően – a 2019. év során vizsgálta az ügyészség 2019. január 1-jétől hatályos, az elektronikus ügyintézésre és kapcsolattartásra is alkalmazható rendelkezéseket tartalmazó új iratkezelési szabályzata rendelkezéseinek gyakorlati megvalósulását. A vizsgálat megállapította, hogy a Legfőbb Ügyészségen az iratkezelés funkcionális, a nyilvántartásokat rendben vezetik, az ügyiratok (iratok) tárgy és mutató alapján visszakereshetők.

Az ügyészség 2019-ben is teljesítette a közérdekű adatok elektronikus szolgáltatásának törvényes kötelezettségét. Honlapunkon (www.ugyeszseg.hu) az információszabadság témakörében előírtakon túl rendre közzétettük a közbeszerzéssel kapcsolatos hirdetményeket, valamint további – a tapasztalatok szerint leginkább közérdeklődésre számot tartó – tájékoztatásokat, statisztikai adatokat.

8.2. Az ügyészségi statisztika

Az ügyészség a hivatalos statisztikai tevékenységét a Hivatalos Statisztikai Szolgálat tagjaként, a hivatalos statisztikáról szóló 2016. évi CLV. törvény rendelkezései alapján látja el.

Az adatfelvételek működtetésével, az azokból származó adatok közzétételével az ügyészség a bűnözésről, a büntetőbíróság előtti ügyészségi tevékenységről, illetve az ügyészségi tevékenységgel összefüggő büntetőjogi és közjogi szakágat érintő ügyviteli adatokról ad valósághű, tárgyilagos képet. Az ügyészség statisztikai adatgyűjtése része a Kormány országos statisztikai adatfelvételi programjának (OSAP). Ezek felsorolását az Országos Statisztikai Adatfelvételi Program kötelező adatszolgáltatásairól szóló 388/2017. (XII. 13.) Korm. rendelet 9. melléklete tartalmazza.

Az ügyészség a hivatalos statisztika előállításában és fejlesztésében is tevékeny szerepet vállal. A Legfőbb Ügyészség képviselője a Nemzeti Statisztikai Koordinációs Testület tagja, az ügyészség delegáltjai részt vesznek a testület tematikus munkabizottságainak munkájában.

A Legfőbb Ügyészség és a Belügyminisztérium közös adatgyűjtése az egységes nyomozó hatósági és ügyészségi bűnügyi statisztika (ENyÜBS), amelyben az ügyészség adatgazdaként és adatszolgáltatóként is részt vesz. Az ENyÜBS adatgazdái és adatszolgáltatói által delegált tagok részvételével működik a Bűnügyi Statisztikai Munkacsoport, amelynek feladata az ENyÜBS működtetése érdekében szükséges koordináció, valamint az adatgazdák szükséges döntéseinek előkészítése. A munkacsoport munkáját az Előkészítő Munkacsoport segíti, amelynek vezetését a Legfőbb Ügyészség alkalmazottja látta el. A munkacsoportok működését meghatározó szabályozás felülvizsgálata is megtörtént a 2019. évben, kiadásra került az egységes nyomozó hatósági és ügyészségi bűnügyi statisztika koordinációját végző Bűnügyi Statisztikai Munkacsoport és az Előkészítő Munkacsoport működéséről szóló 5/2019. (III. 8.) BM-PM-LÜ együttes utasítás.

Az ügyészség által kezelt vagy előállított statisztikai adatokhoz való hozzáférés történhet egyrészt a Legfőbb Ügyészség által szerkesztett és közzétett – döntően elektronikus – kiadványokban található adatok felhasználásával. Az ügyészségi statisztikai kiadványok a bűnözés, a vádképviselet, illetve az ügyészségi tevékenység tematikus adatait jelenítik meg magyar és angol nyelven. Másrészt a Legfőbb Ügyészség 2019-ben is százas nagyságrendben szolgáltatott adatot, illetve válaszolt szervezeten kívülről érkező eseti megkeresésekre, statisztikai adatkérésekre. Ezek zöme minisztériumok, társszervek részére történt adatközlés volt. Jelentős volt a tudományos kutatásokhoz, a nemzetközi szervezetek, valamint a sajtó, a média részére adott adatok aránya is.

A Bűnözés és Büntető Igazságszolgáltatás Európai Adattára 6. kiadásának projektjében az adatok összeállítását Magyarország részéről 2019-ben is a Legfőbb Ügyészség koordinálta. Ennek részeként a rendőrség, az ügyészség, a bíróság, valamint a büntetés-végrehajtás tevékenységére vonatkozóan továbbított tagállami adatokat.

Az ügyészségi statisztikai tevékenység korszerűsítése jegyében 2019-ben megújítottuk a statisztikai tevékenységet végző ügyészségi alkalmazottak oktatási és számonkérési rendszerét. Kiadásra került az ügyészségi statisztikai vizsgáról szóló 13/2019. (VI. 28.) LÜ utasítás.

9. Az ügyészség működésének gazdasági feltételei

A fejezetnél a működéshez szükséges források a 2019. évben is rendelkezésre álltak. Jelentős hangsúlyt kapott a gazdálkodásban a napi működés biztosítása, kiemelt figyelmet fordítva az informatikai eszközellátottság bővítésére, a birtokba vett új épületek területi növekedésével, modern infrastruktúrájával együtt járó emelkedő üzemeltetési költségek maradéktalan biztosítására.

A főbb gazdasági mutatószámaink a következők szerint alakultak:

5. táblázat

A 2019. évi előirányzatok (ei.) bemutatása

Jogcím	2019. évi eredeti ei.	2019. évi módosí-tott ei.	2019. évi teljesítés	Módosí-tott ei. teljesítés %-a
Támogatás	50 053,4	50 085,6	50 085,6	100,0
Saját bevétel	102,0	179,6	179,6	100,0
Maradvány igénybevétel		2 204,8	2 204,8	100,0
Bevételek összesen	50 155,4	52 470,0	52 470,0	100,0
Kiadások összesen	50 155,4	52 470,0	50 087,0	95,5

adatok millió forintban

6. táblázat

A 2019. évi előirányzat-változások bemutatása

Előirányzat-módosítások levezetése, többletforrások	2 314,6
Kormány hatáskörében	41,7
az ügyészségi alkalmazottak 2019. évi illetménytöbbletének, illetve a központi költségvetési szerveknél foglalkoztatottak 2019. évi kompenzációjának fedezetére	41,7
Fejezeti hatáskörben	68,1
többletbevétel teljesítése	35,1
fejezetek közötti előirányzat-módosítás (átadások: ORFK, átvételek: Robotzsaru projekt, Erasmus projekt)	33,0
2018. évi maradvány felhasználása	2 204,8

adatok millió forintban

7. táblázat

Egyes előirányzatok bemutatása

Működéshez szükséges kiadások	2019. évi eredeti előirányzat	2019. évi módosított előirányzat	2019. évi teljesítés	2019. évi maradvány (2 383,0)
Személyi juttatások	36 022,9	35 215,4	35 213,6	1,8
Munkaadót terhelő járulékok és szociális hozzájárulási adó	6 935,6	6 981,7	6 981,7	
Dologi kiadások	4 144,8	5 108,1	5 108,1	
Egyéb működési célú kiadások	36,8	257	227,8	29,2
Beruházások	2 719,2	4 579,4	2 423,5	2 155,9
Felújítások	30,0	23,2	23,2	
Egyéb felhalmozási célú kiadások	70,0	109,1	109,1	
Fejezeti tartalék (Ktgv-i tv.)	196,1	196,1		196,1

adatok millió forintban

Az ügyészi szervezet szakmai feladatainak ellátására az elmúlt évben fejezeti szinten rendelkezésre álló előirányzat (5. táblázat) a 2018. évi eredeti előirányzathoz képest 6.887,9 millió forinttal növekedett. A tárgyév folyamán a különböző jogcímeken végrehajtott előirányzat-módosítások következtében a módosított kiadási előirányzat 4,6%-kal emelkedett (6. táblázat).

A 2019. évben rendelkezésre álló forrás szerkezete az előző évekhez képest alig változott. A kiadások forrását mintegy 95,5%-ban a tárgyévi támogatás, kisebb mértékben, 4,2%-ban, az előző évi előirányzat-maradvány igénybevétele és mindössze 0,3%-ban saját bevétel biztosította (5. táblázat).

A felhasznált előirányzatból 84,2%-ot a személyi jellegű kiadások és a kapcsolódó járulékok tették ki, a fejlesztésekre 4,9% jutott, 10,9% pedig az üzemeltetési kiadások fedezetét biztosította.

A személyi juttatásra felhasznált összeg (7. táblázat) fedezetet nyújtott az ügyészségi alkalmazottakat alanyi jogon megillető, az Üjt.-ben előírt kötelezettségekre, valamint a külső személyi juttatások körébe tartozó kifizetésekre.

Törvény szerinti illetményekre teljesített kiadás 28.980,6 millió forint volt, amely fedezetet biztosított az ügyészségi alkalmazottaknak járó illetmény és kötelező előre sorolás összegéhez.

A személyi juttatásokon belül a törvény szerinti illetmények mellett további 6.148,6 millió forint kifizetése teljesült, többek között pénzbeli elismerés, készenléti, ügyeleti, helyettesítési díj, túlóra, jubileumi jutalom, béren kívüli juttatások és különféle költségtérítések jogcímen. A külső személyi juttatásokra kifizetett összeg 84,4 millió forint volt, amely különösen a tanúk díjazását és a reprezentációs kiadásokat tartalmazta.

A dologi kiadásokra fordított összeg (7. táblázat) 791,8 millió forinttal magasabb az előző évi felhasználásnál. Az üzemeltetési költségek emelkedése, az épületek, eszközök folyamatos karbantartása, kisjavítása, továbbá a fejlesztési kiadásokhoz kapcsolódó általános forgalmi adó befizetési kötelezettség teljesítése miatt 18,3%-kal változtak a működési kiadások.

A dologi kiadások 42,5%-át szolgáltatási kiadásokra (bérleti díjak, karbantartások stb.), 9,7%-át a szakmai és üzemeltetési anyagok beszerzésére, 19,1%-át az ügyészségi országos számítógépes hálózat üzemeltetésére, 0,6%-át külföldi kiküldtetésre, továbbá 28,1%-át egyéb dologi kiadásokra (előzetesen felszámított ÁFA, fizetendő ÁFA) fordítottuk.

A 2019. évben a fejezetnél felhalmozási kiadásokra 2.819,2 millió forint (7. táblázat: beruházások, felújítások, egyéb felhalmozási célú kiadások együttesen) állt rendelkezésre, amely az év közbeni előirányzat-változások – döntően az előző évi maradvány – hatására és a több éven át tartó beruházás pénzügyi ütemezése miatt 4.711,7 millió forintra módosult.

Az intézményi beruházásra fordítható eredeti előirányzat (7. táblázat) az év közbeni előirányzat-módosítások hatására 1.860,2 millió forinttal növekedett. A módosítás forrása elsősorban az előző évi előirányzat-maradvány volt.

A felújításra fordított előirányzat 6,8 millió forinttal változott, a megvalósított munkák tartalma alapján belső átcsoportosítás történt a beruházási kiadások növelésére.

Az ügyészségi alkalmazottak lakáshoz jutását a 2019. évben 109,1 millió forint kamatmentes munkáltatói kölcsön folyósításával támogattuk. Összesen 53 fő kapott átlagosan 2,1 millió forintot.

A kamatmentes munkáltatói kölcsönök folyósítása az egyéb intézményi felhalmozási kiadások terhére történik, melynek 2019. évi többletbevétele 39,1 millió forinttal módosította a keretet. A növekedést elsősorban a hitel kifizetésekre érkezett előtörlesztések és végtörlesztések jóváírása okozta.

A felhalmozási előirányzatoknál keletkezett előirányzat-maradvány (7. táblázat) teljes egészében kötelezettségvállalással terhelt.

A fejezetnél a befektetett eszközök nettó értéke a beszámolási időszak végén 22.331,4 millió forint volt, amely 1.235,2 millió forinttal több az előző évi időszak záró értékénél.

A vagyonváltozáson belül legnagyobb mértékben az ingatlanok és a kapcsolódó vagyoni értékű jogok nettó értéke nőtt 3.049,2 millió forinttal. Az immateriális javak mérleg szerinti értéke kis mértékben, 93,6 millió forinttal, a gépek, berendezések, felszerelések, járművek nettó értéke 60,4 millió forinttal, a befejezetlen beruházások értéke 1.660,0 millió forinttal csökkent.

A 2019. évben a fejezetnél jelentősebb beruházások tárgyévi pénzforgalmi finanszírozása a következők szerint alakult:

8. táblázat

Jelentősebb beruházások, felújítások pénzforgalmi finanszírozása a 2019. évben

Teljesített kiadás	millió Ft
Somogy Megyei Főügyészség, Kaposvári Járási Ügyészség új irodaépület építése	1 415,9
Encsi Járási Ügyészség új irodaépület építése	194,2
Budapest XVIII. és XIX. kerületi Ügyészség új elhelyezése	86,8
Informatikai beszerzések	248,1

A Legfőbb Ügyészség a 2019. évben is megtartotta és érvényesítette a takarékos gazdálkodáshoz szükséges intézkedéseket, a főügyészségek likviditási helyzetét folyamatosan ellenőrizte, elemezte. A fejezet a szakmai feladatellátás alapvető személyi és tárgyi feltételeinek biztosításán túl kiemelt figyelmet fordított a folyamatos működés és likviditás feltételeinek megteremtésére is.

10. Az ügyészségi alkalmazottak tudományos tevékenysége és az Országos Kriminológiai Intézet

Az ügyészek megbecsült résztvevői a jogi tudományos közéletnek, rendszeresen jelennek meg cikkeik, tanulmányaik, továbbá szerzői szakkönyveknek, egyetemi tankönyveknek és más felsőfokú oktatási kiadványoknak. Az ügyészség felső vezetésében mindenki rendelkezik tudományos fokozattal. 28 ügyész és 16 más ügyészségi alkalmazott szerzett tudományos fokozatot, közülük 5 fő habilitált, 2 fő a Magyar Tudományos Akadémia doktora. 60 ügyész, alügyész, ügyészségi fogalmazó és tisztviselő különböző doktori iskolák hallgatója. Az egyetemek állam- és jogtudományi karain, más felsőfokú oktatási intézményekben és posztgraduális szakokon 99 ügyész, tisztviselő és tudományos kutató oktat, illetve vizsgáztat. 67 ügyész végez jogi szakvizsgáztatói tevékenységet.

Az OKRI az ügyészség tudományos és kutató intézményeként átfogóan foglalkozik a bűnözés okainak, a megelőzés lehetőségeinek, valamint a bűnözés és bűnüldözés aktuális elméleti és gyakorlati kérdéseinek kutatásával.

Az intézet kutatóinak közel 80%-a (16 fő) rendelkezik tudományos fokozattal: 1 fő akadémikus, a Magyar Tudományos Akadémia rendes tagja, 2 főnek akadémiai doktori, 13 kutatónak kandidátusi, illetve PhD fokozata van, 4 kutató pedig habilitált egyetemi oktató is.

Az intézeti kutatások eredményei az ügyészség kodifikációs és jogértelmezési tevékenységében hasznosulnak, gazdagítják a bűnügyi tudományok elméleti teljesítményét, és felhasználásra kerülnek a felsőoktatásban, valamint a posztgraduális képzésekben is.

A tárgyévben 40 kutatási program zajlott a szakmai, a tudományos és a közvéleményt leginkább érdeklő időszerű témákból, a hazai és nemzetközi szakmai és tudományos eredmények, tapasztalatok, valamint a gyakorlati hasznosíthatóság közigényének messzemenő figyelembe vételével. Vizsgáltuk egyebek között a bűnelkövetéshez vezető utat felnőtt korú, visszaeső elítéltek körében, a büntetési gyakorlat szigorodását a kábítószer-kereskedelem esetében, a rablás, valamint a zaklatás büntetőjogi és kriminológiai kérdéseit, az egyetemi hallgatók körében mérhető viktimizációt és félelmi attitűdöket, a női bűnözés jellemzőit és trendjeit, a sértett szerepének változását a Be. új jogintézményei kapcsán és a gyermekpornográfia bűntettének jogalkalmazói gyakorlatát is.

Az intézet kutatói összesen 69 publikációt jelentettek meg, ebből 6-ot idegen nyelven, a különböző konferenciákon és szakmai fórumokon összesen 155 előadást tartottak, amelyekből 9 hangzott el idegen nyelven, 8 külföldi konferencián.

A kutatók jelentős része tagja vagy tisztségviselője tudományos vagy a tudományos munkával összefüggő hazai, valamint nemzetközi szakmai szervezetnek (pl. International Society of Criminology, Scientific Commission, European Crime Prevention Network).

A tárgyévben is az OKRI látta el a Legfőbb Ügyészség – elsőként a 2016. év elején online megjelentetett – szakmai-tudományos folyóirata, az Ügyészségi Szemle (www.ugyeszsegiszemle.hu) kiadásával járó feladatokat.

Tisztelt Országgyűlés!

Az előzőekben részletesen bemutatott adatok alapján meggyőződésem szerint az ügyészség a 2019. évben teljesítette feladatait. Kérem, hogy a beszámolót szíveskedjenek elfogadni.

Budapest, 2020. szeptember 3.

LEGFŐBB ÜGYÉSZ

(Dr. Polt Péter)

1. melléklet:
A Legfőbb Ügyészség szervezete

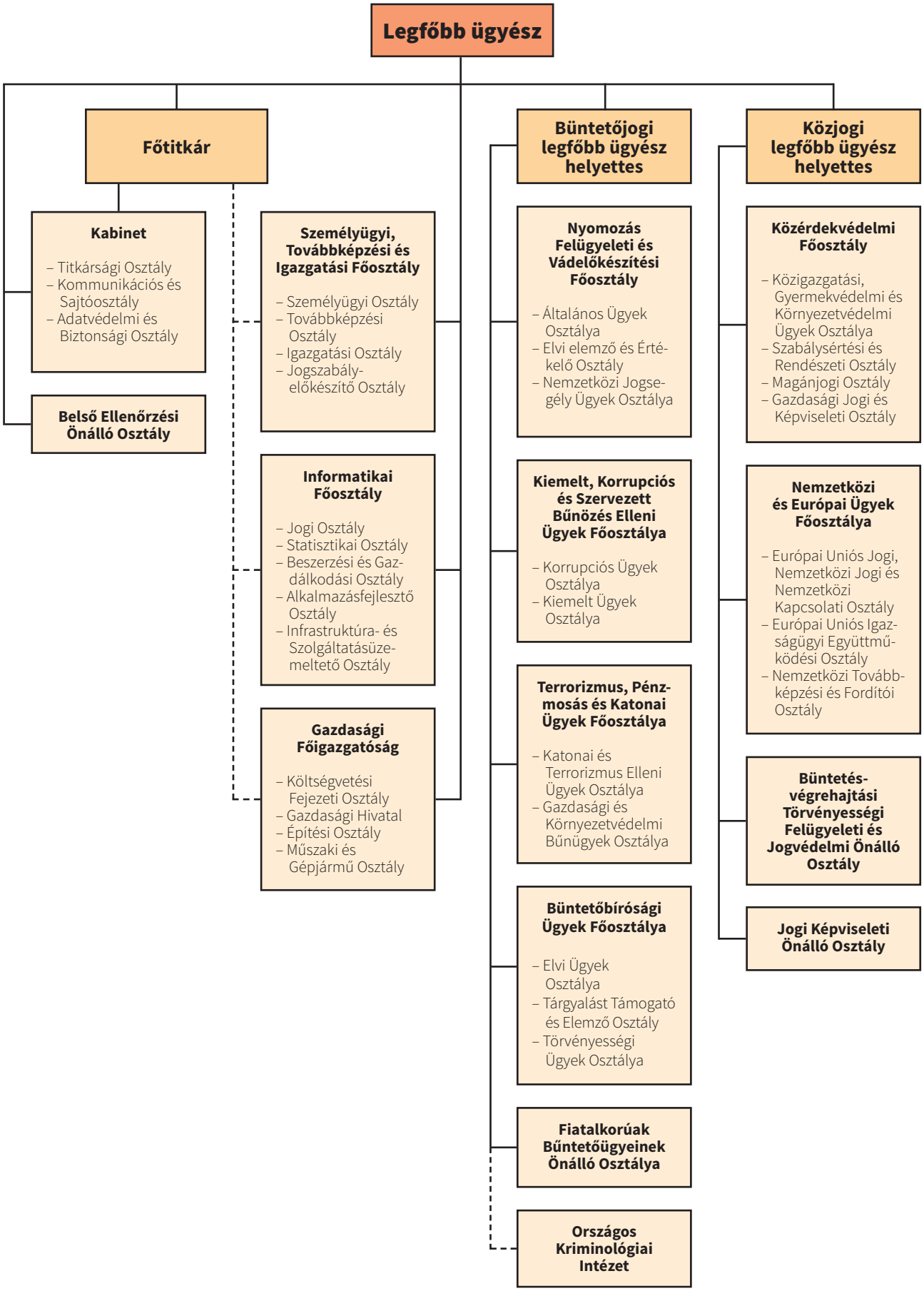

2. melléklet:
A legfőbb ügyészhez intézett kérdések

Írásbeli választ igénylő kérdések:

- „Indított-e hivatalból nyomozást az ügyészség Varju László bántalmazása okán?”, Kocsis-Cake Olivio (Párbeszéd), K/4108,
- „Hogy áll a Fazekas Sándor volt miniszter által kinevezett, költségvetési csalásban érintett volt köztisztviselők büntetőügye?”, Dr. Vadai Ágnes (DK), K/4260,
- „Balogunyom polgármesteri hivatal”, Ungár Péter (LMP), K/4267,
- „Hol tart a nyomozás az ukrán ügyekben?”, Dr. Vadai Ágnes (DK), K/4278,
- „Van-e új javaslata vagy megállapítása az OLAF-nak az ELIOS-ügyben?”, Dr. Hadházy Ákos (független), K/4337,
- „Továbbra is független az ügyészség?”, Dr. Harangozó Tamás (MSZP), K/4378,
- „Nem tart attól, hogy az igazságszolgáltatásba vetett közbizalmat gyengíti az, hogy még nem került sor Simonka György kormánypárti képviselővel szemben kényszerintézkedésre?”, Dr. Szabó Szabolcs (független), K/4397,
- „A beismerő vallomás után újraindul-e a nyomozás?”, Varju László (DK), K/4563,
- „Milyen eljárási eredmények születtek eddig?”, Ungár Péter (LMP), K/4568,
- „Hogyan fordulhatott elő, hogy a Nemzeti Nyomozó Iroda megszüntette a nyomozást az Elios-ügyben, majd információk szerint a kormány mégis 25 százalékos büntetést vállalt volna be a projekttel kapcsolatban?”, Mesterházy Attila (MSZP), K/4638,
- „Hogy áll a kamupártok felelősségre vonása I.?”, Dr. Szél Bernadett (független), K/4702,
- „Hogy áll a kamupártok felelősségre vonása II.?”, Dr. Szél Bernadett (független), K/4704,
- „Hogy áll a kamupártok felelősségre vonása III.?”, Dr. Szél Bernadett (független), K/4706,
- „Mit tud az Ügyészség az egészségügyi közbeszerzésekkel kapcsolatos kartell-gyanú miatt indult nyomozásról?”, Korózs Lajos (MSZP), K/4809,
- „Milyen szakaszban van a büntetőeljárás a dombrádi állampolgársági visszaélések ügyében?”, Dr. Harangozó Tamás (MSZP), K/4817,
- „Hogyan áll az Üveges- és a Híd a munka világába program nyomozása?”, Dr. Hadházy Ákos (független), K/4876,
- „Hogy áll a büntetőeljárás a csepeli hamis ajánlóívekkel kapcsolatban?”, Bangóné Borbély Ildikó (MSZP), K/4988,
- „Hogy áll a nyomozás az ukrán állampolgárok kispaládi csalása ügyében?”, Dr. Vadai Ágnes (DK), K/5032,
- „Kinek áll érdekében, hogy eltussolják a KLIK szabálytalan támogatás-felhasználását?”, Arató Gergely (DK), K/5249,
- „A beismerés után újra indul-e a nyomozás? 2.”, Varju László (DK), K/5403,
- „Mit tesz annak érdekében, hogy az Európai Bizottság következő országjelentésében ne arra hívja fel a figyelmet, hogy a rendelkezésre álló mutatók jelentős korrupciós kockázatokat jeleznek és hiányzik a határozott fellépés a magas szintű korrupció üldözése terén?”, Dr. Gurmai Zita (MSZP), K/5644,
- „Miért nem tette?”, Varju László (DK), K/5948,

– „Mikor lesz előrelépés a »Híd a munka világába« Programmal kapcsolatos feljelentésben?", Dr. Vadai Ágnes (DK), K/6045,
– „Mészárosék a magyar törvényeken kívül esnek?", Magyar Zoltán (Jobbik), K/6377,
– „Hogy áll a bábolnai Monsanto-ügy?", Magyar Zoltán (Jobbik), K/6387,
– „Az EMMI belső vizsgálata és az OLAF ajánlása ellenére miért nem sikerült négy év alatt megtalálni az ORÖ szociális szövetkezetalapításra kapott 1,6 milliárd forintnyi uniós támogatási ügyének felelőseit?", Mesterházy Attila (MSZP), K/6595,
– „Hogy áll a büntetőeljárás a csepeli hamis ajánlóívekkel kapcsolatban? 2.", Bangóné Borbély Ildikó (MSZP), K/6913,
– „Élelmiszerbotrány: 9 ember halála után sincs folyamatban nyomozás? 2.", Bangóné Borbély Ildikó (MSZP), K/6914,
– „Indult-e büntetőeljárás 200.000 magyar beteg mérgező gyógyszere ügyében?", Bangóné Borbély Ildikó (MSZP), K/6915,
– „Folyik-e nyomozás a Microsoft Hungary korrupciós botrányában?", Dr. Vadai Ágnes (DK), K/6961,
– „Nem lenne itt az ideje nyomozást indítani a Microsoft-botrányban érintett magyarországi cégek és állami tisztviselők ellen?", Dr. Hadházy Ákos (független), K/7022,
– „Kérdések egy nyomozás állásáról", Dr. Harangozó Tamás (MSZP), K/7030,
– „Nyomozási cselekmények a TÜKE Busz Zrt-nél? IX.", Dr. Tóth Bertalan (MSZP), K/7060,
– „Bűncselekmény-e 24 ezer ember halálát okozni?", Bangóné Borbély Ildikó (MSZP), K/7079,
– „Állami program keretében csalják ki az emberek ingatlanjait?", Nunkovics Tibor (Jobbik), K/7086,
– „Kéz kezet mos?", Dr. Vadai Ágnes (DK), K/7088,
– „A végén még Farkas Flórián lesz az áldozat?", Dr. Vadai Ágnes (DK), K/7096,
– „Milyen eredményei vannak a »kisdiverz« pályázat kapcsán indult nyomozásoknak?", Szabó Tímea (Párbeszéd), K/7302,
– „Miért alkalmaznak kettős mércét, amikor választással kapcsolatos bűncselekményeket kell feltárni?", Kocsis-Cake Olivio (Párbeszéd), K/7445,
– „Történt-e a költségvetési csalással vádolt keceli és kiskőrösi borászati és szeszipari cégekkel kapcsolatosan helyszíni ellenőrzés a kifizetések előtt?", Dr. Vadai Ágnes (DK), K/7517,
– „Kinek az érdeke a Híd a munka világába Munkaerő-szervező Országos Foglalkoztatási Szövetkezet ügyében a nyomozás elhúzódása?", Dr. Vadai Ágnes (DK), K/7599,
– „Indult-e büntetőeljárás Vári Attila büntetőügyben tett valótlan tanúvallomása miatt?", Dr. Harangozó Tamás (MSZP), K/7612,
– „Miért veszélyezteti a bicskei szemétszállító cég a helyiek egészségét és hogyan lett veszteséges?", Nunkovics Tibor (Jobbik), K/7635,
– „Nyomoz-e az Ügyészség a fiktív bejelentkezések ügyében?", Arató Gergely (DK), K/7672,
– „Mikor engedhetik ki az előzetes letartóztatásból Bróker Marcsit?", Dr. Lukács László György (Jobbik), K/7765,
– „Kik és mely támogatást csapolták meg Kecelen és Kiskőrösön?", Dr. Vadai Ágnes (DK), K/7851,
– „Hogy állnak a 2014-es és a 2018-as országgyűlési választások alkalmával a pártok részére nyújtott kampánytámogatások szabálytalan felhasználásával, illetve az ajánlóívekkel

történt visszaélésekkel kapcsolatos felelősségre vonások?", Dr. Szél Bernadett (független), K/7873,
– „Mi a helyzet a KSE Kft. elleni nyomozással?", Dr. Harangozó Tamás (MSZP), K/7917,
– „Hogy áll a Fazekas Sándor volt miniszter által kinevezett, költségvetési csalásban érintett volt köztisztviselők büntetőügye? II.", Dr. Vadai Ágnes (DK), K/7928,
– „Milyen típusú uniós támogatásokkal élt vissza a Pest megyei bűnbanda? II.", Dr. Vadai Ágnes (DK), K/8105,
– „Fog nyomozni az ügyészség a Harmadik Évezred Innovációs Alapítvány által elnyert 450 millió forint támogatás felhasználásának ügyében?", Dr. Vadai Ágnes (DK), K/8106,
– „Hol tartanak a Magyar Postát, illetve az FHB-csoportot érintő nyomozások? VIII.", Dr. Tóth Bertalan (MSZP), K/8110,
– „Hol tart a nyomozás az Arton Capital sérelmére elkövetett betörés ügyében?", Demeter Márta (LMP), K/8147, (visszavonva)
– „Hol tart a nyomozás az Arton Capital sérelmére elkövetett betörés ügyében?", Demeter Márta (LMP), K/8150,
– „Szervkereskedelem és más bűncselekmények a Borsod-Abaúj-Zemplén megyei kórházban?", Bangóné Borbély Ildikó (MSZP), K/8172,
– „Mi köze van a Bács-Kiskun megye főügyésznek Piero Pini olasz üzletember kiengedéséhez?", Dr. Vadai Ágnes (DK), K/8252,
– „Történt-e intézkedés választott képviselőt érintően Jász-Nagykun-Szolnok megyében az elmúlt napokban?", Dr. Hadházy Ákos (független), K/8307,
– „Milyen büntetőügyekről beszélt Orbán Viktor miniszterelnök úr?", Csányi Tamás (Jobbik), K/8476,
– „Hol tart a nyomozás a terézvárosi és erzsébetvárosi 341 hamis ajánlás ügyében?", Dr. Oláh Lajos (DK), K/8482,
– „Kik az érintettjei a hazai kézilabda játékvezetőket korrumpáló bűncselekménynek?", Korózs Lajos (MSZP), K/8516,
– „Mi a helyzet a Simonka György vádemeléssel érintett büntetőügyétől elkülönített további két büntetőügyben?", Dr. Hadházy Ákos (független), K/8590,
– „Hol tart a Közbeszerzési Hatóság által kezdeményezett nyomozás a dél-békési közbeszerzési kartellezés gyanú ügyében?", Korózs Lajos (MSZP), K/8591,
– „Folyik-e nyomozás Kispest és Győr ügyében?", Ungár Péter (LMP), K/8596.

Azonnali kérdések:

– „Meddig él vissza a hatalom mindannyiunk türelmével?", Szilágyi György (Jobbik), A/4763,
– „Aktuális ügyek", Tordai Bence (Párbeszéd), A/4771,
– „Miért nem tesz semmit az ügyészség?", Gréczy Zsolt (DK), A/7747.

3. melléklet: Ábra- és táblázatjegyzék, a statisztikai adatok forrásai, valamint egyes statisztikai fogalmak

Az ábra sorszáma	Az ábra címe	Forrás(ai)	Oldalszám
(1)	Az ügyészség szervezete		5
(2)	Az ügyészségi ügyiratforgalom a 2010–2019. években	BÜR, MAKÖR, BV	6
(3)	A főügyészségek ügyiratforgalma a 2019. évben	BÜR, MAKÖR, BV	6
(4)	A regisztrált bűncselekmények száma a 2010–2019. években	ENyÜBS	7
(5)	A regisztrált elkövetők számának alakulása a 2017–2019. években	ENyÜBS	8
(6)	Az ügyészségi nyomozások adatai a 2017–2019. években	BÜR	17
(7)	A nyomozó hatóságoktól érkezett határozatok száma a 2017–2019. években	BÜR	19
(8)	A nyomozó hatóságok határozatai elleni panaszok száma a 2010–2019. években	BÜR	20
(9)	Az ügyészségi határozatok elleni panaszok száma a 2010–2019. években	BÜR	21
(10)	Az ügyészségen tett feljelentések és azok elintézésének módja a 2017–2019. években	BÜR	22
(11)	A feljelentés kiegészítése alapján hozott ügyészségi döntések a 2017–2019. években	BÜR	22
(12)	A letartóztatásra (előzetes letartóztatásra) vonatkozó adatok a 2017–2019. években	BÜR	24
(13)	A vádemelésre alkalmasság szempontjából megvizsgált ügyekkel kapcsolatos ügyészségi döntések a 2019. évben	BÜR	25
(14)	A vádemelések száma a 2010–2019. években	VIR	25
(15)	Az elsőfokú tárgyalással érintett ügyek száma a 2017–2019. években	VIR	29
(16)	A másodfokon tárgyaláson vagy nyilvános ülésen elbírált ügyek száma a 2017–2019. években	VIR	30
(17)	A harmadfokú nyilvános üléssel érintett ügyek száma a 2017–2019. években	VIR	31
(18)	A jogerős bírósági határozattal elbírált, valamint az eljárást gyorsító formákkal elbírált vádlottak száma a 2010–2019. években	VIR	32
(19)	A büntetővégzés meghozatalára irányuló eljárással (tárgyalás mellőzésével) hozott bírósági határozatok száma a 2010–2019. években	VIR	33
(20)	A büntetéssel sújtott, illetve intézkedéssel érintett vádlottak száma a 2017–2019. években	VIR	34
(21)	Az egyes büntetésekkel sújtott vádlottak száma a 2017–2019. években	VIR	35
(22)	A próbára bocsátások száma, valamint a jóvátételi munkát alkalmazó bírósági döntések száma a 2017–2019. években	VIR	36
(23)	Az elsőfokú bíróság érdemi határozata ellen bejelentett fellebbezések a 2010–2019. években	VIR	37
(24)	A váderedményesség a 2010–2019. években	VIR	38
(25)	A másodfellebbezéssel érintett vádlottak száma, és ezen belül az ügyészségi fellebbezéssel érintett vádlottak száma a 2017–2019. években	VIR	39
(26)	Az ügyészség által hivatalból kezdeményezett perújítások számának alakulása a 2017–2019. években	BÜR	40
(27)	A fiatalkorúakkal szembeni vádemelések adatai a 2017–2019. években	BÜR	43
(28)	A feltételes ügyészi felfüggesztéssel (vádemelés elhalasztásával) és a közvetítői eljárásra utalással érintett fiatalkorú terheltek száma a 2017–2019. években	BÜR	43
(29)	A jogerős bírósági határozattal elbírált ügyekre és fiatalkorúakra vonatkozó főbb adatok a 2017–2019. években	VIR	45
(30)	A fiatalkorúakkal szemben kiszabott büntetések és intézkedések főbb adatai a 2017–2019. években	VIR	46

Az ábra sorszáma	Az ábra címe	Forrás(ai)	Oldalszám
(31)	A közérdekvédelmi szakterület ügyforgalmi adatai a 2017–2019. években	MAKÖR	52
(32)	A közérdekvédelmi szakterület egyes érkezéseinek száma a 2017–2019. években	MAKÖR	52
(33)	A közigazgatási hatósági döntés felülvizsgálata iránti egyes kérelmek száma a 2017–2019. években	MAKÖR	53
(34)	A szabálysértési és a közigazgatási elővezetések száma a 2017–2019. években	MAKÖR	55
(35)	A szabálysértési megszüntető határozatok száma a 2017–2019. években	MAKÖR	56
(36)	A szabálysértési ügyekben benyújtott panaszok és perújítások száma a 2017–2019. években	MAKÖR	57
(37)	A perelhárító ügyészi intézkedések és civil felszólítások száma a 2017–2019. években	MAKÖR	59
(38)	Egyes bíróság előtti peres és nemperes eljárások száma a 2017–2019. években	MAKÖR	60
(39)	A kiemelt keresetek száma a 2017–2019. években	MAKÖR	62
(40)	A veszélyeztetettség megelőzése iránti intézkedések száma a 2017–2019. években	MAKÖR	64
(41)	A büntetés-végrehajtási törvényességi felügyeleti és jogvédelmi szakterületen iktatott ügyek számának alakulása a 2017–2019. években	BV	65
(42)	A büntetés-végrehajtási törvényességi felügyeleti és jogvédelmi ügyészekhez érkezett panaszok, kérelmek és bejelentések számának alakulása a 2017–2019. években	BV	66
(43)	A főügyészségek büntetés-végrehajtási tárgyú panaszt, kérelmet, illetve bejelentést elutasító állásfoglalásai ellen érkezett felülvizsgálati kérelmek száma a 2017–2019. években	BV	66
(44)	A jogerős (véglegessé vált) büntetés-végrehajtási bírói határozatok és az ügyész jelenlétével tartott meghallgatások, tárgyalások száma a 2017–2019. években	BV	67
(45)	A közérdekű munka végrehajtásával kapcsolatos érkezések és a szabadságvesztésre történő átváltoztatása érdekében benyújtott ügyészi indítványok száma a 2017–2019. években	BV	68
(46)	A büntetés-végrehajtási felügyeleti ügyészi vizsgálatok száma a 2017–2019. években	BV	69
(47)	A büntetés-végrehajtási felügyeleti ügyészi vizsgálatok alapján kezdeményezett eljárások száma a 2017–2019. években	BV	69
(48)	Az ügyészi felhívások és rendelkezések száma a 2017–2019. években	BV	70
(49)	Az ügyészi szervekhez érkezett bűnügyi jogsegélykérelmek és a más államokba irányuló bűnügyi jogsegélyek száma a 2017–2019. években	BÜR	79
(50)	A Legfőbb Ügyészség által nem európai uniós államokba továbbított bűnügyi jogsegélykérelmek száma a 2017–2019. években	BÜR	81
(51)	A Legfőbb Ügyészség által fogadott bűnügyi jogsegélykérelmek száma a 2017–2019. években	BÜR	81
(52)	A külföldi hatóságoktól átvett és a külföldi hatóságoknak átadott büntetőeljárások száma a 2017–2019. években	BÜR	82
(53)	A szabálysértési jogsegélyügyek száma a 2017–2019. években	MAKÖR	83
(54)	A magyar hatóságok jogsegély iránti megkeresései a 2017–2019. években	MAKÖR	84
(55)	A magyar nemzeti szekció által intézett ügyek és az elektronikus formanyomtatványon (Art13HU) érkezett jelentések száma a 2017–2019. években	Eurojust	85
(56)	Az engedélyezett és betöltött ügyészi, alügyészi, ügyészségi fogalmazói és ügyészségi megbízotti létszám alakulása a 2019. évben	személyi nyilvántartás	88
(57)	Az ügyészek, alügyészek, ügyészségi fogalmazók számának és nemek szerinti arányának alakulása a 2017–2019. években	személyi nyilvántartás	89
(58)	Az ügyészek életkor szerinti megoszlása a 2019. évben	személyi nyilvántartás	89
(59)	A szolgálati viszony megszűnések okai a 2017–2019. években	személyi nyilvántartás	90
(60)	A fellebbviteli főügyészségek és a főügyészségek sajtóközleményeinek és nyilatkozatainak száma a 2017–2019. években	Kommunikációs és Sajtófőosztály	92

A táblázat sorszáma	A táblázat címe	Forrás(ai)	Oldalszám
(1)	Egyes regisztrált bűncselekmények száma a 2017–2019. években	ENyÜBS	9
(2)	Korrupciós bűncselekmények miatt iktatott eljárások száma a 2017–2019. években	BÜR	13
(3)	Egyes bűncselekmények fiatalkorú elkövetőinek száma a 2019. évben	ENyÜBS	41
(4)	A szabadságvesztés végrehajtásához kapcsolódó fontosabb büntetés-végrehajtási bírói döntések adatai a 2017–2019. években	BV	68
(5)	A 2019. évi előirányzatok (ei.) bemutatása	GF	98
(6)	A 2019. évi előirányzat-változások bemutatása	GF	98
(7)	Egyes előirányzatok bemutatása	GF	98
(8)	Jelentősebb beruházások, felújítások pénzforgalmi finanszírozása a 2019. évben	GF	100

A forrásmegjelöléseknél alkalmazott rövidítések:

- BÜR: büntetőjogi szakág számítástechnikai bázisú ügyviteli rendszere, Országos Statisztikai Adatgyűjtési Program 1522 nyilvántartási számú adatgyűjtése.
- BV: a büntetés-végrehajtási szakterület számítógépes ügyviteli rendszeréből összeállított statisztikai adatok.
- ENyÜBS: egységes nyomozó hatósági és ügyészségi bűnügyi statisztika, Országos Statisztikai Adatgyűjtési Program 2341 nyilvántartási számú adatgyűjtése.
- GF: a gazdasági szakterület által alkalmazott Forrás SQL könyvelési rendszerből készített VIII. Ügyészség fejezet 2019. évi éves költségvetési beszámolójából összeállított adatok.
- MAKÖR: magánjogi és közigazgatási jogi szakterület számítástechnikai bázisú ügyviteli rendszere, Országos Statisztikai Adatgyűjtési Program 1522 nyilvántartási számú adatgyűjtése.
- VIR: vádképviseleti informatikai rendszer, Országos Statisztikai Adatgyűjtési Program 1523 nyilvántartási számú adatgyűjtése.

Az ENyÜBS a következő fogalmakat használja:

- *Regisztrált bűncselekmény:* a nyomozó hatóság, illetve az ügyészség meghatározott büntetőeljárási döntését követően rögzített és a rögzítés időpontjára elszámolt cselekmény.
- *Regisztrált elkövető:* a regisztrált bűncselekmény elkövetőjeként rögzített, a rögzítése időpontjára, az adott ügyben egyszer elszámolt személy.
- *Bűncselekmény elkövetője:* a regisztrált bűncselekmény elkövetőjeként rögzített, a rögzítése időpontjára, az adott ügyben regisztrált bűncselekmények számával egyezően (akár többször) elszámolt személy.
- *Regisztrált sértett:* a regisztrált bűncselekmény sértettjeként rögzített, a rögzítése időpontjára, az adott ügyben egyszer elszámolt személy.
- *Bűncselekmény sértettje:* a regisztrált bűncselekmény sértettjeként rögzített, a rögzítése időpontjára, az adott ügyben regisztrált bűncselekmények számával egyezően (akár többször) elszámolt személy.